

NAZ.
le III

LV

A.

31.

BIBLIOTECA NAZ.

Vittorio Emanuele III

LV

A

31

NAPOLI

12

HISTORIÆ
PARLIAMENTI
ANGLIÆ
BREVIARIUM,

Tribus partibus explicitum.

1. *Causæ & Exordia Belli Civilis
Angliæ.*
2. *Progressuum Civilis Belli brevis
inventio.*
3. *Originis & Progressus secundi Bel-
li Compendiosa Enarratio.*

AUTHORE T. M.

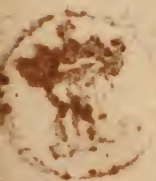
Th: May.

Juxta Exemplar

LONDINI,

Typis CAROLI SUMPTNER.

5

CAVSÆ ET EXORDIA
BELLICIVILIS
ANGLIÆ.

LIBER PRIMVS.

DE Paliamento Angliæ, & Exordiis Belli funestissimi, tot annos intra Regni viscera grassantis, scribenti, quamvis breviter, pauca tamen de causis (pro statu rerum & temporum) convocandi ejusdem Pârliamenti, necessario videntur præmittenda. Et quamvis non felicior interea vel Scotiæ, vel Hiberniæ conditio, (quæ positiæ sub eodem Rege, eidem calamitati expositæ sunt) potissimum de Anglia, ut Regnorum nobilissimo, & Regia sede, unde in reliqua defluere videbatur labes, Sermo instituetur. Mirandum prorsus, quanta Regiminis illius Intemperies, quæ tantum genuit Morbum! quanta Morbi malignitas, cui Pârliamentum inefficax Medicina!

Quadragesimum ætatis (decimum

quintum ex quo regnare cœperat) annum agebat *Carolus*, cum indictum fuit hoc Parliamentum, tot annos violatæ (plusquam sub ullo Regum) leges Regni, oppressa Populi libertas, & proculcata authoritas ipsorum Parliamentorum, quibus Leges, libertatesque fulciuntur, paulatim Anglos irritassent.

Rex enim *Carolus*, intra quartum Imperii annum, tria convocasset Parliamentâ; eademque omnia prope-
ranter dissolvisset, priusquam utilia Reipublicæ reddi possent, aut ullam Populi pressuram sublevare. In Secundo, Petitionem illam Subditorum, quam Petitionē æqui vocant, (nempe de libertatibus, & proprietatibus Populi recte stabiliendis) concessit, signavitque: sed Parlamento statim dissoluto, Leges multimodis, ut antea, violavit; ita ut omnibus appareret, libertatem Populi, concessione Petitionis illius, non tam munitam, quam funditus everfam esse; & palam innuit, nec leges ipsas Populo Tutelam, nec Fidem Regis, securitatem præstare. Post dissolutionem Tertii, vetiti
sunt

sunt homines Edicto publico, de Parliamentis deinceps loqui.

Cessantibus Parliamentis, Domi Monopoliis, variisque illegitimis pecuniarum rapinis, spoliati sunt subditi; Foris nullæ propemodum Negotiationes, nisi quæ Religioni, Reipublicæque damnosæ, exercebantur.

Initio Imperii, suscepta est Expeditio in Hispanos, ad expugnandum Caditii opidum, infelix Anglis, & damnosa; altera quoque funestior multo contra Gallos, insequente anno ad Rheam Insulam. Sed illud omnium maxime luctuosum accidit Protestantibus, & Religioni, quod *Carolus Rex*, non multum antea, Naves suas expeditissimas Regi Gallorum tradidisset, quarum vi & robore, Protestantium Classes per totam Galliam fractæ, dissipatæque, & festinata miserabilis illa Rupellæ per famem expugnatio.

Variis deinde modis per totam Angliam Pecuniam exigebat Rex; magnas ubique summas, per privata Sigilla, ab invito Populo mutuavit, Vectigal illud grande (& antea inaudi-

tum) sub *prætextu Classis conservanda*, subditis imposuit; nec remedium aliquod relictum, iudicibus voluntati Regis servire coactis.

In tanta tamen libertatis jactura Pax integra fuit, ex tranquillitate felices videbantur Angli, donec fatale illud Incendium, quo tria Regna misere postea conflagrabant, accensum est in Scotia, anno salutis 1637. dum Rex summopere annixus est eandem Leiturgiæ formam, & Regimen Ecclesiasticum (hoc enim prætendebat) quibus utebantur Angli, in Scotiam introducere.

Jamdudum in Anglia Dignitates Pompaque Præsulum promotæ; Civiles Magistratus, & Honores amplius in Ecclesiasticos collati, hinc cæremoniæ multæ, & Innovationes in Tempia fuissent inductæ; Doctrinam Romanam in multis amplecti, & Reformatas omnes Ecclesias contemnere cœpissent Præsules & Ecclesiastici Anglicani; in Aula præsertim Papistæ exultabant; & potentia Regina, quæ plurimum apud virum poterat, Pontificis Romani Nuntii, Panzanus, Con-

Connus, & Rosettus summo cum honore recepti essent.

Rex vero, ut opus prædictum in Scotia perficeret, viam ante præparasset; Civiles Dignitates, Magistratusque ut in Anglia, ita in Scotia, in Episcopos contulisset, è quorum numero, quatuordecim videlicet, undecim Consiliarii Regni facti essent: hæc tamen Scotis displicebant; quibus non ipse Episcopatus gratus esset; ut Regno semel ejectus, nec nisi magno *Iacobi* Regis conamine restitutus.

Missus itaque Liber Leiturgię in Scotiam Anno 1637. cum Mandato etiam Regio, ut publice in Templis legeretur. Querebantur Scoti Rem tanti momenti, nondum consensu Ecclesię suę in Synodo Nationali approbatam, eis imponi; querebantur etiam librum hunc non in omnibus consentaneum libro Anglicano esse, sed multis in locis variatum, alterationes quasdam (fatebantur) in melius esse, sed multo plures in deterius, denique affirmabant librum istum, ubicunque à libro Anglicano dissentit, ad Romanum Missale inclinare; & omnes Pa-

pistica doctrinae partes in illo contineri. Alterationes istas Rex excusare nititur, ut pote veritus nisi librum illis omnino eundem, & totidem verbis cum Anglicano obtulisset, offendi potuissent, tanquam signo subordinationis Ecclesiae Scoticae: sed nihil effecit haec Excusatio; Liber, ut Rex mandaverat, in Templo maximo *Edinburgi* perlectus est, non tamen sine maximo tumultu, in quo Episcopus, qui librum legerat, vix incolumis evasit. Tumultuatum primo à Plebe. Mox Nobiliores, & Ministri quamplurimi librum istum publice detestabantur. Missi sunt ad Regem, qui orarent, ut mandatum de Libro isto revocaret. Immotus est Rex, & mandatum suum renovat. Edicto etiam jubet ut omnes *Edinburgo*, qui istuc eo nomine confluxerant, statim discederent; quod in tantum nihil profecit, ut numerum illorum augeret, qui Consiliarios Regios *Edinburgi* obsecrant, ut Regis animum de hac re iterum tentarent; interea multum Episcopos suos, ut innovationis hujus reos, criminantur.

Rex Consiliarios suos vetuit, Petitione.

tiones eorum accipere ; & per Comittem Traquarium in Scotiam missum, Sterlini Edictum promulgavit, *Episcopos, quoad Librum hunc, innocentes esse; seque authorem totius rei; & ni quiescerent, actiones illorum seditiosas esse, & secundum leges puniendas, denuntiat.*

Contra Edictum hoc protestantur Nobiles aliquot Scotorum, cum Ministris, aliisque, & conventus suos ut legitimos defendunt, nempe pro gloria Dei, Regis honore, & Patriæ libertate. *Fœdus tunc Solenne* inter se faciunt *pro Religione & Libertate* : Cui Fœderi non tantum Nobiles, sed omnium Ordinum homines quamplurimi nomina subscribunt, adeo ut intra paucos dies, multa Millia Fœderatorum numerarentur. Iratus Rex multis internuntiis Fœdus illud damnavit; defendunt Scoti. quæ utrinque differebantur, fusius explicata sunt in libro cui Titulus, *Tumultus Scotici.*

Mense *Iunio*, *Marchio Hamiltonius*, ut Regis Delegatus, *Edinburgum* adveniens, cum Fœderatis frustra egit, ut Fœderi renuntiarent. Edictum tamen Regis promulgavit; in quo publicam.

Libri illius lectionem se non coacturum pronuntiat; & Parliamentum, Synodumque se illis concedere statuisse; cum aliis. Non tamen hæc satis ampla uisa Fœderatis, & post multas de variis rebus disceptationes, multo acrius diffensum est. Marchio bis eadem æstate ad Regem in Angliam profectus, tandem vicesimo primo die *Novembris*, Edicto Regis, Nationalem Synodum Glasceæ convocavit; hanc tamen Synodum intra septem dies *Marchio* dissolvit. Causam dissolutionis asserens, quod Fœderati, in leges & Instituta liberæ Synodi peccassent, tam in forma Electionum quam in variis negotiis & transactionibus durante Sessione.

Contra hanc Dissolutionem Fœderati protestantur, & Synodum producunt; in qua, leges, & Decreta, præsentis rerum statui idonea, sanciunt: postea Synodum dissolunt; & Declarationem innocentiae suæ, & institutorum omnium, fidelibus in Anglia Christianis mittendam, edunt.

Accensus Rex, acerbissimum in Scotos Edictum promulgavit, quod etiam
in.

in templis omnibus per totam Angliam populo jussit legi; & continuo exercitum contra illos, ut Rebelles parat. Servis suis omnibus, Generosis & Nobilibus imperat, ut ad primum *Aprilis* diem *Eboraci* conveniant, equis Armisque, pro facultatibus quisque suis instructi. *Arundelius* Comes Dux Generalissimus factus est: nec mora, dicto tempore locoque Exercitus splendidus, armis divitiisque instructissimus, Regem comitatur.

Ab impio tamen hoc Bello abhorrebant generatim Angli, tanquam ad exitium libertatis utriusque Nationis facto. Scotos amabant, ut fratres suos, & communi, cum ipsis, hoste oppressos. Sperabant primo Regem hoc irretitum negotio, coactum fore Parliamentum in Anglia (tam diu desideratum) tandem convocare. Sed illi omnia potius quam Parliamentum perpeti statutum fuit.

Fœderati Scoti Edicto Regis responsum, & contra vim ejus, arma velocissime parant. Arces, Castella, & oppida munita occupant, suspectos omnes sine Tumultu exarmant. Ducem

bello eligunt *Alexandrum Leslieum*, militia peritissimum. Cujus Imperio, Proceres & Barones Regni non dedignati sunt obtemperare. Eodem tempore Parliamentum Scotiae Regis jussu dissolvitur.

Non tamen ad Arma ventum est: Nobiles aliquot utriusque Gentis inter se de pace agitabant, tanta felicitate, ut ad colloquium tandem perventum est, & à Rege impetratum, ut pacificatio fieret, quæ incredibili utriusque Nationis gaudio promulgata est 18 die *Junii* 1639. & uterque Exercitus intra horas 48 dimissus. Rex Scotis Nationalem Synodum concessit, quæ sexto sequentis *Augusti* die inciperet; & Parliamentum vicesimo quarto ejusdem Mensis conveniendum. Scoti, Anglique domum redeunt.

Rex Londinum reversus, non diu ibidem moratus esset, cum alienato à Scotis animo esse, & bello iterum studere coepit. Chartam illam, in qua veras pacis conditiones contineri affirmabant Scoti, Rex ut falsam arguebat, & eandem, publico Edicto, Carnificis manu, comburi jussit; unde boni omnes.

omnes mœrore affecti, impium illud bellum renovari perhorrescebant.

Initio *Decembris*, Rex animum suum Proceribus privati Concilii aperuit, statuisse se Parliamentum in Anglia indicere sequenti *Aprili*. incipendum.

Qui rumor in vulgus sparsus, mirum quanta admiratione homines affecit, adeo inusitatum, & pene inauditum, apud Anglos nomen Parliamenti factum est. Prudentes vero non admodum lætati sunt, querentes quod in tam longum tempus differendum esset; cum interim apparatus belli contra Scotos indies fieret; displicebat etiam quod Comes Straffordiae, Hiberniae Prorex, vir acutissimi ingenii, sed suspectæ probitatis, ex intimis Regi consiliis, longe ante initium Parliamenti Anglicani, navigaturus in Hiberniam esset, conventum Ordinum in illo Regno indicturus: displicebat porro, quod Rex eodẽ tempore Parliamentumoticum dissolvisset, de quo graviter querebantur Scoti; dissolutionem illam, antequam consultum esset negotiis Regni, contra
liber.

libertatem, & leges eorum esse, affirmantes.

Missi sunt deinde procures aliquot Scotorum in Angliam, qui humillime apud Regem querebantur, sibi post pacificationem injurias factas esse, contra pacificationis illius pacta; nempe dissolutionem Parliamenti intemptivam; item quod Præsidium militum multo majus quam res postularet, impositum esset castello *Edinburgi*; quod Britannoduni Arx Præsidio Anglorum militum tenebatur; quod Mercatoribus Scotis, qui in Anglia & Hibernia commercii causa agebant, nova Jura-menta imposita essent, fœderi suo omnino contraria, & adversus leges Articulosque Pacificationis.

Proceres illos Scotos Rex incarce-
ravit, ex quibus unus, Comes Lovvdeniæ, ut Læsæ Majestatis reus, Turri Londinensi in custodiam traditur. Summa accusationis ejus, fuit Epistola quædam, seu Petitiô, quam Lovvdenius inter cæteros signasset, mittenda Gallorum Regi, auxilium ejus in bello nupero Scotiæ imploratura. Accusationi huic facile postea responsum fuit;

fuit; Litteras illas non omnino esse missas, præterea scriptas fuisse ante Pacificationem, in qua pacta est Oblivio præteritorum omnium, cum multis aliis; adeo ut impune cessit Lovvdenio, quanquam Rex litteras illas in initio Parliamenti Anglicani produxit, ostenditq; tanquam belli illius, quod acerrime gesturus esset adversus Scotos, causam aliquam allaturas.

Decimo tertio die *Aprilis* Parliamentum Angliæ convenit. Jam enim Comes Straffordix ex Hibernia reversus esset, ubi Parlamento indicto, & cito dissoluto, grandem Pecuniæ summam nempe quatuor Subsidia (sic enim contributiones populi Parliamentarias vocant Angli) Regi acquisivisset.

Rex intentus bello Scotico, pecuniam à conventu Ordinum Angliæ importune flagitavit, ut stipendia exercitui suo, quem jam comparasset, solveret, nec minus quam duodecim Subsidia postulavit, propter quæ, Vegetigal illud grande & novum, quod prætextu Classis conservandæ subditis imposuisset, se remissurum promisit.

Pro-

Promisit etiam se postea subditos & Rempublicam in omnibus, quæ peterentur, sublevaturum. Solummodo pecuniam primo loco, ut destinatum perficeret bellum, enixe postulavit: ad hæc responsum est ab Ordinibus, Emendationes Reipublicæ, & pressurarum levationes præcipuum esse Parliamentorum finem; & semper debere pecuniarum contributioni antecedere; præterea Regem grandem pecuniæ summam postulare, ut remitteret Vectigal illud, quod nullo jure subditis imposuisset, quod illegitime, & vi sola accepisset; non teneri Populum Anglicanum aliquid contribuere in tale Bellum, quod non tantum non cupiunt, sed maxime detestantur; Bellum non bono, sed exitio Reipublicæ suæ designatum; nihil tam justum esse, quam ut Autores impii illius Belli supplicio afficerentur.

Tantam tamen Regi reverentiam, & obedientiam præstiterunt Regni Ordines, ut contributiones aliquas (quamvis pecunia collata in ipsorum damnum expenderetur) decreverunt; & de Subsidiis agitarunt; ante vero
quam

quam disceptatio hæc finiretur, Rex
necti moras cogitans, in Conventum.
Procerum ipse venit, & Parliamentum
quinto die *Maii* dissolvit, palam ta-
men protestatus est Rex, se deinceps
ita regnaturum, & leges inviolatas
conservaturum, ac si Parliamentum
constanter teneretur: postero vero die
Membra aliquot Parliamenti (contra
supremæ illius Curix privilegia) in-
carceravit, videlicet Belossum, Ho-
thamum, & Crevum; Conclavia quo-
que & scrinia Baronis Brookii scruta-
ta illegitime sunt. Convocatio quoq;
Clericorum Sessionem suam manda-
to Regis (novum exemplum!) conti-
nuarunt, & Canones complures illius
authoritate ediderunt, & juramenta
quædam contra leges & libertates
Angliæ, populo imposuerunt. Ange-
bantur vero boni omnes ob festina-
tam Parliamenti hujus dissolutionem;
nec non dolebant Regis fidem, &
promissa tam subito violata.

Rex in sumptus hujus Belli, præter
contributiones Clericorum & Papi-
starum, Vectigal illud *de Classe conser-
vanda*, renovavit, Aurum & Argentum
quod.

quod cudendum in Turri Londinensi fervabatur, (inauditum antea exemplum!) rapuit. Merces aliquas, quas minore iterum pretio venderet, mutuavit. De cudenda quoque ærea moneta cogitavit, sed hoc non processit.

Processit tamen Bellum sub ductu Comitis Straffordiæ (Comes enim Northumbriæ, Dux antea designatus, ægrotabat;) nec segnes erant Scoti, nam commerciiis eorum undique interclusis, & navibus ubique jussu Regis detentis, Angliam cum Exercitu intraverunt, non tamen hostiliter populo Anglicano se gessuros scriptis declarabant, & humillimam Regi petitionem secum adducebant.

Nec solum pecunia ad hoc bellum Regi defuit; sed animi militum, præsertim gregariorum, qui contra Scotos adduci renuerunt, qui causam hujus belli oderunt, & Ducibus suis Rebelles, seditiones crebras, & tumultus excitarunt; quod, inter cætera, in causa fuit; cur bellum hoc non tam funeste, ut designatum fuerat à Rege, processerit. Velitationes quædam, & Præliola, Nevyborniæ unum, alterum
Dun-

Dunstanæ, non procul à Bervico oppido evenerunt; nec multum sanguinis in utroque fufum.

Dum hæc geruntur, Nobilissimi aliquot Anglorum, Comites fcilicet, & Barones, numero circiter viginti, dum patriæ fuæ dedecus mœftis animis evolvebant, & quantum Anglia temeritate Regis paffa effet, confenfu communipetitionem illi humillimam præfentabant, in qua, poft enumeratas aliquot Regiminis ejus actiones, & miferabiles earum effectus, preffuras Populi, deplorandam jam (Nobiliffimi quondam) Regni conditionem; tot Parliamentorum violationes & diffolutiones nimium feftinatas; poftremo quantas Regno calamitates impium hoc bellum minabatur; suppliciter orant ut Parliamentum quam citiffime indicat, in Anglia; per quod Regni ftatus emendetur, levantur Populi, funeftum hoc bellum æquis conditionibus componatur; & authores horum facinorum juftis suppliciis afficiantur.

Rex, accepta Petitione, conventum Procerum Eboraci indicit, vicesimo quar-

quarto die *Septembris*; quibus enarrat se Parliamentum sponte sua indicere statuisse, idque quam-citissime incepturum, nempe tertio die *Novembris*.

Consultum tunc est inter Magnates, quomodo bellum hoc honestis conditionibus finiretur; & post varias disceptationes, Proceres aliquot utriusque Regni electi, per quos articuli pacis fierent, inter quos tandem hæc statuta sunt.

1. Cessatio Armorum per duos menses, nempe ad decimum sextum diem *Decembris*.

2. Durante Cessatione 850 libræ per diem Scotis solvantur.

3. Si prædicta summa non solvatur, liceat Scotis vi capere de Comitatibus Northumbriæ, Cumbriæ, Westmerlandiæ, & Episcopatu Dunelmensi.

4. Comitatus illi sint Scotorum Hiberna.

5. Novi apparatus bellici non fiant.

6. Privatæ injuriæ Cessationem hanc non solvant, si satisfiat querentibus.

7. Mercatores libere commercia
sua

sua in utroq; Regno exerceant : milites autem sine venia limitibus suis non egrediantur.

Ad hunc modum mutatae sunt res; & bellum duobus Regnis exitium minitans, majoris concordiae vinculum inter utrumque factum, & felix causa Parliamento tam diu in Anglia desiderati, quo leges violatae, & oppressae nobilissimi Regni libertates tandem vindicentur.

Maxima hujus Parliamento expectatio fuit; cui soli, ut malorum omnium remedio, innixa est spes totius Angliæ; quod, Regem, ut post tot errores coactum indicere, ita non ausurum violare crediderunt. Quapropter Scotos (ut tantæ sibi felicitatis authores, qui libertatem suam vindicando, libertati Angliæ viam aperuissent) summo amore complexi sunt: hæc eadem causa odium Regis in Scotos, ut consiliorum suorum remotores, excitavit; nec odium hoc dissimulavit, cum, in publico Ordinum conventu concionatus, amorem maximum subditis Anglis testatus, se illorum affectibus solummodo inniti, & quicquid felicitati il-

lius

lius Nationis conducere posset, facturum promittens; in Scotos, ut Rebelles inuestus, illos vi & armis è Regno Angliæ expellendos censuit: longe autem aliter de Scotis censuit Parliamentum; ut postea manifestum fiet.

Maximam Regi reverentiam præstitit Parliamentum; & gratias pro conventu hoc egit, de persona ejus nihil nisi optimum dicebatur. Invidiam præteritorum malorum, & omnium, quæ passi sunt Populi, in malos Regni Consiliarios tantum (nulla de Rege nisi honorifica facta mentione) rejecerunt, ut liquido apparebit illis, qui elegantes virorum illustrium, orationes in conventu illo, postea Typis excusas, perlegere dignabuntur.

Multa varique generis negotia Parlamento huic incubuerunt; multa peragenda, delicta multorum, quos tam longum tempus noxios fecisset, examinanda. Ad quæ omnia diligentius disquirenda, delegati in dies ex magno illius conventus corpore sunt viri prudentes; inceptum est à Religione, ubi compertum est Ministros multos, qui pie, sobrie, & conscienter vixis-

vixissent, seduli præterea in verbo concionando, injuste ab Episcopis vexatos fuisse, aliquos beneficiis suis e-
jectos, incarceratos alios, ob cæremonias quasdam nuper in Ecclesiam introductas, quibus obedientiam ministri illi non præstitissent; hi omnes nunc liberati, & compensati sunt. è contrario quos comperissent Ministros aut moribus impuris Ecclesiam scandalizantes, aut superstitionibus nimium addictos (utriusque enim generis multos, ad deprimendos Puritanos, Episcopi promovissent) aut deprivabant, aut aliter puniebant.

Comes Straffordix, Hibernix Prorex, Perduellionis accusatus, Turri Londinensi in custodiam traditur, & 18 die *Decembris* Gulielmus Laudus Archiepiscopus Cantuariensis, ejusdem criminis accusatus, in eundem Carcerem conjectus est.

Die sequente, Mathæus Wrennus Episcopus Norvvicensis, multorum criminum reus arguebatur, multis superstitionibus noxius, quas in Regimine suo Ecclesiastico exercens, detrimenta maxima Reipublicæ intulerat.

Ob

Ob hanc causam Perduellionis quoque accusatus, ut compareret ad causam dicendam, in triginta millibus librarum obligatus est, cum tribus Fidejussoribus, singulis in decem millibus librarum similiter obligatis.

Franciscus Windebankus miles, Principalis Regni Secretarius, arcta amicitia Laudo Archiepiscopo junctus, per quem Dignitatem illam adeptus creditur, in judicium eodem tempore vocatus est. Præcipuum illi crimen objectum fuit nimia erga sacerdotes Romanæ Ecclesiæ (contra leges Angliæ) indulgentia; è quibus, alios (Regis aut Reginae jussu) carcere liberaffet; alios, Fidejussoribus datis, illegaliter dimisisset: quibus criminibus disquirendis Delegati sunt, è numero Parliamentariorum aliqui. Windebankus vero conscius sibi, & judicium timens, circa initium *Decembris*, clam aufugit, & in Galliam profectus est.

Paucis à Windebanki fuga interjectis diebus, Joannes Finchus, Miles, Baro Fordicensis, magni Sigilli Angliæ Custos, clam quoque aufugiens, se in

se in Belgium contulit. Huic viro crimina varii generis objecta sunt.

1. Quod cum Prolocutor in Parlamento, Anno quarto *Caroli* Regis esset, munus suum non fideliter obit, nec debitam conventui illi obedientiam prestitit, jussus enim loqui, solvit.

2. Secundum crimen sententiæ injustæ ab illo latæ de Forrestis, cum supremus esset Justiciarius de Communi Placito.

3. Tertium erat, quod cum Judices à Rege accersiti essent, ut opiniones suas extrajudiciarias de grádi illo Vestigali, *pro Classe conservanda*, darent; Finchus non solum persuasionibus, sed minis etiam cum aliis Judicibus egit, ut secundum Regis voluntatem pronuntiarent. Postremum erat Declaratio illa falsa & injuriosa, post dissolutionem ultimi Parliamenti, ab illo composita. his delictis reus Perduellionis factus est in Domo Communium, quæ sententia ad Domum Procerum 14 Januarii, post fugam ejus delata est.

Decimo quinto die Februarii 1640, lata est lex, & à Rege (secundum consuetudinem) signata, de Parlamento

in tertium quemque annum indicendo, in qua cautum est, ut magni sigilli Custos, aut Cancellarius Ducatus Lancastriæ, si Rex hoc non faceret, Edicta prædictis temporibus emitteret de Parlamento illo indicendo, in quo si deficerent, jactura Magistratus sui mulctarentur. Pro cujus legis signatione, pomeridiano ejusdem diei, ab utraque Domo Parliamenti, tam Procerum quam Communium, ad aulam ejus convenientium, Gratia acta sunt Regi.

Effluxum jam erat tempus Induciarum inter exercitus duos Anglorum & Scotorum; quæ consensu Parliamenti renovatae sunt, in alium mensem duraturæ. Parliamentum enim, quamvis Rex (ut ante dictum est) Rebelles Scotos vocasset, & Regno expellendos censuit, eos loco amicorum habuit. Et eodem tempore, quo renovata est hæc armorum Cessatio, decretum est Scotorum damna resarcienda esse, & sumptus omnes belli, quod illis Rex intulisset, retribuendos, quibus recensitis, decretum est etiam Scotorum Naves, quæ captæ post hoc bel-

bellum essent, reddendas, & ad Naves illas descruandas quatuor millia librarum Scotis tribuenda. Statutum est insuper, utriusque Domus consensu, quod trecenta millia librarum Scotis darentur, in his verbis, *ut pensatio pro damnis & necessitatibus fratrum nostrorum de Scotia.* Se quoque tempore opportuno consideraturos de modo colligendarum pecuniarum, & diebus solutionis, promiserunt. Post tres dies à Scotis, Londini Agentibus, Gratia Parlamento, non solum pro grandi illa Pecuniarum Summa, sed etiam pro fraterna compellatione, acta sunt.

Eodem etiam tempore, ad firmandam magis inter duas Nationes Amicitiam, statutum est libellos omnes, & Edicta, quaecunque in Scotos promulgata essent, revocanda; & Gratiarum actionem publicam in omnibus Angliæ Templis, pro felici illa Pace, Deo celebrandam.

Quam ingentibus tunc impensis exhausti sunt Populi Anglicani, miretur aliquis, dum (præter alia) stipendia duobus, & tantis, exercitibus sol-

vere coacti sunt! Hæc tamen omnia patienter, & sine ulla in Regem (tantorum onerum authorem) murmuratione tulit Populus, futurum ejus amorem demereri studens. Alacriter sex Subsidia contribuerunt; & præterea grande illud Vectigal, Capitecensum, persolvere contenti sunt, in quo Duces in centum libris, Marchiones in octoginta, Comites 60, Vicecomites, & Barones, 40, censebantur: Equites de Balneo, 30: alii Equites, 20: Armigeri, 10: & quicunque centum libras per annum dispendere possent, 5. l. Vulgi capita sex denarios solvere tenebantur.

Eodem Mense *Februarii* declaravit Rex in Parlamento, statuisse se filiam suam primo-genitam, Principem *Mariam*, decimum agentem annum, in Matrimonio collocare Principi Guilielmo de Nassay, Henrici Orangii filio, adolescenti circiter 19 annos nato. Res tunc agitabatur per legatos Ordinum Generalium Belgii: placuit Parlamento conjugium illud. Nec multo post, in Angliam appulit Guilielmus Princeps, læte admodum, & splen-

splendide Londini à Rege & Regina exceptus, cui secundo die *Maii* 1641, magna solennitate nupta est Princeps *Maria*.

Decimo die *Maii*, *Thomas* Comes *Straffordix*, qui sex ante Menses, *Turri Londinensi* in custodiam traditus esset, decollatus est; de quo viro, de criminibus illi objectis, de *Judicio* ejus *Pompali*, & notatu dignissimo, paucis disseram. Circa finem *Ianuarii* lecta est accusatio contra Comitem *Straffordium* in *Domo Communium*, novem articulis generalibus contenta; qui deinde subdivisionibus in plures extendebantur; quorum (singula enim longum nimis esset hic referre) omnium fere hæc summa. Objectum est quod in *Hiberniæ Regno*, & *Borealis Angliæ* partibus, quas gubernassët, arbitriam potestatem, & legibus contrariam exercuissët; quod proventus Regis sine computatione recepissët; quod *Pontificiam Religionem* in *Hibernia* promovissët; quod malitiose conatus esset odia inter *Angliam & Scotiam* interficere; quod conatus esset *Parliamenta* subvertere; &

Regis animum illac impellere. Delegati etiam è Scotia, qui Londini tunc agebant, de injuriis in Nationē suam, Comitem accusabant. Comes defensionem, suam in domo Procerum tricesimo secundo die *Februarii*, præsentē Rege, perlegebat. Sequentē vero Mense *Martii* in Aula *Westmonasteriensis* Comes *Straffordiae*, memorabili spectaculo, in judicio sistebatur. Circa totam Aulam contabulata magnifice extructa sunt, quibus sedilia, non tantum Proceribus Communibusque totius Parliamenti; sed Delegatis etiam è Scotia, & multis *Hiberniæ* Nobilibus (præter alios complures Spectatores) continebantur. Comes *Arundelius* magnus Seneschallus, & *Lindescius* Comes Constabularius summus, facti sunt. Rex ipse, clausa pergula (tanquam privatus Judicii totius spectator Auditorque) indies sedebat, & scriptis omnia mandabat. Quindecim dies Comes in Judicio sistebatur, & objectis respondebat; nempe à vicesimo secundo *Martii* (paucis intermissis diebus) ad decimum sextum *Aprilis*. Comes *Perduellionis* postulatus

tus (quamvis multa magnaue crimina adversus illum probata essent) Perduellionis tamen se reum, constanter pernegabat; nec ex aliis criminibus (quam pluribus licet) aggregatis, perduellionem fieri posse contendebat.

Dilata est Sententia, & multæ accusationis illius particulæ in Billam Attincturæ postea insertæ sunt. Nam Billa Attincturæ postea facta est, & lecta contra Comitem Straffordiam in domo Communium 21 *Aprilis*, ubi reus Perduellionis pronuntiatus est.

Tandem Dominus St. JOHN Solicitator Regius, & Membrum Parliamenti, ut Proceribus persuaderet, vicesimo nono *Aprilis* in Aula *Westminsteriensis* (Comite Straffordiam ad Repagulum astante, & Rege consueto loco præsentem) ex multis præcedentibus statutis justitiam Sententiæ illius asseruit. Quo persuasi Proceres, & plus postea confirmati; cum Judices de illa sententia opiniones suas proferrent; ipsi quoque Comitem Straffordiam perduellionis reum pronuntiabant. Regis autem conscientiam (ut Proceribus affirmabat) nullo modo satisfac-

etum est, ut perduellionis illum condemnaret, quamvis aliorum criminum reum existimaret; donec lassatus petitionibus, ut justitia fieret implorantibus, Ipse Rex Concilium suum Secretum in Palatio convocans, Judices ad sententias suas coram illo proferendas, accersivit; & Episcopos aliquot, ad eximendos conscientiae scrupulos. Quo tandem factum est, ut potestatem quatuor Proceribus faceret, suo nomine mandatum illud de supplicio Straffordiensis consignando: quod supplicium die prædicto sumptum est.

Festinus à populo Straffordiae Comitatus interitus videtur; quod Insidiae in Parlamento exitium structae sub idem tempus detegebantur, quarum pars una fuit, ut Straffordius è Turri elaberetur; ad hoc efficiendum, milites aliquot à Joanne Suclino, & aliis, sub prætextu bellandi pro Rege Lusitaniae, cujus legatus, Londini tunc agebat, comparati sunt. Hos Milites ipse Rex (qui conscius harum Insidiarum inventus est) Gulielmo Balforo Equiti, Arcis præfecto, mandavit, ut in
Tur-

Turrim intromitteret. Ille autem, dolo intellecto, Regi non obtemperavit.

Præcipua vero hujus proditiōis pars fuit; ut exercitus Anglorum, qui Borealibus Regni partibus, armis adhuc instructus, tenebatur, ad Londinum adduceretur; vim ipsi Parlamento illaturus, ad tuendam (ut jactabant proditores) prærogativam Regis, Episcopatum, & alia. Conspiratores præcipui fuere Henricus Percius, Northumbriæ Comititis frater; Henricus Jerminus, Regine Præfectus Equorum; Tribuni Goringus, Wilmottus, Ashburnhamus; nec non Pollardus, Suclinus, alique. Quæ Rex ipse cum Percio de Infidiis istis contra Parliamentum consultatione disce-ruisset, patefacta sunt postea in Epistola Percii ad fratrem Northumbrium, scripta è Gallia; (nam Percius, Jerminus, & Suclinus, in initio *Maii*, cum primum detegi cœpisset proditio, auferunt in Galliam) hac Epistola, palam in domo Communium perlecta, Wilmottus, Ashburnhamus, & Pollardus, (de quibus ut consciis fa-

cta esset mentio in Epistola) in custodiam traditi sunt. Goringus initio tam multa fallus est, ut veniam mereri videbatur. Comprehensus est postea alius, conscius. Onellus, Hibernus, & Papista, qui Turri Londinensi in custodiam datus, inde non multo post elapsus est.

Comes Straffordiae Imperator designatus est (si ex arce elabi potuisset) exercitus Hibernici, in quo Equitum peditumq; octo millia, majori parte, Pontificiae religionis, recenscebantur. Quem exercitum Rex nullo modo pati voluisset exauetorari, quamvis petente id Parlamento 28 die *Aprilis*.

In Parlamento autem Proceres Communesque uno consensu, cum negotia Reipublicae tot modis interturbata, seque tot Infidiis petitos cernerent, nec de Regis fide omnino securos; reputantes praeterea, quātis impensis solvenda essent stipendia duorum exercituum; & pecunias illas Fide publica mutuandas, petierunt tandem à Rege ut Billam signaret pro continuatione hujus Parlamenti; id est, ne unquam dissolveretur sine utrius-

triusque Domus consensu. Quam sibi oblatam signavit Rex decimo die *Maii*; eodem videlicet die, quo aliam, pro supplicio extremo Comitum *Strafordiarum*, signavisset.

Pro hac Concessione (cui non antea simile aliquid visum est) Benignitatem Regis mirifice extollebant Adulatores. Querebantur illi, qui Parliamenta, reformationesque oderunt, Regem nimiam potestatem è manibus suis dimisisse. Illi autem, qui necessitatem concessionis illius perpendebant, sine qua nullæ Fide publica pecuniæ mutuari possent, non omnino mirati sunt; dicentes, ut nullus antea Rex tale aliquid concessisset: ita nullus unquam Rex tantam necessitatem id petendi populo fecisset; neque Securitatem Reipublicæ Parlamentoque, hinc partam esse, nisi Rex bonus sit. Regi enim, si malo erga illos esset animo, non defuturum Potentiæ tantum, quantum sufficeret ad remoranda, retardandaque omnia, quæ illi pro Reipublicæ bono inchoarent; & tali tandem temporis, rerumque protractione, gravato populo, majore invidia Parliamentum

onerandi, quam, si talem potestatis speciem non omnino accepissent. Quod eventu probatum est; & talibus effectum remoris, dissentiente in maximis plerisque Rege, ut Parl. ipsum bello aperto petitum est. Ad emendandum Regni statum jam conversum est; ante omnia vero levandus erat populus à gravitate censuum, & à maximis incipiendum; differri igitur non amplius potuit exauetoratio duorum exercituum, ad quorum solvenda stipendia grandi pecuniarum summa opus erat, nec minore festinatione. Quapropter conflata sunt ingentis ponderis vasa argentea, & subito cussa. Capite. Census tunc per totum Angliæ Regnum colligendus erat; pro quo Billa oblata Regi est, ut signaret. Cum hac, eodem tempore, oblatae sunt alię duę; una pro amovenda Curia supremæ Commissionis; altera pro demolienda Camera stellata. Illam de Capite. Censu statim signavit Rex; de duabus aliis paululum deliberaturus; quas tamen ambas, post tres dies (intellecta populi murmuratione) signavit quoq;. Circa idem tempus discessit

fit

fit ab Aula Regina Mater *Maria* de Medicis, quæ ante annos tres in Angliam appulerat, & in Belgium navigabat, Populo Angliæ magnopere cupiente ab impensis tantis sublevari. Rex enim, Reginae Matri, toto illo tempore, centum libras per diem exhibuisset. Idoneum jam visum est tempus animadvertendi in Judices eos, qui circa Vestigal illud de Classe, deliquissent. Contra quos, singulatim, accusationes compilatæ sunt, & perlectæ in Domo Communium; nam præterito mense *Decembris*, cum disceptatum fuisset in Parlamento de ea re; & crimina eorum Judicum, qui extrajudiciarias sententias suas pro ea tulissent, expendebantur, (quo tempore *Fincus Sigilli Custos* aufugerat) damnatum in Parlamento fuit Vestigal illud, ut exactio injusta, & illegalis.

Tres Judices juste sententias dixissent, *Crookus*, *Huttonus*, & *Denhamus*. Ad examinandum reliquos, videlicet, *Bremstonum*, *Treverum*, *Westonum*, *Davenportum*, & *Cravvleium* (nam *Barclaius Perduellionis* accusatus est,) *Sedecim Communes* e-

lecti

lecti sunt, crimina eorum ad Parliamentum relaturi: quæ omnia hoc tempore, circa initium nempe Mensis *Augusti*, facta sunt.

Postea vero, turbatis rebus, nihil magni in eos, aut ullos fere alios Sontes statutum est. Jam enim *Rex* iter in Scotiam maturabat, quamvis à Proceribus Communibusque Parliamenti summopere oratus ut paulo longius (ad perficienda Regni negotia) in Anglia moraretur.

Affirmabat *Rex* præsentiam suam, ad res Scotiæ componendas, magno pere in illo Regno desiderari, se vero ante abitum, quæcunque oblata ab eis essent, signaturum; quod etiam fecit. Delegationem quoque signandi in absentia sua Nobilibus aliquot fecit: nempe Baroni Edvardo Littletono magni Sigilli Custodi, Roberto Comiti Manchesteriæ, privati Sigilli Custodi, Roberto Comiti de Lindsey magno Angliæ Camerario, Gulielmo Marchioni Hartfordiæ, Roberto Comiti Essexiæ, Henrico Comiti Bathorieni, & Edvardo Comiti Dorsetiæ. Comes Essexiæ eodem tempore, per Billam

iam à Rege signatam , Dux omnium Copiarum cis Trentam , effectus est; cum plena potestate milites, prout res postularet, comparandi, armandique.

Paululum ante Regis discessum, Comes Hollandiæ (quem ad id munus Rex & Parliamentum elegissent) in partes Regni Boreales Dux profectus est, ad exauctorandum, dimittendumque exercitum Anglicanum.

Rex decimo *Augusti* die Londino discedens, festinato itinere in Scotiam proficiscitur. Et utrumque Exercitum, antequam dimitterentur, in transitu contuebatur.

Fama est Regem, (hoc enim, scriptis, Scotus Author evulgavit) dum Scotorum exercitum collustrabat, clanculum pertentasse eorum animos, an concitari possent adversus Parliamentum Anglicanum arma convertere. Hoc ut efficeret, ampla spolia ostentasse; & ad rei fidem Cimbria ingentis pretii oppignoraturum se illis promississe. Milites autem perfidiam tantam detestatos fuisse. De veritate hujus relationis judicet lector, consideratis iis, quæ postea accide-

ciderunt. Causa autem profectionis ejus in Scotiam ignota fuit Anglis: hæc tamen ab eodem Authore prolata est pro causa, nempe ut Nobiles aliquot Scotorum, maximæ Integritatis viros, & quos destinationi suæ adversus Parliamentum Angliæ minime deservituros sperabat, aliquo modo opprimeret. Certissimum vero est circa finem *Septembris* litteras à Scotia Delegatis Parliamenti, Westmonasterii sedentibus, advenisse (Parlamentum enim ab octavo die *Septembris*, ad vicessimum *Octobris* comperendinatum est; & Delegatio quinquaginta Membris facta ad sedendum, durante illo utriusque Domus recessu) Infidias in exitium nobilissimorum aliquot Procerum illic structas, sed detectas esse: Delegati eadem mala ex eodem fonte veriti, præsidia validissima diversis Londini locis tenuerunt.

Profectio hæc Regis in Scotiam (si nihil aliud attulit mali) negotia Reipublicæ saltem remorabatur, & omnium malorum Remedia, unde ruina timeri posset; retardabat. Nam à decimo Augusti die, quo discessit ab Urbe

be Rex, usque ad recessum Parliamēti; nihil fere illic transactum est.

Vicesimo tertio *Octobris* die, dum Rex in Scotia moratus est, erupit atrocissima Rebellium Hibernorum rabies; qua Protestantium per totam fere Insulam, omni bellorum clade funestior, facta est laniena. In qua, quicquid efferata barbaræ Gentis, per tot sæcula jugum perpeßæ, licentia, quicquid Religionis impia Dogmata, aut dira Sacerdotum irritamenta potuerunt, ostensum est.

Mirandum maxime qua vel arte, vel fortuna, immanis Facinoris, & late sævituri, machinatio, tam diu celeri potuit; ut improvise tandem, inopinatumque accideret; per quod, duorum mensium spatio ducenta millia Protestantium variis cruciatibus trucidata sunt. Reliqui fere omnes subito bonis spoliati; multique ex opulentissimis, una die pauperrimi effecti.

Flagitium hoc vicesimo tertio die *Octob.* exequendum statuebatur. Quo die non solum Arx Dublinensis, præcipuum totius Regni Armamentarium, ubi

ubi recondita essent Arma pro decem hominum millibus; sed omnia, per totam Insulam, Castella, Repositoria, & Opida munita à Rebellibus occupanda erant; & cuncti vel Protestantes, vel Angli, qui se illis non adjungerent, contrucidandi. Arx Dublinensis (ad quam occupandam primarii aliquot è Rebellibus in Urbem pridie convenerant) mirifice conservata est; ne tota Hibernia uno die amitteretur.

Hoc autem ita accidit. Mac-Mahonus, unus ex conjuratis, illo forte die, in ænopolio Dublinensi festivus, verba quædam, inter bibendum, de conjuratione illa excidere sibi passus est, coram Orveno Conallio, Johannis Clotvorthii militis servo; aliqua sibi familiaritate antea noto, Conallius ex his quæ audierat, plura & majora colligens, è Taberna se proripuit, & rem totam supremis Hiberniæ Justiciariis detulit.

Quorum mandato Mac-Mahonus, & Maguirus illico capti, & in carcerem conjecti sunt: His cognitis conjurati reliqui clam ea nocte ex Urbe aufugerunt.

Sed

Sed sero fuit tantam calamitatem Regno avertere. Conspiratores enim, statuto die, per totam fere Insulam in Armis erant; à quo die, singulis diebus, horisque Dublino advenerunt miserabiles Angli Protestantes, bonis exuti, nudi, & omnium egeni; damna sua illic referentes, direptas domos, opida incensa, Regiones undique devastatas, & flagitia omnium generum à Rebellibus admissa.

Justiciarii, Gulielmus Persons, & Johannes Burlacius milites, pro subita sui, Urbisque defensione, quoscunque possent, Armis illis, quæ in Arce Dublinensi inventa sunt, instruebant, & litteras illico ad Regem in Scotia, nec non ad Comitem Leicestriæ Proregem Hiberniæ tunc electum, sed in Anglia agentem, expediebant: pecunia defuit; nec aliunde quam ex Anglia sperari potuit.

Ovvenus Conallius, qui conjurationem tam opportune detegendo, Dublinum conservasset, primas litteras in Angliam adduxit, quem Parliamentum Angliæ quingentarum librarum dono, & Vectigali annuo ducen-

tarum

tarum librarum remuneravit, & continuo maximâ curâ & sedulitate inter utramque Domum disceptatum est, quibus modis, quam-citissime, miserabili Hiberniæ suppetias ferrent; simul & saluti Angliæ consulèrent (jam enim in Anglia trepidatum est:) præcipue vero in Hiberniam intenti sunt; & in dies (depositis paululum aliis negotiis) de mittendis illuc pecuniis (quas à Civitate Londinensi fide publica mutuarent,) com meatibus, & Armis disceptatum est.

Rebellio interim in Hibernia late serpsit, regionibus undique devastatis; & multi Papistarum, maleque in Rempublicâ animati è Dublino quotidie aufugientes, Conjuratis se adjunxerunt; in quorum loco, Urbs illa quotidie spoliatorum Prøtestantium, illuc præsidii causa fugientium, implebatur, è quibus multi, nudi, fatigati, & fame jam enecti, miserabiliter ibi perierunt: deploranda sane tum fuit Urbis illius conditio, inter tot funestâ morientium hominum spectacula, totque mœstissimas miserorum commemorationes, de interitu suorum, de

cruen-

cruentissima efferorum Rebellium rabie, & variis, exquisitisque cruciatibus, per quos multi infelicium Anglorum perierunt.

Domini Justiciarii interim, quanta possent celeritate, Armis ex arce desumptis, viris aliquot Generosos armassent, & impigros Duces ex Urbe misissent ad occupanda, tenendaque vicina quædam Opida contra Rebellium Hibernorum incursum, adeo ut circa medium *Novembris*, pro patria armati sunt fortissimi viri Dominus Lambertus, Carolus Cotus, Henricus Tiegburnus, Thomas Lucas milites, Armstrongus, & Yarnerus Duces. Comes quoque Ormondia centum Equitibus optime armatis Dublinum advenit. Eodem tempore Parliamentum Angliæ, dum major Pecunię summa colligeretur, in præsens solatium miserorum, viginti millia librarum illis miserunt; & circa initium *Decembris* ex Anglia missus Simonus Harcourtus miles Chiliarchus, cum Legione sua, optime instructa; ad Dublinum appulit.

Rex eo tempore reversus è Scotia,

Lon-

Londini magna solennitate exceptus est, obviam illi effusa est universa Civitas & omnium ætatum multitudo per vias tanquam ad Triumphi spectaculum, disposita. Civium præcipui per fœdalitia sua distincti, festo cultu, splendidisque (ut nunquam antea) vestibus & Armis introeuntem Regem stipantes, per totam Urbem usque ad Palatium Westmonasteriense honorifice deduxerunt. Sumptuosa nimis. nec pro temporis conditione, videbatur quibusdam hæc Urbis Exultatio, dum Hiberniæ vulnera, dum trepidationes Angliæ percensebantur. Excusabant alii hos sumptus, ut amoris & observantiæ erga Regem testimonium per quod, dubiam ejus animam demereri sibi studuissent. Sed male cessit Reipublicæ. Hinc enim Rex coërcendi Parliamenti spem (quam nimis alebant Aulici Adulatores) animo concepisse videbatur; & ad demerendos Cives intentus, præcipuos eorum Hamptincurto cōviviis excepit; quosdam etiam Equestri dignitate ornavit. Hinc voces publice jactabantur, Cives Londinenses, pertæsos Parliamen-

men-

menti, contra illud pro Rege staturos. Quas voces indigne ferentes Probi Cives, Petitionem Parlamento humillimam obtulerunt, in qua, sinceritatem animorum suorum profitentur; & se cum illis, pro bono Reipublicæ & victuros & morituros, affirmabant.

Dum Rex Hampton-Curti morabatur. Declaratio status Regni à Parlamento edita est, in qua mali Regiminis incommoda, & Pressuræ omnes quas Respublica per multos annos perpeffa est, indicantur. Nihil vero culpæ in Regem verbis apertis, sed solummodo in malos consiliarios reiectum est.

Jam neglecta videbatur Hibernia, querente passim Populo, miranteque quod Rex nondum Edictum aliquod in Hibernos illos Rebelles emiserat, quod ut citissime faceret, enixe orabant Proceres Angli, ut melius in illos, Perduelles Declaratos, animadverteretur. Suadebant Regi, ut se purgandi causa, severissime in cruentos illos Sicarios animadverteret. Vulgo enim jactitabant Rebelles Hiberni, se Regis Jussu in Protestantes Anglos insur-

surrexisse; Regis se autoritate egisse; & Potestatem factam sibi (Diplomate illius è Scotia allato) arces omnes, & castella Protestantium Anglorum occupandi: palam etiam se Reginae milites vocabant, & ideo armatos, ut Prærogativam Regiam contra Puritanum Angliæ Parliamentum tueantur.

Hortabantur itaque Regem Consiliarii Angliæ, ut se, famamque suam vindicaret, & à tanto perfidiæ, & crudelitatis crimine, quantum vix ulli nunquam (ne pessimo quidem) Principi imputatum esset, expurgaret.

Ita vero evenit, ut Rex, non ante primum diem *Januarii* (quamvis 23 *Octobris* cruentum scelus erupisset) Rebelles eos edicto publico declaravit: tunc quoque mandavit Rex exemplaria tantum quadraginta typis excudenda esse; nec ullum eorum emitendum, priusquam ipse ulterius mandasset; ita ut paucis admodum innotesceret. Quod magis mirati sunt omnes, cum perpenderent longe aliter contra Scotos actum fuisse, quos festinato edicto, & admodum severo Rebelles pronuntiasset, & edicti exempla-

emplaria maximâ diligentia per totum Regnum emittenda curasset.

Tunc quoque orabant Regem (ob rumores sparfos Infidiarum quarundam in Parlamento exitium structarum) Proceres & Communes, ut Satellitum sibi in securitatem attribueret; cujus præfectus esset Comes Essexiæ. Hoc vero illis negavit Rex; affirmans tamen se de eorum salute studiosum fore.

Tertio die post evulgatum contra Rebelles Hibernos edictum, nempe quarto *Januarii*, ad Westmonasterium venit Rex, trecentis armatis stipatus; & in Domum Communium intravit; illic in Cathedra Prolocutoris ipse sedens postulavit quinque viros, Membra illius Domus, sibi in manus tradi; nempe Denzillum Hollesium Armigerum Comitæ Claræ fratrem, Arthurum Hasselriggum militem, Joannem Pym, Johannem Hamdennum, & Gulielmum Strodam Armigeros: hi vero quinque Conventus ipsius (cui significatum esset Regis Propositum) mandato aberant: quibus non inventis, irritus Spei discessit;

fit; pauca prius apud Conventum prolocutus, inter alia, affirmabat se quinque illos viros in Judicium legitimum postulare; negabat vero (quod iisu penè exceptum est) Privilegia Parliamenti se aliquo modo violaturum; in quibus conservandis, nulli hactenus Anglorum Regi cederet.

Hoc vero sciendum est, Regem, pridie per Atturnatum suum Edvardum Herbertum, Militem, Membrum Parliamenti, quinque illos viros, unum etiam ex Proceribus, Baronem Mandevillum, postulasse; quorum omnium (cum Parliamentum eos non dedidisset) conclavia, & Arculas obfignasset. Postero etiam die Edicto illos ut Perduellionis reos, apprehendendos mandat.

Hoc Regis factum ab utraque domo Parliamenti declaratum est, summam privilegiorum Parliamenti violationem, scandalum Regi, & Regimini illius, factum seditiosum, quod aperte ad subversionem Pacis tendat; maximam prater ea injuriam Prædictis viris, in quos nulla legitima accusatio allata est; nec aliam Privilegiorum vindicationem esse posse

posse, quam ut Rex, eorum nomina detegeret, quorum impulsu, vel consiliis hac injusta fecisset. Orabant itaque Regem ut legitimæ eorum postulationi satisfaceret, nempe ut (quod duobus statutis Rex in eo casu teneretur facere) delatores indicaret; hoc tamen negavit Rex: tunc Attornatum ejus Herbertum super eam rem examinatum, sed nihil omnino factum, custodiæ traderunt. Inopportune accidit hæc Parliamenti violatio, ad divertendas miserandæ Hiberniæ suppetias. Hoc undique clamabant Boni omnes; & in summo mœrore tunc meminerunt, quod antea à quibusdam ex Hibernia fugientium audierant; nempe sceleratos illos Rebelles palam jactitasse, nullum in Anglia perfugium miseris fore; Angliam enim in iisdem angustiiis, quibus Hibernia, futuram: statutum esse Regi, Parliamentum suum deserere, & bellum adversus eos ciere, quod cum fecisset, se quoque (perfecto prius in Hibernia opere) Angliam invasuros, & Regem adversus Parliamentum adjuturos.

Postridie, quam Rex modo prædi-

cto Parliamentum invaserat, in Urbem Londinensem profectus est, ubi certatim circa currum ejus Cives aggregati humillime orabant, ut Parlamento assentiretur, & privilegia ejus nequaquam violaret, & illi Petitionem scriptam sequenti die obtulerunt, in qua humillime obsecraverunt, ut, propter miserrimam Hiberniam, cum Parlamento consentiret, præsidium illi attribueret, cum accusatis illius Membris, juste ageret, &c.

Mos erat tunc populi Londinensis (ut qui molestissime ferebant negotia Parliamenti à Rege interturbata) magnis numeris, quamvis inermes, circa Westmonasterium aggregari; ibique Peritiones offerentes, verbis asperis in Procures aliquot quos malos Regni, Regisque consiliarios existimabant, invehi: sed male cessit Reipublicæ, non enim Rex hinc doctus est mala Populi sui persentire; sed instructus prætextu specioso deferendi & Urbem & Parliamentum, metu videlicet, ne aliquid sibi mali, in tumultuoso hominum concursu, accideret.

Hinc duodecim Episcopi, qui con-

ventui Parlamento adesse recusarunt, contra leges, ordinationes, & statuta, quæcunque in absentia sua facta essent (tanquam pro nihilo habenda) protestati sunt; causati, se extremi periculi metu, de tumultuosis hominum concursibus, non ausos fuisse munia sua obire. Quo facto, consensu utriusque Domus, tam Procerum quam Communium; declaratum est, *hanc Episcoporum Protestationem periculosam esse Reipublicæ & Parliamentorum non solum privilegiis, sed ipsi. Essentia perniciosam.* Perduellionis igitur accusati sunt duodecim Episcopi, capti, & Arci Londinensi in custodiam traditi.

Variis hisce Parliamentariorum negotiorum interturbationibus, retardata generaliter est Hiberniæ sublevatio; specialiter vero aliis accidentibus, quæ breviter enarrabo, infauste impedita est.

Consultum fuit de copiis in Hiberniam traiciendis, præcipue vero & primo è Scotia; quoniam brevissimus ab illa terra transitus est. pro hoc bello Billam de auctorandis militibus in

Domo Procerum dependere Rex clam edoctus, ob id irasci visus est, querens diminutionem Prærogativæ suæ hoc modo fieri, sed quoniam Hiberniæ maxime studebat, se pro hoc tempore Billam signaturum, salvo tamen Jure, & Regi & Populo. Displicebat illis hæc oratio Regis; unde Petitione declaratum est à Parlamento, Regem, disceptationem illam in Domo Procerum, de Militibus auctorandis, notando,) quod non debet, antequam ordine Parlamentario illi præsentetur) fundamentalia privilegia Parlamenti violasse. Potestas enim libere loquendi, disceptandique singulis permissa est, nec oportet Regem opiniones ullas aut Propositiones examinare: pro læso Privilegio Reparationem petunt: utque Rex indicare velit cujus consilio factum est. Sed consultum est tunc de exercitu Scotorum in Hiberniam traiciendo. Scotorum Delegati, Londini agentes, negabant potestatem ullam à Senatu suo sibi delegatam esse, minorem numerum militum, quam decem millia, transmittendi, de hoc numero consentiebant

Com-

Communes, dissenserunt vero Proceres; nisi cautionē dare possent Communes decem millia Anglorum quoque militum transmissos quam citissime fore; quod impossibile videbatur: nec alia dissentionis hujus causa prolata est, quam ne dedecus Anglorum Genti videretur, Hiberniam non nisi à Scotis redigi posse; aut Scoti nimium ex ea expeditione lucri caperent; hæc autem levissima probis viris visa est consideratio; nec digna omnino, quæ tantum opus impediret; ubi Religionis causa, & tot Christianorum miserabilis conditio auxilium imploraret.

Iterum quoque petardata est Hiberniæ sublevatio hoc modo, 2500: Scotorum militum parati erant in Boreales Hiberniæ partes transportari, de conditionibus militiæ, Scotorum Delegati octo Propositiones Parlamento Angliæ obtulerunt, quibus omnibus assentiebatur utraque Domus Parliamenti: Rex vero de una earum, tertia videlicet, ambigebat; quæ istiusmodi fuit; *quod Scoti Opidum, Arcemque Carrisfergus tenerent, cum pote-*

state illic manendi, vel ad libitum Sedes suas dilatandi, & si alia Copiæ in eadem Provincia illis adjungerentur, sub Imperio Scotorum Ducis militarent. De hac Propositione Rex se ambigere aciebat, ne Angliæ damnosa foret; eamque Parliamenti considerationi obtulit; veruntamen, si ita vellent, se cum Scotorum Delegatis de ea deliberaturum. Ad hæc Scoti respondent, Dolerere se, quod ipse, Rex eorum Nativus, minus quam Anglorum Natio, illis confideret; tandem Rex (quamvis in ea re nimium temporis absumptum esset), assensum suum præbuit.

Propositiones quoque consensu Parliamenti factæ sunt (quæ optima visa est ratio redigendæ Hiberniæ) ut quotquot vellent, vel civium Londinensium, vel aliorum, pecunias deponere in id bellum, vel pro certis summis subscribere, compensandi essent bello finito; certis proportionibus terrarum per totam Insulam, quas nunc Rebelles possideant, perduellionis nomine confiscatarum. has Propositiones signavit Rex, quamvis primo derideret, & dicere auditus sit, factum.

Atum illud simile esse venditioni Pellis
Ursinæ, antequam Ursus occisus esset.

Statutum est porro autoritate Par-
liamenti, (consentiente etiam, & si-
gnante Rege) Bellum illud processu-
rum, donec à Parlamento declaratum
foret Hiberniam omnino subactam
esse: nec ullam prorsus vel Pacem,
vel Armorum Cessationem cum Re-
bellibus illis faciendam sine consensu
utriusque Domus Parliamenti. Decla-
ravit tunc quoque Rex velle se (si ita
visum est illis) in Hiberniam traice-
re: sed non idoneum visum est Perso-
nam Regis eà expeditione periclitari.
Rex insensus Urbi Londinensi, Ham-
ptincurti morabatur, & absentiam
suam excusabat metu Tumultuum,
qui quotidie, sub prætextu Petitiones
offerendi, Westmonasterii facti sunt.
Edoctus præterea Rex fuit, quod po-
stridie discessus sui ex Urbe [nempe
octo dies post prædictum Introitum
ejus in Domum Communium] ma-
gna Civium multitudo per fluvium
Thamesim, Bombardis in Scaphas
suas impositis, Westmonasterium per-
venerunt, secumque quinque prædi-

Etos viros à Rege accusatos adduxerunt, magnis undique Acclamationibus, & Protestationibus se nunquam Parliamentum deserturos.

Vicesimo die *Ianuarii* Rex per Internuntios suos Parliamentum hortabatur, ut omnia Regni Gravamina, & negotia, quibus assensum ejus desiderarent, in unum Corpus (quoniam singula quæque per se offerre perlongum nimis esset) digererent, mitterentque; ut simul de illis judicaret; promittens se Gratiâ, Indulgentiamque optimorum Regum erga subditos æquaturum saltem, si non excessurum.

Gratias Regi pro benigna hac legatione egerunt Ordines Regni, de qua se quam citissime deliberaturos affirmant. Interim vero ab illo orant, (ut securi negotiis suis incumbant) Præfecturam Turris Londinensis, Præcipuarum omnium Arcium, & totius Regni Militiæ Potestatem illis solummodo Viris attribuat, quibus Parliamentum confidere posset, & Regi commendaret. Negavit Rex se ea concessurum, Præfecturas illas (ut præcipuum Coronæ suæ Decus & in-

sepa.

separabile) penes arbitrium suum semper fore. Promisit tamen se nullis, nisi eximiæ fidei viris munia illa traditurum. Multæ de hoc negotio inter Regem & Parliamentum rationes utrinque prolatae sunt; multæ Petitiones, & responsa utrinque missa, dum illi concessionem Militiæ importune petunt; nec minus pertinaciter negat Rex.

Rex Hampton Curti moratus, ut numerum Membrorum Parliamenti imminueret; servos proprios, quos multos in utraque Domo habuit, à munere suo Parlamentario avocavit, & ad serviendum sibi per litteras accersivit.

Præcipue vero Comitem Essexiæ, Regiæ Domus Camerarium, & Comitem Hollandiæ de cubiculo Regio, ad se attrahere cupiebat: illi vero venire recusabant, & potius Diplomati ejus, per quod Parlamento Regni inservire tenebantur, quam privato ejus mandato obedientiam præstare eligebant: ob quam causam ambo Comites ab Officiis suis Aulicis, mandato Regis, amoti sunt.

Georgius Digbeius Comitis Bristollicæ filius primogenitus, litteras Reginae per id tempus miserat ex Middleburgha Zelandiæ (quo appulerat, ex Anglia fugiens, cum Proceres Parliamenti illum, delictorum aliquot accusatum, accersissent; & si non intra viginti dies compareret, Perduellionis reum declarassent); in quibus significat, quod si Rex animum suum aperte declarare vellet, & se in tutum aliquem locum recipere, non dubitavit, quin libere ad eum commens, ministeria quædam non ingrata præstare posset: interceptæ sunt Litteræ, & ad Parliamentum allatæ, per quas intellectum, vel suspectum saltem est Regem aliquid contra Parliamentum clam moliri, quod postea manifestius innotuit.

Mense *Februarii* Rex & Regina, cum filia primogenita *Maria*, Orangiæ Principi nupta, ad Cantuariam profecti sunt: ubi per aliquot dies agens (dum crebri inter eam Urbem, & Londinum internuntii missi sunt) præter cætera transacta, Billam de tollendis Episcoporum Suffragiis in
Par-

Parliamento signavit Rex, illinc profecti sunt Dorobernium. Unde Regina in Hollandiam navigavit, sub prætextu filiam suam ad Sponsum deveniendi; revera autem Cimelia, ad Coronam Angliæ pertinentia, secum avehens, in Hollandia oppigneravit; unde pecuniam nacta est ad Arma cõmenda, in triste id bellum Civile, quod insecutum in Anglia, & jam tum à Rege designatum videbatur.

Post discessum Reginæ, Rex, adductis secum Carolo Principe, & Jacobo Eboracensium Duce, ad Villam suam Theobaldum profectus est. Ubi Petitiõ, primo die *Martii*, à Parlamento ei oblata est: in qua humiliter orant, ut Militiam (de qua prædictum est) illis concedat; ut prope Londinum, ad transigendas res Reipublicæ, morari dignetur; & ut Principem Filium non avehat; quæ omnia negavit Rex, & continuo ad Villam suam Nevymarketum proficiscitur.

Illic oblata est Ei Declaratio utriusque Domus Parliamenti, quam adduxerant Comites Pembrochiæ, & Hollandiæ, cum generosis aliquot
Com.

Communibus. In qua, enumerata sunt præterita aliquot, sub imperio ejus, populi gravamina; ut impium contra Scotos bellum concitaverat; ut cruentos in Hibernia Rebelles (probabiliter) incitassent Consiliarii ejus; ut Exercitum Anglorum, anno præterito, contra ipsum Parliamentum adducere conatus esset; ut contra privilegia Parliamentorum, Domum Communium invaserat; cum cæteris ejusmodi.

Affirmatum est denique, Regem im merito metum obtendere manendi prope Londinum; & longius procedere, non aliam ob causam, quam ut Rempublicam, & negotia ejus turbet, ut suppetias Hiberniæ impediat; & malevolos per totam Angliam incitare possit. Ad quæ, pro præsentī, magna indignatione respondet Rex; postea vero longa Declaratione, typis excusa, de illis differuit: In qua conatus est quædam eorum, quæ objecta sunt, coarguere, quædam extenuare, excusare alia: illos vero infimulat, quod vanos timores insidiarum confinxissent ad illudendum Vulgus. Post
disces-

discessum Comitum & reliquorum à Theobaldo ; Rex in nihilo prorsus (nisi verbis tantum & precibus) à Parlamento inhibitus, magno Bonorum omnium luctu, & timore, usque ad Eboracum progressus est.

Interea vero Ordines Regni in Parlamento multum in malos Regis (ipso vix nominato) Consiliarios inveniuntur. Contra illos Vota sua, & Decreta evulgant ; tria potissimum.

1. *Quod Absentia Regis tam longe à Parlamento suo non tantum obstructio est, sed etiam Destructio omnium contrarium pro Hibernia sublevatione.*

2. *Quod quandocunque Proceres & Communes Regni in Parlamento legitime convocati jus pronuntiant, legemque Regni declarant, Decretum illud non tantum in dubium vocare, vel impugnare ; sed Imperare ut obedientia illi non prastetur, summa est privilegiorum Parliamenti violatio.*

3. *Quicunque suadebant Regi à Parlamento abesse, hostes sunt pacis Anglia, & fautores juste censendi Rebellionis Hibernia.*

Octavo die Aprilis, Anno 1642, Rex

ab

ab Eboraco per Nuntios suos Parlamento significat, se in Hiberniam trajecturum, & bellaturum in propria Persona contra cruentissimos illos Rebelles. Statuisse igitur, per Delegatos apud Cestriam, Militum Satellitium (qui Personam ejus in Hibernia stiparent) duo nempe Millia Pedum & Ducentos Equites comparare: quos omnes armis instruere vellet ex Armamentario suo in Hulla Opido.

Illi vero suspicati (tam ex interceptis Digbeij litteris, quam aliis circumstantiis) Regem ad Boreales Angliæ Partes non aliam ob causam profectum esse, quam ut armamentarium Hullæ occuparet; quo milites contra Parliamentum armaret, Petitionem illi miserunt orantes ut fineret Armamentarium illud ad Turrim Londinensem transportari; ad quod efficiendum, Johannem Hothamum Militem Hullam miserunt, ad capiendam Opidi illius Præfecturam. Quam Præfecturam Rex Comiti de Novo Castello demandârat. Hothamus igitur Opidum ingressus, Comitem exclusit. Rex spei irritus vehementer
ira

ira excanduit ; & vicesimo tertio die *Aprilis*, Ipse Nobilibus , Generosis, & militibus quibusdam comitatus ad mœnia Hullæ accedens , introitum postulavit. Sed occlusæ sunt Portæ ; & Hothamus de muro respondens , flexis Genubus , humillime oravit Regem , ne id mandaret , in quo ipse , sine Fidei violatione , Majestati ejus obtemperare non potuit. Rex ingressu prohibitus , Hothamum Perduellem Edicto declaravit ; & litteras expostulatorias de tanta injuria , & Majestatis suæ contemptu ad Parliamentum misit.

Illi Regis animum verbis humillimis delinire conati , factum tamen Hothami justificant ; & postea declarant contra leges Angliæ , & libertatem Subditorum factum fuisse , denunciando Hothamum Perduellem sine legali forma. De hoc negotio , intra breve tempus , multæ utrinque Declarationes factæ sunt , multa Argumenta ex legibus & statutis Angliæ desumpta ; & contraria invicem mandata tam à Rege quam à Parlamento audita sunt. , dum Parliamentum Hothamo
potea

potestatem dat cogendi milites ad Hullam defendendam: Rex è contra, milites armari, nisi auctoritate sua, vetat.

Rex Eboraci degens, per litteras suas mandatorias, quotidie emissas, per Comitatus Boreales, Generosos omnes, & Incolas locupleres evocavit, ut Eboracum ad serviendum sibi convenirent. Frequenter etiam per Opida vicina, & Pagos ipse itinerans, comiter cunctos appellando, de periculo sibi à Parlamento impendente, deque necessitate satellitii comparandi, ad stipendam Personam suam, copiose, & diserte peroravit. His artibus multos in partes suas brevi pertraxerat, & milites aliquot comparasset, dum Parliamentum Londini sedens declarat tales actiones, talemque Militum concitationem, ad Pacem Regni disturbendam, contra leges & libertates Populi censendas esse.

Dum sic Declarationibus & Edictis utrinque ventilatum est; & Rex cohortes militum (sub nomine Satellitii sui) quotidie armavit; Parliamentum paulatim ad disponendam militiam Regni

Regni per quosdam Comitatus, & Classẽ Regiam occupandam, se accingunt.

His discordiis, quamvis Bellum timeri cœperat, nondum tamen omnino de Pace desperatum, donec Parliamentum à tot Membris suis, tam Proceribus, quam Communibus, desertum est; qui omnes, relictis sedibus suis Westmonasterii, ad Regem, Eboraci tunc agentem, transfugerunt.

Incepit hæc tam magna Membro-
rum defectio circa finem *Aprilis* 1642.
& per totum sequentem *Maium* continuabatur, quo spatio, multi Proceres, quidam à Rege accersiti, reliqui timore, vel ambitione ducti, alii post alios, ad Regem quotidie pervenerunt, quorum hi de Procerum Domo, Dux Richmondiæ, Marchio Hartfordiæ, Comites Lindseie, Cumberlandiæ, Huntingdoniæ, Bathoniæ, Southamptoniæ, Dorsetiæ, Northamptoniæ, Devonæ, Bristollii, Westmorlandiæ, Berciæ, Monumethi, Riveri, Novi castelli, Dorobernii, Canarvani, & Novæ Portæ: Barones hi, Matrevers, Willoughbeius de Eresby, Richius, Houar-

Houardus de Charleton, Nevvarkus, Pagettus, Chandoisius, Falconbri-
gius, Paulittus, Lovelacius, Savillus,
Coventreius, Mohunus, Dunsморus,
Seimorus, Graius, Capellus.

Multi etiam de domo Communium
(quorum nomina per longum esset re-
citare) intra id tempus, fidem suam
populo datam non præstantes, à Par-
liamento ad Regem aufugerunt.

Luctuosa omnibus, & nihil nisi fu-
nestum Regno productura, videbatur
hæc Membrorum Parliamento defe-
ctio. Multæ passim apud Vulgus audi-
tæ querelæ, & Bonorum adversus illos
viros expostulationes; Quo (inquiunt)
hoc tendit, nisi ad subvertendam su-
premæ Curiæ dignitatem, authorita-
temque; ad nutriendum, augendum-
que Regis odium in Parliamenta, ad
animandum in sceleribus suis Rebel-
les Hibernos; & omnium malorum
impunitatem!

Hæc dum fiunt, frequentes Regi
petitiones, ut ruinam populo immi-
nentem avertat, oblatae sunt: & vice-
simo die *Maii*, missi sunt à Parlia-
mento, qui humillime orarent, ut Rex
pro

pro salute sua (uti consuevissent Majores ejus) præsidio Legum, & populi sui affectionibus confideret; ut usitatis stipatoribus contentus, reliquas copias exauctoraret: se alioqui, pro pietate in Deum, Charitate in Patriam, fiducia à populo commissa, & auctoritate legibus sibi data, teneri, ut modis omnibus conentur Pacem Regni, & salutem Parlamento conservare.

Hinc evenit, ut in hunc modum declaratum sit à Parlamento,

1. *Primo, Apparet, Regem, à malis consiliariis seductum, bellum concitare, contra Parliamentum, contra eos, qui in omnibus & actionibus, & consultationibus non aliud sibi proposuerunt, quam ut Regno incolumitatem, & Persona ejus fidelissimum præstarent obsequium.*

2. *Secundo, Declaratum est, Regem, quandocunque bellum inferet Parlamento, Iusjurandum violare, Fidem Populo non præstare; quæ ad dissolutionem regiminis ejus spectant.*

3. *Tertio, Quicumq; Regi, in tali bello, serviunt aut opitulantur, Perduelles, secundum fundamentales Regni leges, censendi sunt (ut duobus statutis adju-*
dica;

*dicatum est, Anno 11 Richardi secundi,
& 11 Henrici quarti) Et ut Perduelles
puniendi.*

Proceribus, qui Parliamentum deseruissent, Eboraci manentibus, Novem ex eorum numero illi videlicet, qui primo abierunt, à Parlamento tricesimo die *Maii* citati sunt, ut Westmonasterii comparerent; videlicet Comites Northamptoniæ, Devonæ, Dorobernii, & Monumethi; Barones, Houardus de Charleton, Richius, Greius, Conventreius & Capellus. Illi vero redire negant, & Responsum literis mittunt: quod à Parlamento responsum superbum, & fastuosum iudicatum est.

Solenni igitur Iudicio (post varias in utraque Domo disceptationes de crimine eorum) hæc Sententia in illos pronuntiatur à Demo Procerum. 1. Quod novem illi Nobiles non amplius, ut Membra Parliamenti, in Conventu illo sederant.

2. Ut omnium Beneficiorum & Privilegiorum Parliamentorum incapaces essent.

3. Ut durante Curia placito incarcerationem

cerandi essent. Postulantur quoque (nomine utriusque Domus) hi Novem, ut censuræ Parliamentariæ se submittant.

Aliud postea damnum Parlamento accidit. Baro Eduardus Littletonus quem Rex post Finchii fugam magni sigilli Angliæ Custodem fecerat (qui fidus visus est Parlamento, & Westmonasterii, post fugam reliquorum aliquandiu permansisset: quique pro potestate Militiæ Regni disponendæ Parlamento suffragatus fuisset.) Juveni Aulico Elioto, clam illi misso à Rege, Sigillum Magnum Angliæ in Manus tradidisset; qui ad Regem detulit. Sigillo amisso, non ausus manere Littletonus, se quoque clanculum postero die ad Eboracum contulit.

Littletonus multum incusatus Londini (magni enim Sigilli transportatio res magni Momenti videbatur) litteris suis ad quosdam Procures secreto missis, seipsum excusavit, ob traditum Elioto Sigillum, in hunc modum; Jurasse se secreto Regi (cum honorem illum adeptus est; se quodocunque missu-

missurus sit Rex, traditurum Sigillum; nec jusjurandum illud, salva conscientia, posse violari credere; hoc solummodo pœnitere, quod Sigilli custodiam tam infelici conditione accepisset: qua Littletoni excusatione, innotuit Proceribus, quo animo Rex erga Parliamentum jam tum fuisset. Nam initio fere hoc factum est.

Rex Sigillum Magnum apud se nactus, Proclamationes varias, & Edicta statim evulgavit, & inter cætera, quod nemo Mandatis Parliamenti de disponenda Regni Militia, obedientiam præstaret; è contrario, Ordines Regni, vetuerunt Milites aliquos auctorari, armarive jussu Regis, sine Parliamenti authoritate.

Nec terrestrem tantum Militiam disponere, sed Classem quoque Regiam, pro defensione Regni contra exterorum invasiones, occupare conantur Ordines Regni. Comes igitur Warvici, Vir summa fidelitate, & rebus Navalibus peritia, Ordinatione utriusque Domus *Parliamenti* Thalassiarcha Angliæ electus est. Rex Munus illud Johanni Peningtono Militi deman-

mandasset, loco Comitum Northumbriæ (nuper Thalassiarum) & Comiti Varvici mandatum misit, ut præfecturam illam Peningtono resignaret: sed Varvicensis Parlamento potius obtemperare voluit; tantumque virtute & consilio egit, ut brevi, tota Classe potitus est; quamvis multi Navium Duces primo resistebant; &, propter Regis mandatum, Peningtono favebant, quos omnes Varvicensis privavit; & initio præfecturæ suæ, non solum bono omine, sed magno Roboris sui additamento, navem permagnam, Leonem nominatam, ex Hollandia ad Regem adventantem, armis & pulvere Bombardico onustam cepit.

Desperatum est jam de reditu Regis ad Parliamentum: nequicquam enim Propositiones missæ essent; Decimo igitur die Junii à Parlamento decernitur, Arma pro defensione libertatis capienda: & ad promovendam causam publicam, pecunias, aut vasa Argentea (ut cuique suppetebat) alacriter & magna copia in Gazophylacium adduxerunt homines, nec non (hortante Parlamento, & fidem publi-

D

bli!

blicam pro repensione accommodantibus dante) Arma, equosque in id bellum contulerunt.

Eodem tempore Pecunias & Arma acceperat Rex ex Hollandia, oppigneratis illic Regni Cimeliis, quæ Regina, ex Anglia discedens, secum advexerat. Quibus instructus, *Commissions suas ad arraiandum & triandum universos homines Armis idoneos* (hoc enim in Anglia genus est Diplomatis, quod emittunt Reges pro defensione Regni contra subitas Exterorum invasiones; sed in hac causa illegitimum omnino à Parlamento judicatum est) continuo per totum Regnum, & singulos Comitatus emittendas curavit Rex.

In hoc Diplomate (quod in ludibrium Parliamento videbatur factum) iisdem verbis, quibus in decretis suis Parliamentariis Ordines Regni usi essent, frequenter etiam usus est Rex; Illi enim, cum populum ad pecunias & toreumata contribuenda hortabantur, protestati sunt, *se Arma capere ad propugnandam Religionem Protestantium, ad defendendam Regis Personam,*
Di-

Dignitatem, & Authoritatem; pro legibus, pro libertate populi, pro pace Regni, & privilegiis Parliamenti.

Rex quoque iisdem verbis in illo Diplomate testatus est, se Arma capere ad tuendam Religionem Protestantium, ad conservandam suam Personam, Dignitatem, Authoritatem, & pacem Regni; nec non pro defensione Legum, Libertatis populi, & privilegiorum Parliamenti. Et quum Ordines Regni in decretis suis pro dispositione Militiæ consueti essent dicere, se coactos esse praesidium tale comparare contra Malignam aliquorum hominum Factionem, per quam periclitatur Persona Regis; Rex etiam his verbis, de Maligna hominum Factione, & de periculo Personæ suæ utebatur: ob quam causam publice hortatus est cunctos, ut pecunias, ut Vasa Aurea vel Argentea, ad cudendos nummos, sibi accomodarent, vel Equos Armæ adducerent. Nec frustra fuit hæc adhortatio; multi enim Nobiles, Generosi, alique, hæc omnia Regi abundanter ad promovendum tam triste Bellum, suppeditabant.

Rex vero inter tot tantosque Belli

apparatus , Eboraci , coram Proceribus , aliisque qui Parliamentum deseruissent , magna solennitate , ut in conspectu Dei Omnipotentis , protestatus est , se non omnino statuere , Bellum contra Parliamentum concitare , Præsidia tantummodo pro salute sua comparare , Protestantium Religionem , libertates subditorum , & privilegia Parliamenti vindicaturum.

Quibus dictis , Nobiles illi præsentēs protestationem quoque suam (ut coram Deo) fecere , cui etiam litteris traditæ nomina subscripserunt ; videlicet se revera credere Regis animum dictis illius consentire , illum non omnino Bellum contra Parliamentum concitare ; sed omnes illius conatus ad defendendam Protestantium Religionem , libertates subditorum , & privilegia Parliamenti tendere.

Postea Eboraco discedens , multis in locis , Urbibus , Villisque , diserte coram Populo peroravit Rex ; frequenter protestatus se libertates subditorum , & privilegia Parliamenti defensurum . Et post paucos dies Eboracum reversus , exercitu trium millium peditum ,

ditum; & mille Equitum contracto, ad obsidendam Hullam proficiscitur; postquam Edicto publico mandasset, ne quis auxilium aliquod Opido illi ferret, aut Copias illuc adduceret.

Econtrario, Ordines Regni Declarationem suam pro tuenda Republica, & conservando Opido Hulla, divulgabant; compensationem damnorum omnium, quæ Aquarum stagnatione (ad defendendum Opidum necessaria) aliquibus evenirent, Fide publica promittentes. Appropinquante Rege, Hothamus Hullæ præfectus, ante inundationem tempus dedit Incolis ad amovenda bona sua, pecudesque. Johannes Meldramus, Eques auratus, Militiæ peritissimus, Hothamo tunc Assistens, cum quingentis Opidanis, facta subito eruptione; Regios fortissime adortus multos in fugam compulit, cæsis, captisque nonnullis.

Nec multo post Meldramus majore vi (postquam quingenti Milites, ex Londino missi, Hullam appulissent) eruptione rursus facta, maximam Obsidentium Partem in composita re-

trocedere coegit, viginti eorum caſis, captis quindecim, & fortunam ſecurus uſque ad Aulbeiam pervenit, ubi Regis reſoſita arma, & pulvis Bombardicus in Horreo ſervabantur. Quæ omnia primo impetu cepit Meldramus, & Horreum incendit: poſt quædamna, Rex de ſententia concilii ſui Militaris, obſidionem ſolvit, & ab Hulla diſceſſit.

Duodecimo die *Julii* deliberatum eſt in Parlamento de cogendo exercitu, & ſtatutum tandem exercitum illum non aliam ob cauſam, quam pro conſervanda Regis Perſona, & deſenſione Parlamenti comparatum eſſe. Comes Eſſexiæ Vir fortis, & fidei integerrimæ, utriuſque Domus conſenſu & applauſu Imperator ſummus electus eſt.

Proceres aliquot, & Communes in Comitatus ſingulos miſſi ſunt ad diſponendam pro Parlamento Militiam Angliæ; & multi Generoſi, Membra utriuſque Domus Parlamenti, in exercitu Imperatoris Comitibus Eſſexiæ conſcripti ſunt, & Tribuni facti.

Diplomata Regia, [Commiſſiones
ad

ad Arraiandum vocata] eodem tempore in omnes fere Comitatus emissa sunt; &, quamvis illegalia à Parlamento judicata sunt, plures tamen multis in locis, Diplomatribus illis obedientiam præstabant, quam Ordinationibus Parliamentariis de Militia disponenda. Quoniam tam multi Nobiles, & Generosi jam Regi adhærebant, spreto Parlamento: adeo ut in omnibus fere Comitatibus inter Diplomata Regia, Parliamentariaque Ordinationes decertatum est, magno utrinque Nobilium, aliorumque numero arma capiente; & Edicta, scriptaque omnia, inter gladios, spreta.

Urbs etiam ipsa Londinum discordiis laborabat; cives aliquot opulentiores Regiis partibus favebant: inter quos præcipuus [ut primus dignitate] fuit Major Urbis, Richardus. Gurnei-
us Miles: cui inter cætera crimina, objectum, quod Commissionem Regis ad Arraiandum [illegitimam à Parlamento judicatam] in Urbe divulgandam curasset.

Gurnei-
us ipse autoritate utriusque

Domus Parliamenti in custodiam traditur Turri Londinensi ; & postea ad dicendam causam, coram Proceribus citatus , cum se purgare non posset, Sententia in illum hujusmodi lata est.

1. Ut Majoratu suo privaretur.

2. Ut nunquam postea publico aliquo munere vel in Civitate, vel in Republica fungeretur.

3. Ut omnium dignitatum, vel titulorum, quæ à Rege deinceps referri possent, incapax haberetur.

4. Ut in custodia, durante Parlamento placito, detineretur.

Eodem tempore multum & acriter inter Parlamentum & Regem Chartaceis telis (id est Edictis, Proclamationibus, & Declarationibus) conflictatum est. Rex Edictum publicum in Comitum Essexiæ, ut Perduellem, & in alios omnes, qui partibus illius, nempe totum Parlamentum, adhærerent, evulgavit.

Declaratio à Parlamento facta est; in qua, mala, quæcunque Respublica sub Rege passa esset, enumerantur; præcipue vero quæ nupere acciderant; quæque contra Hiberniam fecisset Rex, enarrantur, & quomodo Vestes,
Com-

Commeatus, Arma, & quæcunque à Parlamento ad sublevandam Hiberniam mitterentur, abstulissent Regii.

Rex ad colligendas Copias ultrocitraque progressus, multis in locis coram populo concionatur, amorem suum erga Rempublicam protestatus: ad Nottinghamiam tandem, Mense *Augusto* perveniens, Vexillum Regium illic erexit. Ad quod nullus fere omnino concursus hominum factus est. nec potuisset tunc Rex, copiis fere destitutus, manus Parliamentorū, si sequi voluissent, evadere. A Nottinghamia 25 die *Augusti* Legationem Parlamento per Nuntios suos Comitem Southamtoniæ, Comitem Dorsetiæ, & Johannem Culpeperum Militem misit Rex; Hortatus, ut Delegati ex utraque parte fierent, qui inter se de differentiis his exagitantes, conditiones pacis [si fieri posset] idoneas statuerent.

Respondent Ordines, se non posse [illæsis Privilegiis Parlamentariis, & fiducia populi salva] ullo modo per Delegatos agitare, donec Rex Vexillum suum tollat, & Proclamationes,

D 5

in

in quibus omnes utriusque Domus Parliamenti [inauditum sæculis prioribus] Perduelles, & Rebelles nominat, revocare velit.

Rex negat Vexillum suum contra Parliamentum erectum fuisse. Negat præterea se illos Rebelles nominasse. Comitem vero Essexiæ in Diplomate suo ad Marchionem Hartfordiæ, Comitem Cumbriæ, & Baronem Strangium dato, iterum Rebellem vocat. Tali modo, variis nuntiis, Declarationibus & Edictis diu disceptatum est inter utramque partem: sed incassum omnia cecidere, nec: vixi potuit funestissimum Bellum.

Initio *Septembris*, Principes Rupertus & Mauritius, secundus, tertiusque filius Frederici Electoris Palatini, & Bohemiæ Regis, in Angliam appulere, ut sub Avunculo Rege Carolo militarent; & Ductores illico facti sunt.

Rupertus Impiger Juvenis, & Ingenio ferox, turmis aliquot Equitum præfectus, huc illuc prædabundus volitabat, Arma equosque pro Rege rapiens, & quoscunque bene animatos erga Parliamentum compererat, crudelius

delius mulctans; quo audito, Hostis à Parlamento judicatur, & Perduellionis reus.

Rex ipse diverso itinere progressus est; & collecto milite, per Comitatus Derbiæ, Leicestriæ, & Nottinghamiæ incedens; Incolas armatos ad stipandum se convenire jubet, quibus Arma abstulit; & pecunias imperavit; Protestatus tamen [more suo] se Protestantium Religionem, Leges, Libertates subditorum, & privilegia Parlamenti defensurum.

Imperator Essexius, nono die *Septembris*, à Londino, magno undique spectantium populorum applausu, discedens, ad exercitum suum venit: qui jam Northamtoniæ convenerat; Equites Peditesque circiter quatuordecim millia. Petitio Parlamenti, Regi præsentanda, Essexio traditur, in qua oratus est Rex, ut Personam suam subtraheret à Nefariis illis hominibus, qui eum seduxerant, neve periculum cum talibus suum commiseret, cum multis ejusmodi obsequium Regi demonstrantibus.

Rex Vigorniam Urbem occupare

cupiens, Rupertum cum expeditis Equitibus illuc præmiserat: quod veritus Essexius, ut Regem anteverteret, copias aliquot subito progredi jubet; ipse cum toto Exercitu secuturus.

Præliola vero inter præmissos illos Parliamentarios & Rupertum prope Vigornia[m] muros, ante adventum ipsius Essexii, acciderunt, ita ut incertum jam bellum aperte fuit.

Sed Rupertus celeritate maxima, cum jam in conspectu Antecursores Exercitus Essexiani habuit, è Vigornia aufugit.

Essexius, præsidio militum Northamptonia[m] relicto, ad Coventreiam progressus, Præsidium illic quoque imposuit: & alterum Varvici; quo digressus, Vigorniam cum exercitu venit, ibique moratus est.

Rex eo tempore Turmis aliquot Equitum stipatus Salopiam venit, quo etiam Officinam cuforiam secum advexit, & vasa Argentea, Aureaque, quæ in magna quantitate, Nobiles, Generosi, alique multi contribuissent, illico conflavit; ad pecuniam pro stipendiis Militum cudendam. Dum

Rex

Rex Salopiæ moratur, incredibili militum numero undique confluentium subito auctus est; adeo ut intra tres Septimanas Exercitum, 6000 Peditum, & 4000 Equitum comparasset. Quibus copiis Southamum progreditur. Tam diu vero moratus est Vigornia: Essexius, dum *Rex* comparato magno exercitu, & Salopia digressus, jam unius diei Itinere propior Londino fuit quam Essexius, unde in ipsa Urbe trepidari cœpit, præsidia comparari, & ad tuendum Vindeforiz Castellum milites jussi.

Veritus tum ne *Rex* Londinum versus progrediretur, sequi quam celerime statuit Imperator Essexius; relicta post se ob festinationem, magna copiarum parte una cum Tormentis maximis.

Quibus animadversus, *Rex* (ne opportunitatem dimicandi tantam omitteret, priusquam reliqua Pars exercitus Parliamentarii adjungeretur), flexo Itinere contra Essexium progreditur: nec detrectavit Essexius.

Regio Capmestris est prope Keingtonum Pagum in Comitatu Varvicensi,

cenſi, nec longius viginti ſtadiis à Pa-
go, Mons editiſſimus, quo inſedit Re-
gius Exercitus. infra convallis am-
pla, de *Equo Rubro* nominata. Hic
primum ad Manus ventum eſt, de-
ſcendentibus alacriter de Monte Re-
giis, & appropinquantibus à Keingſto-
no Parliamentariis: magnis utrinque
animis, nec minore cæde inceptum
eſt Prælium, hinc Comite Lindeſeio
Regii exercitus Imperatore ſuos ad-
hortante, & ſtrenui Ductoris officio
fungente; inde Eſſexio non minus
Militis quam Ducis partes fortiter
peragente.

Primo fere congreſſu, Princeps Ru-
pertus; qui in dextro Regionum Cor-
nu Equitibus imperabat; ferociter in
ſiniſtrum hoſtium Cornu invec-
tus (quo magna Pars Equitum ſtabat)
tanta vi irrupit, ut univerſos Equites
in fugam vertit: quo terrore, Redites
quoque, Equitum præſidio deſtituti,
aufugere. Rupertus fugientes, longius
inſecutus, & prædæ nimium cupidus,
dum ſpoliis colligendis, & Sarcinis
hoſtium diripiendis tempus fecit, a-
miſſæ victoriæ (jam pene in manibus
partæ)

partæ) causa fuit. Nam in sinistro
 Rëgiorum Cornu non eadem fortuna;
 Quod Gulielmus Balforus Miles, tam
 fortiter invasit, ut omnes illic Peditum
 Ordines disturbarer, & Tõrmenta Re-
 gis bellica caperet. hic atrox ingru-
 bat pugna, hic captum est vexillum
 Regium: sed brevi amissum. Hic cæsi,
 captique sunt fortissimi viri, inter cæ-
 teros ipse Imperator Regius, Comes
 Lindeseius (qui paucis post horis à
 vulneribus mortuus est.)

Nox Prælium diremit, & Recessum
 utrisque præstitit.

Vendicata Utrisque Victoria fuit;
 & Publicæ Deo Gratia acta tam à Re-
 ge, quam à Parlamento; utrinque
 enim victoriæ signa (ut capta Insignia,
 Vexilla, & Tormenta bellica) appa-
 ruerunt: de numero occisorum ne-
 quaquam convenit; utrisque falsa
 prædicantibus. Creditum est ex duo-
 bus exercitibus plusquam quinque
 millia (plures tamen è Regiis) in eo
 prælio cecidisse.

Imperator Effexius Coventriam, ad
 reficiendum exercitum, proficiscitur;
 Rex ad Oxonium, tanquam in hy-
 berna,

berna, suos adducit. Rupertus post paucos dies cum expeditis Equitibus prædabundus, multis in locis nocte dieque grassatur, opida, vicosque dispolians; & longius ab Oxonio progressus, formidinem ipsi Urbi Londinensi incutit; adeo ut Imperatorem Essexium (qui sequi Regem destinasset) orarent propius Londino Exercitum admovere. Essexius septimo *Novembris* die Westmonasterium pervenit (collocato vicinis Pagis exercitu) ab utraque Domo Parliamenti honorifice exceptus, & donatus quinque milibus Librarum, ut Honorario, & gratitudinis agnitione pro virtute ejus & opera Reipublicæ impensa.

Dum Essexius Londini moratur, alterum accidit non incruentum Prælium, sic facta occasione. Ordines Regni Bellum tam funestum impiumque detestati, simul Angliam conservare, & Hiberniam recuperare studentes, Regi, tunc Colebrochiæ agenti; Delegatos, cum Petitione, Comites Northumbriæ & Pembrochiæ, Dominum Wainmannum, Perpointum, & Ipsleium mittunt, ut de Pace agitaretur.

Per-

Perhumane respondet Rex, testatus. Deum, maximo sibi dolori esse miseria Populi, seque ad Pacem promovendam, alicubi prope Londinum mansurum, & libentissime cum illis de conditionibus Pacis agitaturum.

Vix digressis hoc placido Responso Delegatis, ecce Tormenta Regis. Bellicæ provecta sunt, & cum Equitibus per Colebrochiam, versus Londinum movebantur: ad Brainfordiam, celeriter caligine (quæ tunc forte acciderat) reclusus Regius Exercitus Copias aliquas Parliamento, partem Legionis sub Tribuno Hollesio, quæ illic diversabantur, adortus; haud dubie omnino delevisset, nisi duæ alæ Legionis, sub Imperiis Baronis Brookii, & Tribuni Hamdeni, quæ non procul stativa habuere, in auxilium sociorum accurrissent: acriter admodum pro numero militum, pugnatum est; donec nox prælium diremit. Cæsis captisque utrinque quamplurimis, & utrisque (ut antea in Kingstonensi prælio) se Victores jactantibus.

Imperator Essexius, Nuntio tam inopinatæ pugnæ Westmonasterium allato,

allato (quo etiam Tormentorum strepitus auditi) equo conscenso Brainfordiam maxima celeritate tendit; sed finita pugna, retro cesserat Rex. Tota illa Nocte, effusæ è Londino Copiæ, magnum exercitum postero die, nempe 14 *Novembris*, Brainfordiæ effecerunt, Ut videretur jam Rex undique circumseptus, & finitum forsan Bellum, nisi fatali quodam Parliamentariorum errore, elapsus esset.

Tria millia Parliamentariorum Kingstoniæ confederant: qui omnes iussu sunt ex opido illo, per Comitatum Surriæ incedere, & Pontem Londinensem transgredientes; per Urbem, Brainfordiam versus progredi, ut sic Hostes Londino prohiberent: tanti erroris causa fuit, quod Imperator Essexius sub noctem (nequaquam tanti exercitus adventum ex Urbe sperans) satis habuit, si Londinum totis viribus suis ab Hostis introitu defendere potuisset.

Sic dilapsus est Rex; & per Kingstoniam, jam à Parliamentariis relictam, incedens, hostiliter omnia diripiens, tutus Oxonium regressus est.

Or.

Ordines Parliamenti, dum hanc Regis Actionem reputant, nihil boni de agitandis conditionibus Pacis cum illo sperantes, unanimi consensu decernunt Essexium, contractis celeriter Copiis, Regem bello prosequi: ad hoc magis extimulabatur Parliamentum, Londinensium Votis alacribus, orantium; *ne amplius cum Rege de pace agerent; qui pravorum Consiliis seductus, fallaciter illos eludere non dubitaverit: Debiles esse jam copias ejus, & opprimi posse, si Essexius sine mora persequatur: se vero alacriter pro Parlamento vitas suas, & fortunas omnes deposituros.*

Gratias Urbi Londinensi pro hac Petitione, & Protestatione, egit Parliamentum; & secundum eorum Vota decretum est.

LIBRI PRIMI FINIS.

PRO-

PROGRESSUM
 BELLI CIVILIS
 ANGLIÆ,
 BREVIS MENTIO.
 LIBER SECVNDVS.

HORDIA Civilis Belli, Series etiam causarum, quibus exarsit, nec non Gradus ipsi, per quos processit, breviter omnia, & dilucide hætenus enarrata sunt. Quæ sequuntur, tantæ sunt molis, sed tam varii generis, & minutim scissa; ut vix Historicus aliquis, nedum ipsa Historia, sufficere valeat, ad tot particularia plene contexenda. Nobis tantummoda mentionem aliquam de tanta varietate, non enarrationem, facere, animus est.

Processit enim atroci sævitia Civile Bellum multis simul in locis; & conceptum Incendium per omnes Regni partes, non scintillas tantum, sed flammæ vastatrices undique ejaculabatur. Nec in tot Comitatus quot Bella divisum est Angliæ Regnum. Vix plures
 agri

agri quam campestres Pugnæ, nec Urbes quam obsidia; non Urbes tantum, & Opida, sed Nobilium Ædes & Magnatum passim Palatia pro Præsidiiis bellicis habebantur; Pugnatum est Terra, Marique; & per totam Angliam (liceat paulisper Patrię malis ingemiscere) triste spectaculum! Vici passim rapinis & incendiis afflicti & squalentia arva, Armorum segete perhorrida conspiciebantur.

Quæ secuta est Æstas, anno videlicet salutis 1643, tristis aliquandiu processit Parlamento; & causam libertatis damnasse visa est Fortuna, adeo victoriis, & successibus exultabant Regiæ Partes; & ubique fractæ Parliamenti Res: - -

- - *propiusque fuere ruina,
Quæis superare datum.*

In Occidente Wallerus Parliamentarius Dux, qui feliciter sæpius pugnasset, qui Hoptonum Regium penè debellasset, aliosque ejusdem Partis Duces variis cladibus afflixisset, ipse tandem, Mense Julii, à Wilmoto, & copiis Regiis ab Oxonio missis profligatus est; & amisso toto Exercitu,
nullo

nullo fere comitatu Londinum rediit. Fortunam Campi sequebantur Urbes, & munita Opida; Maxima munimenta totius Occidentis, Bristollia Principi Ruperto, Exonia Mauritio deditæ sunt.

Eodem tempore in Borealibus Regni Partibus similis Fortuna; ubi Baro Fairfaxius qui cum fortissimo filio diu, & pro numero militum feliciter dimicans, Parliamenti Partes sustentasset; tandem à Potentissimo Hoste Comite de novo Castello oppressus, copiis fere omnibus exutus, & in Hullam Opidum compulsus, ibidem obsessus est.

Ipse Imperator Essexius, decrescente indies exercitu, cum pars morbis absumpta; pars inopia & egestate signa deseruissent, (impar jam hosti) cessit campis; & Londinum versus rediens Kingstono nudas illas copiarum reliquias, dum vires renovare posset, disposuit.

Nihil jam tutum Parliamentariis; fractæ passim vires: Regii è contra, exercitibus, equis, armisque formidabiles. Occidentis totius, Walliæ, & Bo-

Borealium Partium, usque ad Scotiæ limites, Victores, nihil copiis suis invium putabant. Una solummodo in mediterraneis Regionibus (quam cupiebat Rex) restabat Urbs Glocestriæ, fida adhuc Parlamento. Hanc Rex indignabundus (utpote post Bristoliam, & Exoniam deditas, ausam resistere) obsidere statuit.

Regina jam in Angliam appulerat, Armis secum adductis; quæ in Belgio, oppigneratis illis Regni Cimentis, magno pretio emerat. Cujus adventus non tam ad bellum quam ad triumphum jam videatur.

Glocestriæ non tantum retentus est victoriarum Regiarum cursus; sed mutata paululum Fortuna Partium: fortissime defensa est Urbs contra validissimum florentissimumque Exercitum: quo facto Masseius Præfectus æternam meruit famam; tamdiu duravit obsidio; dum Imperator Essexius, novo contracto Exercitu ad eam solvendam, illuc à Londino, nempe octoginta millia passuum, progressus est.

Incluta videbatur, & consensu utrius-

triusque Partis celeberrima illa Essexii expeditio: post enim varias in progressu suo pugnas & velitationes diversis in locis cum Equitibus Regiis, Exercitum saluum Glocestriæ usque duxit Essexius; Urbis Obsidionem solvit; & in regressu, non procul à Nuberia, maximum Regis exercitum memorabili Prælio fudit.

Sic reviviscere videbatur Parliamentum; de cuius statu desperasse poterant sapientes; si Rex, omissa Glocestria, ad Londinum (nullis tunc operibus munitam, & factionibus misere laborantem) cum victore exercitu progressus esset; vel si Novi Castellii Comes, omissa Hullæ Obsidione (quæ incassum quoque cecidit) in Orientales Angliæ Comitatus, pro Parlamento inter se associatos, ingentes suas copias adduxisset: sed aliter visum est Deo omnipotenti, qui solus Exercituum Dominus est, & cuius Providentia cuncta gubernantur.

Jam videbantur Partes, hac Essexii victoria, & fama, & robore, in æquilibrio positæ; & non solum continuatum, sed latius extensum est Bellum.

Hinc

Hinc Ordinibus Regni, Scotos fratres: inde Rege Hibernos suos in auxiliū vocantibus, Scoti Fœdere, quod ab utraque Natione solenniter initum est, pro conservatione Religionis, Legum & Libertatum utriusque: Hiberni Armorum Cessatione (promissa insuper Pace) ad partes tracti sunt.

Scoti Ordinibus Regni Angliæ (delegatis quibusdam, qui Edinburgum ad eam rem conficiendam, proficiscerentur) fidem dant se in Angliam pro Ordinibus Regni exercitum 21000 Peditum, Equitumque adducturos; Hi vicissim Scotis centum millia Librarum pro impensis solverent. Rex vero non tam aperte cum cruentissimis Hibernis Rebellibus paciscitur, de auxiliis ad se mittendis, sed prætextu quodam Protestantes Anglos in illo Regno hac Armorum cessatione sublevandi.

Quæ tamen Cessatio in commodum Hibernorum Rebellium facta est; pro qua Illi vicissim Regi triginta millia Librarum largiebantur.

Hæc est illa Cessatio, quæ bonis tantopere displicebat, ea saltem (præ-

ter alias) ratione , quod contra Legem , & fidem Regis antea datam facta est.

Statutum enim fuit Anno 1641 auctoritate Parlamenti (consentiente etiam , & signante Rege) *Bellum illud contra immanes Hibernos processurum , donec à Parlamento declaratum foret , Hiberniam omnino subactam esse ; nec ullam prorsus vel Pacem , vel Armerum Cessationem cum Rebellibus illis faciendam , sine consensu utriusque Domus Parlamenti.*

Sic auxilia utrinque advenere. Regi (quod maxime in hoc negotio studebat) Exercitus Anglus , qui totum fere annum contra immanes Hibernos fortiter & felicissime pugnasset , in Angliam , intra quinque Menses post factam prædictam Cessationem , contra Parlamentum Angliæ bellaturus , adducitur : sed mutata causa , mutata est eorum Militum fortuna , nihil enim prospere in Anglia egerunt , sed brevi post appulsum tempore , fuso prope Nantvicum toto illo exercitu , præcipui eorum Duces , cum 1700 militibus à fortissimo Fairfaxio capti sunt.

Sco-

Scotorum exercitus sequente Hyeme, medio videlicet Mensis *Ianuarii*, superato Tueda flumine, in Angliam advenit; Levenix Comes Imperator summus; cui David Leslieus cognatus, Equitum Præfectus fuit; inusitatae altitudinis Nives tellurem operiebant; & immensum frigus flumina vehementer congelasset.

Rigorem vero Aëris superavit Belandi ardor & Tempestatis Duritiem vicit Patientia militum.

Levenius contra Comitem Novi Castelli, qui potentissimo Exercitu Boreales Angliæ Partes pro Rege tenuit, copias duxit; nec in aliis Regionibus cessatum est. Initio Veris, numerosissimi exercitus utrinque comparati, omnia terrore & sanguine implebant. Tota illa æstate, quæ in annum salutis 1644 incidit, pari ardore animi parique fere Fortuna utrinque pugnatum est; adeoque dubiis successibus, ut æquata cladium vicissitudine miserrima videbatur Anglia.

Fortunam Regis magni Exercitus sustentabant: in Occidente sub Principibus Ruperto & Mauricio; in Wallia

sub Gerardo aliisque; in mediterraneis Comitatibus sub Ashleio Duce peritissimo; copias alias ducebant Hoptonus, & Goringus: circa Eboracum Comes Novi Castelli, qui tunc Scotis resistebat, magnum cogebat Exercitum.

Nec minores Parliamenti copiae; quorum præcipuum Robur sub Imperatore Essexio militabat; aliud sub Wallero; Comes Manchestræ cui adjunctus Cromvellus vir impiger, & felicissimus Bellator, versus Boream, non contemnendum duxit exercitum; quibus etiam Regionibus Fairfaxii Pater & Filius insidebant; nec procul ab illis Meldramus cum delectu militum; Comes etiam Denbeius Dux strenuus cum agminibus suis circa Straffordiam; & præter hæc omnia validissimus Scotorum exercitus.

Sub initio æstatis Rem magni momenti aggrediuntur Parliamentarii, obsidium videlicet Oxoniæ; vel saltem ut Regem in illo Opido includerent; quod duo Exercitus efficere nitebantur; hinc Essexius, illinc Wallerus utrinque copias suas circa Opidum

dum duxere. Sed utrumque elusit *Rex*; & cum paucis expeditissimis Equitum Turmis ex Opido elapsus, ad majores Exercitus se contulit.

Essexius in Occidentem longius cum Exercitu progressus est: sed infelix omnino, & damnosa, ipsi Essexio & Parlamento cessit hæc expeditio. Wallerus Regis cursum insequabatur; sed frustra; *Rex* destinata itinera perfecit; velitationes, & præliola quædam inter Copiarum partes aliquando evenere; sed nil magni momenti effectum; donec Wallerus exercitum reduxit, aliis in locis cum hostibus congressurus. Varii hac æstate successus in plerisque Regni Partibus; sed in Occidente, Austro, & mediterraneis Comitatus Regii superiores visi; Parlamentarii non tam felices; de quibus actum fortassis esset, nisi incommoda his locis accepta, aliis successibus, & magna denique Victoria, compensasset Boreas.

Levenius enim cum Scotorum Exercitu, qui præcedente Hyeme in Angliam advenisset, post Opida aliquot, & Arces captas, Novi Castri Comitis

Copias (fractas non tam pugnando, quam vehementia frigoris, duritie Scotorum melius tolerata) multum imminuisset. Cui etiam Fairfaxii (post Selbeiam mirabiliter à fortissimo Ducum Thoma Fairfaxio captam) cum omnibus Copiis sese adjunxere. His Comes quoque Manchestræ validum Exercitum ducens (post expeditionem suam Lincolniensem) advenit.

Tres Exercitus Parlamentarii, tres Imperatores Levenius, Manchestrus, & Fairfaxius, concordia singulari, & unanimitate jam coissent, & junctis Copiis Eboracum, maximam Civitatem (quam Novi Castri Comes tenuit) obsidione cinxerant: ad solvendam Obsidionem hanc, Rupertus ingentem Regionum exercitum ex Austro advexit. Novicastri Comes, soluta Obsidione, copiis suis ex Eboraco eductis sub imperio Ruperti militavit; qui tribus Imperatoribus Parlamentariis in planitie, Marston-mora nominata, pugnandi copiam fecit.

Maximum hoc totius Belli Civilis Prælium; nusquam tanti exercitus vel numero vel robore militum co-

vis-

vissent; nusquam plus sanguinis una acie effusum. Victoria sub initio penes Regios visa est; quorum sinistrum Cornu dextrum Parliamentariorum fudit, fugavitque, oppressis iniquitate locorum Fairfaxianis militibus: damnum vero hoc plus quam compensatum in altero Cornu, ubi impiger Cromvellus sub Manchestrion pugnavit: qui tanto impetu in dextrum Regionum Cornu inVectus est, ut validissimæ Ruperti legiones vim tantam non diu sustinentes, omnes in fugam actæ; quas insequutus Cromvellus (una cum Davide Lesleio) demum flexis in gyrum Equitibus, auxilium laborantibus amicis in altero cornu commode tulit; nec antea destitit, quam integra parta est Victoria; Omnesque Ruperti sarcinæ, & tormenta bellica in potestatem Parliamentariorum venerunt.

Post hanc victoriam, Rupertus cum reliquiis copiarum fugiens, in Austrum regressus est, frustra insequentibus quibusdam victoris Exercitus Equitibus.

Novi Castri Comes cum delectis a-

liquot amicis, Eboraco relicto (in eujus loco Thomas Glenhamus miles Præfecturam Urbis illius cepit) ad Scarborougham profectus est, unde brevi postea in Germaniam navigavit.

Tres Imperatores, Levenius, Manchesterius, & Fairfaxius, post fugatos Regios, ad Obsidionem Eboraci revertuntur, quibus Urbs illa non multo post certis conditionibus dedita est.

Partitis Copiis, Levenius cum Exercitu Scotorum in Boream reversus circa finem illius æstatis, opulentissimum Opidum Novum Castellum cepit; quo tempore Essexius Imperator infelicitè in Occidente rem gessit; & amissis Tormentis Bellicis, Londinum rediit.

Hac æstate Regina in Galliam navigavit, ubi maxima cura cum Catholicis egit, ut auxilia illinc viro suo mitterentur; sed incassum cecidere conatus ejus: bellum tamen sine Externorum mixtione, atrociter satis, & cruenta procedebat.

Inter tot belli calamitates spes aliqua Pacis vi, a est tandem affulisse (quamvis cito evanuit:) & de conditioni-

tionibus tam Rex, quam Ordines Regni agitabant, de quibus apud Uxbridgam sequente Februario, ut postea dicetur, inter utrosque tractatum est.

Finem hujus anni, & novi initium funestabant extrema clarorum virorum supplicia. Hothami Pater & Filius Perduellionis damnati, ob violatam Parlamento Fidem, & inita cum Hostibus consilia de prodenda Hulla, cum aliis criminibus, postquam ultra annum incarcerati fuissent Turri Londinensi, hoc Decembri, securi percussi sunt; nec non Alexander Careys Miles, non multos ante dies, ejusdem criminis reus, eodem supplicio affectus est. inter cæteros vero eminuit Mors Gulielmi Laudi Cantuariensis Archiepiscopi; crimina ejus tam multa, & varii generis, nimis longum esset hic enarrare: quadriennium fere jam totum in custodia vitam traxisset miserrimus Senex, vix quiete aliqua vel in Carcere data: Sæpius enim (octoginta circiter dies) è Turri Londinensi ad Westmonasterium ductus, in domo Procerum causam dixisset, sic visum est Fatis in tam tristi compensatione,

Vt Rebus latis par sit mensura malorum.

Hoc Ianuario securi percussus est; vita ad hoc usque tempus protracta, ut videret (sicut nonnulli observabant) paucis ante obitum suum diebus, Leituriam abolitam; & Directorium à Synodo Westmonasteriensi institutum.

Agitantibus de pace Parlamento & Rege, non tamen Armorum aut militiæ cura intermissa est; Rege de externis auxiliis cogitante; Parlamento autem de copiis suis in aliam formam redigendis, & novo exercitu conscribendo. De hac tamen maximo (ut videbatur) negotio controversum aliquandiu est inter Procures & Communes. Procures nihil mutandum in Regimine exercituum existimabant; nec novos Duces desiderari, cum nullius criminis accusati essent Veteres; Nobilissimos viros ducendis exercitibus maxime idoneos, & si aliter fieret, metuendam esse confusionem: Contra arguebatur à Communibus, qui, quamvis honorifice de Essexio, aliisque Nobilibus loquuti, querebantur tamen copias.

Parlia;

Parliamenti ambitu Ducum distrahi, ob eamque causam quædam non imprudenter designata, infelicitè cecidisse; læguescere sub multis Imperium, quod unius virtute possit excitari; & intentior fieri disciplina Militum. Imperator tandem novi Exercitus electus est (absens tunc, & in Borealibus Regni Partibus Bellator) Thomas Fairfaxius, Fairfaxii Baronis filius, eximie fortitudinis, nec minoris modestie vir; sed tanti momenti res non subito procedere potuit; & jam appropinquabat dies pro conventu Uxbridge in quo tria capita, nempe 1. de Religione cum Regimine Ecclesiastico.

2. De Militia Angliæ.

3. De Bello Hibernico; disceptanda erant.

Rex antequam tractatum est de pace, sollicitus admodum de Bellicis auxiliis fuit, & nullum non lapidem movit. Litteris ad Reginam in Galliam missis, Copias à Catholicis & illo Rege petiit, nec non ut Regina Regens naves Parliamenti per Galliam detineret. Imploravit etiam Lotharingi Ducis auxilium, Ut sceleratum illum

exercitum , probris omnibus infamem, quem Germaniæ, Flandriæque regiones execrantur , in Angliam transportaret ; de quo exercitu, ut de illo Marii Romam petentis, dici potest,

... nulli gestanda dabantur

*Signa ducis, nisi scelerum jam fecerat
usum,*

Attuleratque in Castra nefas.

Et facta est spes à Lotharingo decem millium : ad hos milites in Angliam transvehendos missus est in Hollandiam Goffius, ut naves aliaque necessaria ab Ordinibus impetraret.

Opem quoque à nefariis Hiberniæ sicariis eo tempore implorabat Rex ; & jussus est per litteras Ormondus pacem cum Rebilibus illis facere , libera sacrorum exercitia Papistis Hibernis stipulari , & concedere , si eorum auxiliis bellum Anglicanum finire posset , & leges omnes de inhibendis eorum sacris, ante hac latis, se refixurum promittit Rex. Gratias quoque Muskerio , Plunketto , aliisque rebellibus egit , veniamque omnium delictorum concessit. Illi vero de tractatu pacis cum Parlamento admodum.

dum anxii erant, non ignorantes Pacem ejusmodi non posse fieri, nisi ea conditione, ut Bellum Hibernicum continuaretur: ad removendum hunc eorum metum, sic Ormondio scripsit Rex; *Se, Hibernorum gratia pacem cum Parlamento non posse negligere, ex illa tamen re, (si perite ab eo transigatur) aliquid commodi eventurum, primo ad maturandam cum Hibernis pacem; deinde ut pericula sua sentiant, se ab omni venia exclusos; nam si de cæteris conditionibus conveniat, de illis solis dissentire non erit Regi commodum; Pro inde maturent pacem, & quæ illis oblata sunt, dum tempus est, amplectantur, & Fidem semel datam, nulla humana vis rumpet.*

Regina quoque (quæ in Gallia manebat.) ad virum scribens, multum dolere visa, quod Uxbridgæ primo loco de Religione agendum esset, *Nam si contra Catholicos durius aliquid statuatur, nec tamen Pax fiat, non posse Regem auxilii aliquid postea sperare vel à Catholicis Principibus vel Hibernis, qui se, post navatam operam, derelictos fore sentient. frequenter quoque orat Regem, ne Episcopos, Catholicos, reliquos-*

liquosque amicos ejus, qui fidelem er
in bello navassent operam, unquam
desereret. Promittit Rex se nunquam
pro pace amicos deserturum, suadet
Reginæ ut auxilia Gallica festinet, *dum
distracta est Vrbs Londinensis inter Pres-
byteriales & Independentes, utrosque
posse opprimi.*

Mense *Februario* ad Vxbridgam ve-
nere de pace agitaturi utrimque Dele-
gati tam à Rege quam Parlamento;
pro Rege Richmondius Dux, Mar-
chio Hartfordius, Southamptonius,
Dorsetius, Cicestrius Comites, Baro-
nes Dunsmorus, Capellus, Seymorus,
cum Culpepero, Gardinero; Hydo,
Lano, Bridgemanus, Palmero, aliisque:
pro Parlamento Northumbrius,
Pembrochius, Sarisburiensis, & Den-
bighensis Comites; & è Communium
domo Wainmannus, Vanus; Peir-
pointus, Holleis, Prideaux, St. John,
Whitlockus, Crevv, & præter eos, Sex
nobiles, Generosique à Scotia Dele-
gati. Sed nihil omnino effectum est de
pace; Rex, ut Reginæ antea promise-
rat, Regimen Ecclesiæ per Episcopos
abrogari non voluit: Militiam quo-
que

que, ut præcipuum Coronæ suæ florem, noluit sibi adimi: quam tamen ad Triennium per viginti equaliter ab utraque parte lectos constitui consensus est. Bellum denique contra Hibernos ut fieret, nullo modo consentire voluit, quod Inducias cum illis fecisset, quas salvo honore rumpere non posset.

Sic nihil de Pace confectum; sed ad arma utrinque concursus est.

Jamque Ordines Parliamento novum Exercitum maturabant. Essexius, Varvicensis, Manchestrus, & Denbighensis libenter se Imperio in Militia abdicant.

Universo igitur Exercitui Parliamentario (qui ex 21000 constabat, quatuordecim nempe millibus Peditum, & sex millibus Equitum; mille quoque ex iis, quos Dragoneiros vocant) præfectus est, ut summus Imperator, Thomas Fairfaxius; Philippus Skipponus strenuus Bellator supremam peditum præfecturam sub Imperatore adeptus est. Tribuni legionum pedestrium facti sunt Holbornius, Fortescue, Barclay, Craford, Inglesby.

by, Montacuc, Pickering, Rainsborough, Welden, Aldrige. Equestrum Legionum Michael Levifay miles, Scheffeildus, Middletonus, Sidneius, Graves, Vermuden, Whaleyus, Fleetwoodus, Rossiterus, Pyeus.

Rex è contra magnas copias sub variis Ducibus paratas habuit, quibus etiam provincias suas distribuit: Principes Rupertus & Mauritius numerofo Milite Septentrionales Regni partes aliquas obtinuerunt; alias Comes Derbiscensis, & Langdalu; Cambriam, & Comitatus aliquot adjacentes Bironus & Gerardus; Occidentem Hoptonus, Grenvilius & Goringus divisim Exercitibus possidebant.

Hi tres, quamvis magnarum copiarum Ductores, sub auspiciis tamen & nomine Caroli Principis Walliæ, ut supremi Imperatoris, militabant.

Non contentus vero tanto Anglorum militum robore, Hibernos Papistas multo vehementius quam ante sollicitabat Rex, cum quibus pacis conficiendæ negotium Proregi Ormondio antea commiserat. Cum ve-

ro animadverteret Rex, Hibernos illos alta admodum postulare, nec quicquam omnino tot colloquiis, & tanto tempore de pace ab Ormondio effectum; aliam excogitavit viam; Baroni Raglandiæ, Comitis Vigornia filio (quem idcirco Comitem Glamorgiæ creasset) acri Papistæ, & Rebëllibus Hibernis eo nomine charissimo, plenam dedit potestatem, per litteras suas, pacem transigendi, & omnia Hibernis indulgendi, quæ necessitas suadere videbatur.

Mirum cunctis visum est (cum patefacta sunt hæc, quod ante exitum hujus anni fuit) Rem tantam clam Digbeio (Secretario Regis pro Hibernia) & Ormondio Prorege (cui commissum fuisset hoc pacis negotium) actam fuisse.

Rex vero cum difficile nimis cerne-
ret pacem aliter cum Hibernis sub
certa auxiliorum spe, fieri; ut magnam
illam invidiam in solum Glamorga-
num conjiceret, eum, clam cæteris,
tanta potestate instruxit. Ita enim Re-
belles largissimis promissionibus deli-
niti, incio Ormondio, conditiones
in

in speciem æquas, & excusabiles palam admitterent, & Rex ex Hibernia milites suæ parti addictissimos (quibus ipse confidere posset, utpote maximis Anglorum Protestantium Oso-ribus, & de venia desperantibus) in Angliam contra Parliamentum transportaret.

LITERAS ET AUTORITATEM
GLAMORGANO
DEDIT
REX,

In hæc Verba.

CAROLVS D. G. Rex Anglia, Scotia, Francia, & Hibernia, Fidei Defensor, fide-
li, & dilecto Cognato Ed-
uuardo Comiti Glamorga-
no, S. Confisi sapientia, & fidei tua, his
litteris, velut sub magno Sigillo nostro,
authoritatem, & potestatem tibi damus
tractandi & concludendi cum Confæde-
ratis Romano-Catholicis Hibernia, om-
niaq; illa indulgendi, qua necessitas sua-
det, & tam commode per Legatum no-
strum expediri nequeunt, nec à nobis
imprasentiarum publice admitti. Igitur
mandamus ut hæc, quantum fieri potest,
quam secretissime expedias. Quodcun-
que meo nomine promittendum existi-
maris, id verbo Regis & Christiani te-
stor, me Confæderatis Catholicis conces-
surum,

urum, qui supplementis suis Zelum suum erga me, & causam meam abunde ostenderunt. Oxonii sub Regio sigillo, duodecimo die Martii, Anno Regni nostri vicesimo.

Nec in Angliam tantum sceleratos illos Hibernos effundere conatus est Rex, sed in Scotiam (quod etiam effecit, magno miserrimi illius Regni detrimento) per Montrosium; circa initium enim anni 1644, quo tempore Fœderati Scoti in Angliam, Parlamento auxiliaturi, advenere, Montrosius ad Regem tunc Oxonii degentem operam suam contra Fœderatos in Scotia navaturus, accedit. Hunc Rex, ad id munus obeundum, titulo Marchionis ornavit; Diplomate etiam Regio, quo Regni Scotiæ Vicarius Gubernator, & copiarum Dux renuntiatus erat. Comitem quoque Antromii accersit Rex, & consilii Montrosiani participem fecit; qui fœdus cum Montrosio iniens, illi, coram Rege, se obstrinxit, sequente Aprili in Argatheliam (qua parte Scotia Hiberniæ objacet) cum decem Hibernorum millibus decensurum.

Promissum hoc, prædicto tempore in parte præstitit Antromius; numero vero militum valde deficiebat, nam pro decem millibus, vix mille ducentos Hibernos sub Macdonaldo misit in Scotiam, ex quibus tamen Montrosius, adjunctis aliquot Atholiorum copiis, prædabundum exercitum effecit, & vicinas excurrens Regiones, agros populari, ædes, frugesque collectas immixtis facibus incendere cœpit; nec omnino magnis exercitibus cohiberi potuit, dum asperi Atholiæ montes, & loca saltuosa receptum Hibernis suis & Hyghlandis præbuere.

Ad hunc igitur modum Montrosius per duos fere annos intra patriæ suæ viscera tanquam dira lues hærebat; dum intra montes suos, & trames impenetrabiles, decursu in planities facto, vim incolis tam audacter sæpenumero fecit, ut non minore interdum exercitu quam duodecim milium ad defendendas Provincias contra Montrosium opus esset.

Variis Fortunæ casibus jactatus est Montrosius; prima enim post adventum ejus in Scotiam æstate Comitem

Ar-

Argatheliæ, per suorum negligentiam gravi damno affecit, cæsis fere captisque mille quingentis. Adeo ut contra illum Parliamentum Scotiæ exercitum decem millium comparare coactum sit; à quo Parlamento damnatus ipse, cum aliis Regulis, tanquam Patriæ proditor, & perduellis est: postea vero ab Hurreio graviter cæsus est Montrosius, & in saltuosos receptus fugere coactus: nec non aliam prope Dundæam opidum, ab eodem Hurreio cladem accepit; sed in tuta se suosque recepit; unde subito (ut postea dicetur) emerfit; & ex contempto metuendus effectus, horrenda clade miserrimam afflixit Scotiam.

Dum in his obfirmato animo persistit Rex, Ecclesia Scotica, ex Synodo Edinburgensi Litteras, Admonitionem seriam continentes, illi miserunt; quam (quia Res momenti alicujus videtur Nationalis Ecclesiæ admonitio) verbatim (omissa tantum præfatione ut oblonga, quamvis humillima,) capiat lector.

*Amplificati sunt dolores Cordium
nostrorum & timores aucti pro salute
Ma.*

Majestatis tua, cum reputamus Patientiam Populi tui ultra modum lasam esse; & sicut Plaustrum fasciculis depressum & jam jam fracturum; & cum mœste reputamus, præter priores impios conatus ad ruinam Populi, & Regnorum devastationem (qui tamen omnes, uti speramus ejusmodi semper fore, singulari Dei providentia & misericordia detecti, & frustrati fuere) Patriam nostram nunc infestatam esse, sanguinem fratrum nostrorum fusum, & alia multa infanda crudelitatis facinora contra nos ab execrandis Hiberniæ Rebellibus & eorum sociis in hoc Regno quotidie patrata; quæ omnia auctoritate tua & sub eorum ductu, qui Diplomata à te ob eum finem acceperunt, acta sunt.

Idcirco fidem Deo & Majestati tua pessime violaremus, si aliud periculum tibi imminens, ira Populorum infinite gravius, nunc celaremus. Nos ergo Servi Omnipotentis Dei & Majestatis tue subditi, humilitate & dolore cordium nostrorum, coram solio tuo procidentes in nomine Domini nostri Iesu Christi, qui totum Mundum, magnos simul & tenues in Iustitia judicabit; & in nomine
totius

*totius hujus Nationalis Ecclesie à nobis
representata Majestatem tuam audacter
admonemus, Reatum qui tibi, Solioque
tuo tenaciter adhærescit, tantum esse, ut
(quodcunque Adulantes Clerici, vel in-
fidi Consiliarii in contrarium pronun-
tiant) non possit sine tempestitiva pœniten-
tia, sub ira Viventis Dei, Te, posterita-
temque Tuam non involvere; quod tanti
sanguinis effusi reus es, nempe multorum
millium subditorum tuorum optimo-
rum; quod Missam, aliasque Idololatrias
in Regno, & in propria familia permisi-
sti; quod prophanationis diei Dominica
Author fuisti, in libello isto de Ludicris
à te edito; quod Scandala publica, &
multas impietates in Aula tua, & circa
illam, impune permisisti; quod humilli-
mis & justissimis fidelium subditorum
Petitionibus aures occlusisti; quod Pa-
pistica factioni nimium, & multis mo-
dis indulxisti: præsertim vero Cessatione
Armorum nuper cum Hibernis facta;
quod consiliis eorum præcipue ausculta-
sti, qui neque timorem Dei, neque Bo-
num tuum ante oculos suos posuerunt;
quod Cause huic, que ad Gloriam
Dei, felicitatem tuam, & pacem salu-
tem-*

temque Regnorum tuorum spectat, tantopere adversatus est: propter hæc, & alia, quorum tibi ipse conscius es, & quæ Conscientia tua optime novit scrutari, & iudicare (neque enim hæc crimina sigillatim commemorassemus, nisi publica & notissima fuissent), tempus est ut Majestas tua coram Scabello Regis Gloria humillime procidat, peccata tua illic agnoscas; ut tempestive resipiscas, ut pacem cum Deo per Iesum Christum (cujus sanguis ingentia peccata tua potus est abluere) impetrare possis; & tandem non invite patiaris Filium Dei super te & Regna tua, puro cultu, & sincera gubernatione Ecclesiarum, dominari.

Conclusionem subtexunt, in qua constantiam suam adversus omnes quascunque oppositiones, in tam justa causa, profitentur.

Missæ est hæc Admonitio ad Regem à Concilio generali Ecclesiastico in Scotia, primo ad Delegatos suos Londini agentes; & ab illis tradita Principali Regis Secretario. Sed Monita Ecclesiastica inter Armorum strepitus parum valere.

Jam Verc incunte, magno utriusque

que ardore, & ingentibus animis renovatum est Bellum. Finito Essexii Imperio, Fairfaxius, mense *Aprili*, Vindeforam ad exercitum contendit, novum Exercitum, ex residuis Parliamentariorum copiis, & collecto Provinciarum Robore, conflatum; non titulis Ducum, non vetustate Militum spectabilem; vix ullus unquam Exercitus vel minore suorum fiducia, vel majore hostium contemptu bella auspicatus, tantum utrosque fefellit, ostenditque in quantum decipi possent humanæ conjecturæ. Sequentibus enim & actionibus & successu talis evasit ut parem huic invenire inter Veterum Heroum Exercitus nimium laborabit Antiquitas.

Quæ in sequente anno contra validissimos Hostes gesserit hic Exercitus, si magnitudinem Rerum, si Victoriarum numerum, quot exantlati labores, quot confecta prælia, quot expugnata Urbes, & Præsidia capta, serio perpendas; non unius anni opus censeris, nec unum Bellum vocari posse existimabis.

Sed hæc reputanti cavendum serio est,

est, ne nimium illis attribuat, sed Deo solum, cujus super eos Providentia, ut postea mirabiliter apparuit, ita ab initio sperari potuit, consideratis horum Militum & moribus & disciplina: excisa enim sunt usitata Castrorum vitia, adductior militiæ ordo; non furta, non lascivia, non impia ex ore verba, sine castigatione severissima, accidere potuerunt; ita effectum est, ut in Castris illis, ut in bene composita Civitate, securus transitus & libera Provincialium commercia essent.

Imperatoris Fairfaxii prima Expeditio à Delegatis utriusque Regni iussa in Occidentē, ad solvendam Tauntonæ obsidionem, fuit; Opidum, quod fortissime diu sub Præfecto Blato, Grenvillii vim sustinuisset, & Saguntinæ fidelitatis exemplum (sed felicius) exstitit. Hoc vero Opus per legatum suum Weldenum Tribunum, cum septem millibus novi exercitus confecit. Ipse Fairfaxius ab iisdem Delegatis ad alia revocatus est.

Priusquam vero à Vindesora profectus est, quoniam Rex Rupertum Principem ex Wallia Oxoniam accersivisset,

set, ut junctis Viribus, Castrensem apparatus inde produceret; Fairfaxius ad consilia Regis impedienda, Cromvellum cum firma Equitum manu misit, qui celeriter à Vindefora profectus, felicissime copias aliquas Regias apud Islipam fudit (captis aliquot Ordinum Ducibus) & eorum reliquias in Blechingtoniam fugientes, ad deditionem compulit; eademque felicitate Vaughanum, Littletonumque Duces, in saltu Bramptonensi, fusis eorum copiis, cepit.

Rex vero Ruperti & Mauriti copias ad se receptis, in Orientem iter intendebat, ut Eliam Insulam, sibi in manus à quibusdam suæ partis proditam, occuparet. Illum sequi jussi sunt Cromvellus, & Brovnus Abingtonii præfectus: sed paulo post revocati, ut Regi viribus impares, & auxilium Imperatori Fairfaxio, in obsidenda Oxonia allaturi. Jam enim Oxoniam obsidere jussus est Fairfaxius, malo sane consilio; cujus sero, Delegatos utriusque Regni poenituit. Interea enim Rex secure Boream versus cum Exercitu progressus Leicestriam magni

gni momenti Opidum cepisset. Fairfaxius tunc ab Oxoniæ obsidione revocatus (Cromvvello ad Orientales Comitatus confirmandos misso) Regem totis Viribus insequabatur : nec diu dilatum (debitum par flagitante Fortuna) est certamen nobile ; in quo quid Anglia esset, quid libertas, legesve, aut potestas Regia, in discrimen venturum omnes judicabant.

Sedes tanti Belli prope Northamptoniā delecta est; & Nazebiensi campo commissa Gentis Angliacæ fata.

Quartum decimum *Iunii*, quo decertatum est, diem memorabilem, & magnæ apud posteros famæ, fatali quodam augurio, vaticinabantur omnes. Utriusque Exercitus non multum dispar militum numerus. Regii tamen potentiores Equitatu visi, nec dissimili modo acies ordinatæ. Regis frontem decorabant Equitum Alæ, pedites in secunda acie stabant; dextrum cornu Principes Rupertus & Mauritius curabant; sinistrum Ashleius, aliis Ducibus non mediocri nobilitate insignibus, partes suas sustentibus.

Fairfaxiani Pedites mediam aciem firmabant; Equites cornibus affundebantur, quorum dextram alam Cromvellus (qui ab Oriente accersitus, nocte illa, quæ pugnam præcedebat, magno totius Exercitus gaudio, venisset) rexit, sinistram Iretonus curabat.

Rossiterus inclitus Dux, & multum desideratus, sub initium prælii cum Equitibus suis advenit, & apud Cromvellum locum cepit. Skippono magnanimo commissa est cura Peditatus, qui in duas quoque partes distributus est. Tessera militaris Parliamentariis; *Deus nobiscum: Regiis Deus, & Regina Maria.*

Regiis primo Fortuna (ut in aliis quibusdam Præliis) blandiri visa, scilicet ut futuris deciperet malis; Sinistra Parliamentorum ala pulsa est, & Iretonus Ductor duobus exceptis vulneribus captus, in potestate hostium, dum duravit Prælium, fuit; hanc disjectam alam acriter nimium insecutus est Rupertus Princeps, & actum esset de Parte; ni Cromvellus, torrentis instar actus, sinistram Regis alam simi-

mili modo disjecisset, & jam in æquilibrio posita videbatur res, fuis utrinque Cornibus, sed acerrime diu, & ambiguo eventu pugnatum fuit. Skipponus graviter vulneratus, non tamen è Prælio excedere voluit; sed omni conatu, dum parata est victoria, aciem sustentavit; tanto tandem impetu in Regios Fairfaxiani se intulerunt, ut ultra sustineri non possent; & Equitatus omnis effusissima fuga Leicestriam versus contendens, Peditatum totum cum Tormentis & impedimentis deseruit, qui undique à Fairfaxianis circumfusi, abjectis armis, vitam petierunt; in neminem ultra aciem sævitum est.

Prælium hoc Parlamentariis felicissimum fuit, & victoria indubitata, quinque fere millia captivorum Londinum tracta sunt, Labarum Regis & signa militaria centum, tormenta omnia, ditissima præda cum magno auri argentique pondere; secretiores etiam Regis Epistolæ in potestatem victoris exercitus concessere: tam parvus autem numerus cæsorum fuit, ut mirari possit lector, tam exiguo sanguine

tantum Captivorum gregem, tantumque divitiarum acervum partum fuisse: ex Regiis enim non amplius 400; ex Fairfaxianis vix centum desiderati.

Victos Regios, & ad diversa suorum Præsidia fugientes, Cromvellus cum Equitatu insequutus, & magnam captivorum multitudinem retrahens, ad Imperatorem reversus est, qui cum Victore Exercitu ad Leicestriam progressus, Opidum illud deditione recepit; relictoque illic Præsidio, ut victoria Reipublicæ bono uteretur, ne exitiosum hoc bellum diutius traheretur, & Rex fractas vires novis delectibus repararet, statuit victo jam, & trepidanti, usque ad exitium insistere; exercitum igitur ad Occidentem duxit, simul ut Regem persequeretur, & Tauntonam obsidione liberaret.

Secretiores Regis Litteræ Nazebien-
si prælio captæ, in frequentissima cívium Londinensium concione perlectæ sunt, præsentibus illic Proceribus aliquot & Communibus Parliamēti; permissum quoque postea est omnibus qui vellent, & qui Regis manum noscerent (ad refutandam eorum calum-

lumniam, qui supposititias illas clamabant) ipsarum litterarum inspectio Selectiorum aliquot fasciculus Parliamenti jussu typis evulgatus est.

Hinc pro Rei conditione varii apud Vulgum sermones, ex illis enim litteris palam factum est quæ cum Rebellibus Hibernis transsegisset, quæ cum Regina de Lotharingi, Gallorum, vel Danorum auxilijs comparandis, de quibus antea mentionem fecimus. Indignabantur boni omnes fluxam adeo Regis fidem esse, cui aliud in Ore, aliud in Corde: qui palam horrendis execrationibus coram Deo protestatus esset, se nihil tantopere spectasse quam Religionis Protestantis conservationem, & Papismi extirpationem; clam interim in Rebellium Hibernorum gratiam se omnes ejusmodi leges refixurum pollicetur; contra ipsius nupera promissa in his ipsis verbis; *Nunquam leges contra Papistas refigam: vel meminisse externi militis, horreo; & tamen Lotharingum, Gallos, Danos; ipsos Hibernos sollicitabat.*

Indignabantur etiam Regem, ut Uxoris imperio obnoxium, omnia ex

præscriptis ejus transmarinis agere; eam Belli, Pacis, Religionis, Parliamenti Arbitram esse.

Innotuit etiam ex illis litteris quo animo Rex, in Uxbridgenſi Tractatu, erga Parliamentum eſſet: quidve ex eo tractatu ſperare potuit; cum ad Reginam ſcribens, affirmat, ſi duo præterea ſibi conſenſiſſent, ſe nomen Parliamenti Weſtmonaſterienſibus nõ attribuire voluiſſe. Tandem vero ſe eo argumento conſenſiſſe, *quod non perinde ſit vocare, atque agnoſcere Parliamentum*; ob id quoque (quod partibus etiam ſuis diſplicere potuit) contemptim ſcribens, conventum ipſius Oxoniẽſem Spurium (Anglice Mungrell) Parliamentum vocat.

Rex, poſt perditas Nazebiẽſi Prælio Res, Leichfeldiam, inde Herefordiam continuata fuga pervenit, delectum militum, peditum præſertim, (Equitatus enim magnam vim poſt fugam collectam apud ſe habuit) in Cambria, & Cornubia, aliisq; locis habiturus.

Sed nihil omnino Regi inſequentē

te anno, prospere cessit; fato jam omnia ad Parliamenti Partes trahente; cujus causam à Numine probatam, multæ per totam Angliam, magnæque victoriæ testari videbantur. Periit Regionum fortitudo & incassum conatus eorum omnes cecidere.

Imperator Fairfaxius, post Nazebiense Prælium, cum victore exercitu magnis itineribus in Occidentem contendens; Tauntonam Opidum primo (fama adventus ejus profligatis Goringi copiis) obsidione liberavit.

In extremas angustias redactum erat constans & fidele Opidum; multa tulerat, feceratque contra validissimos hostes; nec diutius sine suppetiis teneri potuisset; unde magnum Parliamenti gaudium. Tria sub idem tempus, & præcedente anno, Parliamentaria Præsidia prolixioribus celebrari historiis ob virtutem meruerunt, Lima, Plinmuthum, & Tauntona, quæ toties obsessa, maximos exercitus sub Mauritio Principe, Grenvilio, Goringo, aliisque Ducibus

non tantum sustinuere, sed denuo frangere.

Quæ sequente anno (non intermissis acerrima Hyeme militum laboribus) Fairfaxii ductu gesserit novus ille exercitus , miranda prorsus sunt ; quot expugnata munitissima Opida ; quot captæ Arces , quot Campestris Victoriæ partæ ; singulorum Mensum historiæ enarrabunt : quorum omnium , quoniam ab aliis accurate describuntur , mentionem tantum hic faciemus. nam intra spatium unius Anni , Occidentales omnes Angliæ Comitatus , fusis , deletisque maximis exercitibus sub Ruperto , Grenvilio, Hoptono , Goringo, in Parliamento potestatem redacti sunt.

Mensibus *Augusto & Septembri*, capta opida Bathoniæ , & Sherburnæ, ipsaque Bristollia , maxima, opulentissimaque totius Occidentis Urbs, in Fairfaxii manus à Ruperto Principe dedita est.

Partitus quoque exercitus, ob operum varietatem, non infelicior in Partibus suis, Wintonia, Basinghaque à Crom-

Cromvvello captis, Opido Devisez, Barclaioque ab aliis Ducibus. Progressus quoque Fairfaxius (frigidissimo *Decembri*) in Devoniam, Tivertonam capit, Darmuthum magna felicitate expugnat, & Regios exercitus in Cornubiam pellit. Quos insequutus Fairfaxius, Torringtonæ Hoptonum graviter cædit; & mense *Februario* in Cornubiam cum victore exercitu penetrat; cujus metu CAROLVS Princeps in Syllinas insulas fugit: & sequente Martio omnes Hoptonici copię, victoris Fairfaxii jussu, displicatę & solutę sunt; totaque Cornubia in potestatem Parliamenti venit.

Sequente *Aprili* Exonium Urbs maxima (cui Barclaius præfuit) & Barnstabilia Fairfaxio dedita sunt. Bridgevvatera quoque fortissime expugnata est.

Mon's etiam Michaelis, ultimus Cornubię angulus, Hamondo Tribuno à Fairfaxio misso tradita; ita Fairfaxius Occidentis illustrissimus Victor, cunctis ad profectionem comparatis; ut finem bello imponeret, ad
ob-

obsidendam Oxoniam contendit. Woodstoka enim à legato ejus Rainsboroughio capta esset.

Per tot Menses, quibus Imperator res tantàs in Occidente gessisset; feliciter quoque à reliquis Parliamenti Ducibus in Septentrione & in mediterraneis Angliæ Regionibus, communi quodam Fato, pugnatum est; media æstate Urbs Carleola Scotorum exercitui à Glenhamo Præfecto dedita est. Præsidium Scotorum, Urbi impositum, de quo querebantur Angli, ut fœderi contrarium: & Parliamentum Levenio scripsit, ut Carleolam Anglis redderet; non quod aliquid mali de fratribus suis suspicarentur: sed quia observandæ erant conditiones fœderis, & rumoribus occurrendum, quibus maligni passim jactitabant, *Scotos non tam amicos quam prædabundos in Angliam venisse*. Ab eo tempore placuit Parlamento Angliæ Delegatos suos Edinburgi (ut Scoti suos Londini) habere, qui Parlamento Scotiæ adessent; eoque nomine Comes Rutlandiæ, Baro Whartonus & à Communium Domo, Henricus

Vanc

Vane Senior, Arminus Hatcherus, & Goodvinnus delecti sunt. Glenhamus cum Præfidiariis suis militibus à Carleola dimissus, Nevvarkam proficiscitur.

Ad Nevvarkam quoque obsidentem Scotorum Exercitus sub Levenio progressus est: sed non diu illic morati Equites Scoti, in Septentrionem reversi, auxilium miserrimæ Patriæ laturi. Res enim Parliamenti lætas eo tempore Funesta Scotiæ clades contristabat; immanis illa quidem, inopinata, & mirabilis: in qua rerum humanarum fragilitas, & Regnorum mutabilis conditio memorabili exemplo apparuit; tota Scotia unius Mensis spatio amissa, & recepta; omnino debellata, & rursus victricibus armis rediviva fuit.

Hac cladē Scotiam afflixit Montrosius, in quo Regis spes adeo sita erat, ut enixe jam cupiens vires suas cum Montrosio jungere, Septentrionem versus cum Expeditis equitibus progressus esset; sed Poinzii, Gellii, Rositeri, & Provincialium copiarum, iter Regis, quo minus ad Montrosium

per-

perrumpere posset, impediabant. Convenerat inter Regem & Montrosium, ut eodem tempore, hic ex Austro in Septentrionem, ille, in occursum ejus ex Septentrione in Austrum moveret, ut Regii Equites Peditatui ejus juncti validum in illis Partibus exercitum facerent. Sed Regis (omnes in Scotiam aditus frustra rimati) præpeditus (ut ante dictum) progressus fuit. Montrosius vero promissi memor, in Australem Scotiam erupit, majore successu quam sperare potuit, vix quatuor millibus Highlandorum, Hibernorumque stipatus.

Locum Kilsitham prope, quem arctæ fauces & prærupta rupium insidiis aptum faciebant, insedit Montrosius. Hic Fœderatorum Scotorum Exercitus, suorum numero confusus, dum avidius quam consultius, immanes Highlandos persequitur, in insidias peritissime dispositas lapsus est; & internecone mirabili cæsus; supra quinque millia trucidata; nec superfuerunt, nisi in quibus trucidandis & ferrum & vires hostem defecerunt; nam nullius vitæ parcit crudelis Montrosius,

fius, nihil opus esse captivis ferociter clamans.

Kilfithana hæc clades Scotiam uno prælio vicit; & omnino pessundedisset, nisi Lesleius sequenti mense (debellato penitus Montrosio) rem restituisset; nam post hoc tam inopinatum damnum nullæ Fœderatis, ad inhibendum hostem, erant in promptu copiæ. Opida fere omnia victori dedita; Papistæ malefici, & quicumque antea affectus suos dissimulassent, illi se adjungunt; in alios ferro sævitum est. Proceres multi ad Bervicum se conferunt.

Pro Scotorum fratrum calamitate indicta supplicatio cum jejuniis in Anglia fuit. Fairfaxius cæterique Duces (dolorem suum testati) ad Levenium scribunt; *Se Scotia calamitatem, suam ducere; & si res domi permittant, jubeatque Parliamentum, se bellum id suscepturos, & non parcius sanguinem pro Scotis, quam pro Anglis fusuros, donec omnes trium Regnorum hostes deleantur.* Sed non diu duravit Montrosii crudele regnum, vix mensis unius spatium. Ad vindicandam patriam suffecit David Lesleius, qui Montrosium apud.

apud Selkirkam adeo vicit, ut magnitudine stragis Kilsithanam cladem penitus compensavit. Victoria (hæc unius horæ spatium parva; & observatum à Germano nobili fuit, ea ipsa die, qua Regina Parisiis, *re Deum Laudamus*, ob Scotiam à Montrosio debellatam, cantabat.

Sic recuperata fuit Scotia, priusquam Rex ad Montrosium accedere posset; quod tamen paulo post tentavit, & versus Septentrionem progressus, non contemnendis copiis, adjunctis sibi Gerardo & Langdalo, ad Routenheatham pervenerat Rex. Consilium ejus fuit, si non Montrosio adjungi, saltem ut Cestriæ obsidionem solveret; illam enim Urbem impense curabat Rex, quia Portus illic omnium commodissimus ad Hibernos (quos incassum tam diu speraverat) in Angliam trajectos recipiendum.

Sed infelicissima evenit Regi hæc expeditio; prælio enim apud Routenheatham commisso, ubi Poinzius Parliamentarium Exercitum duxit, victus est Exercitus Regius, octingentis cæsis.

Nec

Nec felicior evenit Digbei ad Montrosium expeditio, qui mense insequente, una cum Langdalo, contractis mille Equitibus, in Septentrionem, ob eam causam profectus est: apud Sherburnam enim Eboracensem à Poinzio, Copleio, & aliis, fusus primo fugatusque est; postea apud Carleolam à Brovvnio & Lesleio Ducibus victus; & omnibus copiis exurus, in Insulam Monam ad Comitem Derbientem fugit. Unde non multo post, in Hiberniam se contulit.

Fugato ad Sherburnam Digbeio; Regis secretæ Chartæ denuo interceptæ sunt. Quibus consilia ejus in futurum, & nonnulla hæctenus abdita, aperiebantur; de Danorum & Hibernorum auxiliis, aliisque multis innouit. Digbei incuriam multum culpabant Regii Oxonienses, quod chartas ejusmodi, vix munitionibus tuto committendas, in medias hostium acies portasset; cum Nazebiensi clade satis doctum esset, quantæ hinc turbæ oriri possint.

Digbeio jam in Hibernia, & cum Ormondio Prorege (circa finem Decem-

cembris) de pace cum Hibernis conficienda, agitante; periclitari Res Regis subito visæ sunt, divulgata Glamorgani Comitis (de qua superius dictum) secretum cum Hibernis Rebellibus transactione. Ormondus, Digbeiusque veriti ne, si hæc in Vulgus effluerent, & autoritate Regis gesta crederentur, tum omnes hæcenus rumores fidem reperirent; nempe Regem authorem Hibernicæ Rebellionis fuisse, & Papismum reducere velle; unde Protestantium omnium defectio metuenda sit; & quamvis Digbeius Glamorganum hominem improvidum existimavit, non tamen adeo stolidum, ut talia, nullo jussu, moliretur; consensus est igitur, ne, si morentur, dum res latius emanaret, sero esset Regem vindicare, ut Digbeius propere Glamorganum Perduellionis accusaret: timebant vero Ormondus & Digbeius, quoniam jactabantur tria millia Hibernorum ad Cestriam liberandam, ne importuna Regis vindicatione Cestria amitteretur, priusquam copię illæ transportatæ sint: sed ubi cognovere, quod juxta pactum,

Hi-

Hibernorum Copiæ non in Angliam mittendæ essent, priusquam Rex, impletis conditionibus à Glamorgano promissis, pacem confirmasset; & dubitantibus Ormondio & Digbeio quid in tam perplexo negotio faciendum; nuntiabatur, re per Urbem Dublinum comperta, Protestantium animos tumere, & extrema paucis horis metuenda, nisi quam-primum obviam eatur: Digbeius festinare coactus est; & Glamorganum (non ignarum hæc populo decipiendo simulari, ideoque interritum animo) Majestatis accusat. Magna vero fiducia & alacritate in custodiam ibat Glamorganus, affirmans, *se Londini & coram Parlamento rationem eorum, quæ Regis iussu fecisset, reddere non vereri.* Hæc vero ficta accusatio miram in Dublinensium animis conversionem fecit; & Protestantes, qui paulo ante tremebant, pacati sunt.

Sed altera restabat extricanda difficultas; timebat Ormondus ne Hiberni, ob Glamorgani injuriam acrius incensi, ad arma subito prosilirent, imparatis ad bellum Regiis. Cui periculo

riculo ut obviam iret; Litteras Muskerio scribit de rationibus hujus facti, & extrema necessitate; simul conditiones pacis, ut Rebelles Hibernicas proposuerunt, approbatæ, & Kilkenniam missæ sunt, ambiguo eventu. Hæc pro tempore facta sunt, dum novæ spes de Cestriæ liberatione, aut aliis supplementis Regi orientur.

Nihil verò omnino his Technis effecit Rex; frustratæ omnes ejus machinationes, nec unquam in Angliam vel Hibernorum Rebellium, vel Lotharingorum, vel Danorum exercitum adducere potuit (melius illi Regno providente Numine;) dum tandem omnes ejus copiæ à Parlamento ubique victæ, debellatæque sunt. Mense enim insequente (videlicet Februario) illa ipsa Cestria, de qua tantopere sollicitus esset, Urbs toties obsessa, & jamdiu acriter à Birono defensa, in Parlamenti potestatem venit, quam Præfectus honorificis conditionibus Breertonio tradidit.

Nec dissimilis fortuna, per cunctos Angliæ Comitatus, Regiis Partibus fuit.

Nam

Nam præter totum Occidentem, tot campestribus victoriis, & Urbium expugnationibus, à Fairfaxio (illa Hyeme, & sequente Vere) domitum: mediterraneis etiam Regionibus, Septentrione, & Wallia, variis Præliis, toto illo tempore, victi sunt Regii, à clarissimis Masseio, Poinzio, Brovvinio, Rosltero, Mittono, Gellio, Breertonio, Laughornio, aliisque Parliamentariis Ducibus. Et Martio Mense, (quæ postrema fere campestris victoria) ipse Ashleius, Imperator Regius, à Morgano victus honorifico Prælio fuit, ubi mille sexcenti milites capti, inter quos ipse Ashleius, quem his verbis locutum fuisse ferunt: *actum est omnino de Regia Causa; nisi intestina Victorum dissidia collapsas res restituant.*

Jam Nevvarkam validissimum Regis præsidium, quod vicinas Regiones diu, multumque infestasset, à Levenio, Poinzio, & Rosltero arcta obsidione cinctum est; & imperator Fairfaxius post receptum Occidentem, comparatis necessariis, ad Oxoniam, belli caput, obsidendum festinabat, nullis
Regi

Regi relictis præfidiis præter Bamburiam, Wallingfordiam, Vigorniam, Raglandiam, & Pendennis, quæ omnia paulo post expugnata, in hoc tantum gloriabantur, quod post Oxonium deditum Partes Regias sustentassent.

Nevvarkii obsessi quanquam pestis in opido grassabatur, & fame laborare inceperunt, spe tamen quadam contentionis inter Anglos & Scotos, & inde motuum, sustentari videbantur.

Scoti enim de non solutis militi stipendiis, de neglecta Religione, & Fœdere querebantur. Respondet Parliamentum, Scotorum exercitum, biennii tempore, longe plus quam ducenta millia librarum soluta accepisse; præter grandem Pecuniæ summam, quam ipsi per Provincias Boreales (inter miserorum gemitus, lacrymasque) vi extorserint. Scotos spei Anglorum non satisfacisse: sed otiosos, optimo anni tempore, contra Parliamenti hostes non uavasse operam. Si vero Fœderis observatores sint: cur præfidia Scotorum Novocastro, Timuthæ, & Carleolis contra Fœdus

im.

imposuerint? de Religione autem non æquum esse ut quidquam objiciant, cum in eo negotio jam laboret Parliamentum, quod consiliis & tempore faciendum sit.

Ex his dissidiis Rex etiam aliquid sibi commodi non potuit non sperare, & jam Oxonium à Fletuvodo & Iretono cinctum, Fairfaxii ipsius adventus, & arctior Urbis Obsidio, indies expectabatur. Antequam hæc fierent, Rex Oxonio excedere statuit: & inito cum Intimis aliquot consilio, quid in re tam subita facerent; ante omnia Scotorum castra placuerunt. Ad Scotos igitur Nevvarkam obsidentes, Monstreulium Gallorum Legatum misit Rex. Itaque ipse, paulo post, Servi habitu, Ashburnhamium cum sarcinis insecutus, ignoratus cunctis, Oxonio Nevvarkam evasit.

Ab hoc incepto dissuasus est à quibusdam, quibus Regni incolumitas curæ fuit; & potius ut se Fairfaxio traderet, (id enim bello probabiliter finem impositurum) oratus. Sed obfirmatus in ea re Regis animus; nec dubitavit quin, gliscentibus indies dua-

rum Gentium dissidiis, Scotis acceptior esset, & ab injuriis tutus, atque etiam hoc pacto, vel pacem fieri suis conditionibus, vel novum bellum accendi posse videbatur.

Rex ad Monstreulii ædes primo divertit, inde ad Southvellam in Scottorum castra venit. Obsessi Nevvarkii, intellecto ejus adventu & ad extrema deducti, conditionibus Urbem dediderunt.

Scoti vero, tanquam inopinato casu attoniti, rem Delegatis Anglorum significabant, de qua etiam celeriter & ad Edinburgum, & ad Londinum scripsere. Parliamentum Angliæ, ut Scoti Southvellæ Regem detinerent, postulavit. Illi vero, contra hoc postulatum, ad Kellhamum, ubi major exercitus Scotici pars, avehunt; & paulo post, non expectatis Parliamenti Anglici decretis, castra moverunt, & in Septentrionem, ad Novum Castellum Regem secum abduxerunt.

Scoti abitum suum excusarunt, *quod Nevvarka dedita, nihil jam sibi operis relictum sit.* Affirmant vero Regem, *ut sponte sua, & improvise illis advenisset;*

*ita exercitum, nec suadentibus illis, nec
vetantibus, secutum esse. Festinabat
vero discessum eorum Rumor (sive
verus, sive prætextu falso quæsitus)
Cromvellum cum toto Equitatu
contra illos festinare.*

Graves Anglorum, de ea re, & in
Scotos, & in Regem querelæ; illis a-
perta Fœderis & Contractuum viola-
tio objecta: Illi vero imputatum est,
*quod iniquissimam, hoc negotio, per vi-
caciâ ostendisset; quod Anglorum
Gentem (quam tam diu afflixisset, jam
etiam Rebus fractis) in tantum sprevis-
set, ut in Angliâ; omisso Parlamento
Angliæ, ad Scotos, eorum stipendiarios,
se contulerit. Si pacem curet, cur eam per
conditiones, quas amplecti, præter necessi-
tatem temporum, salus publica suaserit,
oblatam contemnat, & potius Belli no-
va inter Fœderatas Gentes incendia
querat.*

Initio Mensis Maii Imperator Fair-
faxius cum toto exercitu in conspe-
ctum Oxonii venit, stativisque circa
Urbem positus, à Glenhamo præfecto
deditionem postulavit. Glenhamus
ad Regem se missurum respondet, e-

jus sententia cognita, quæ in rem præsentem forent, se facturum: hoc responsum pro nihilo habitum est. Fairfaxius vero secum reputans (eademque Ductorum omnium sententia fuit) Obsidionem gravem fore, longique temporis, Urbis quippe ad summum robur munitæ, nec præsidio impari, millibus nempe quinque militum, veteranorum fere omnium, commeatu præterea in longum tempus instructæ, armis, cunctisque sustinenda oppugnationi commodis. Hac tamen spe alebatur; quod ex litteris, & per exploratores cognitum esset, divisas intra Urbem mentes, & maximam eorum partem (Procerum præcipue) deditionem velle, ut conditiones, dum detur tempus, integras acciperent.

De conditionibus igitur disputatum fuit, de quibus non solum inter Urbem Castraque, missis utrinque legatis; sed in Parlamento Londini maxima disceptatio, in qua statutum tandem fuit, conditiones obsessis commodissimas potius dari, quam ante munitissimam Urbem exercitum præ-

tio-

tiosum consumi, cum multa interim publico adversa incidere possent: præcipua, vero causa conditionum largitarum fuit; ut Victor exercitus, æstate jam media, ad vindicandam contra Rebelles immanes, miserrimam Hiberniam proficisceretur: sed hoc tam pium Parliamenti Consilium, transitione Regis ad Scotos, (de quibus jam ortæ suspiciones) frustratum omnino fuit. Regem vero hoc ipso consilio transisse ad Scotos creditum est, ex literis ipsius (postea captis) scriptis ad Ormondium, priusquam ex Oxonio discessit, *Speramus hoc institutum nostrum, quamvis Persona nostra periculosum videri posset, bene cessurum Hibernia, retardando Rebelles (Parliamentum) ne copias aliquas in illud Regnum transmittant.*

Sic Oxonium deditum est, & ad diem dictum, præsidium militari agmine, per dispositos Fairfaxiani exercitus Ordines, magna utrinque modestia, abductum fuit.

Dux Eboracensis Londinum ad Regiam Prolem deductus est quo reliqui fere omnes Proceres se contulere,

nec ulli omnino obsessorum Londini
visendi potestas negata est. Palatini
vero Principes Rupertus & Mauritius
regno excedere jussi, cuncta ad abi-
tionem præparabant.

Magnum Angliæ Sigillum (cum a-
liis Majestatis insignibus) in Biblio-
theca repositum. Quod postea Lon-
dini, Parliamenti jussu (Parliamentum
enim ante Triennium, translato ad
Regem hoc Sigillo, novum fecerat)
cum aliis minoribus sigillis, fractum
est.

Princeps *CAROLVS*, circa hoc
tempus, rebus, viribusque Regiis in
Occidente diffidens, à Syllinis Insu-
lis, cum paucis suorum intimis, in Jer-
seam Insulam aufugit, ut inde in Gal-
liam ad Reginam Matrem navigaret.

Dum in Jersea manebat Princeps,
orabant Regem tam Anglorum, quàm
Scotorum Deputati, ut filium intra
Regni sui fines contineret, ne si in Gal-
liam proficisceretur Princeps, incom-
modum foret hoc tempore; & pacis
jam speratæ obstructio. Rex, dum de
hoc se cogitaturum dixit, brevem in-
terea hanc Epistolam Principi scripsit.

CArole, tantum ut intelligas, ubi sim, & ut valeam, non ut te hoc tempore dirigam quid agas, scribo. Quid enim te agere velim, Matri tua jamdudum significavi, cui in omnibus, Religione excepta (de qua Te illam non sollicitaturam scio) velim ut obtemperes; nec aliquo sine illius, aut meo jussu abeas. Sape mihi scribas.

Benedicat tibi Deus.

Pater tuus amantissimus,

C. R.

Intercepta est hæc Epistola à Novo Castello ad Jerseam parva limba portata, & magno utriusque Parliamenti dolore perlecta.

Oxonii deditionem secutus est parvo tempore belli tam ferocis finis; Vigornia enim, Wallingfordia, Pendenis, & Raglandia Victoribus etiam se dedidere.

Pax jam Anglis reddita videbatur; nondum tamen Securitas, Parliamentarii enim (debellato penitus communi hoste) factionibus graviter inter se laborabant. Infelicibus Presbyterio-

rum, & Independentium nominibus
divisus est Senatus ipse; nec in iis so-
lum, quæ ad Regimen Ecclesiasticum
pertinebant; sed aliis fere omnibus
negotiiis quotidie transigendis, dissi-
dentibus inter se suffragiis, digladi-
atum est.

Eadem differentia (Presbyteriorum
videlicet & Independentium) non so-
lum in Senatu, sed in Urbe Londinen-
si, in Provinciis, & in Castris quibus-
dam jactata, res plena periculi vide-
batur. Cumque eo nomine Massæi
copias (optime de Republica meritas)
quæ tunc ad Devizas stativa habue-
runt, tumultuaturas verebatur Parlia-
mentum, Imperator Fairfaxius ab O-
xonio in Occidentem remissus est, ut
illas Massæi copias (videlicet bis mil-
le, & quingentos Equites) finito jam
bello, dimitteret: quæ res intra Octi-
duum pacato successu perfecta est, &
tanta militum Manus, quanquam non
omnibus stipendiis tunc numeratis,
prompta obedientia, vexillis suis va-
ledixerunt: magnam quidem Mas-
sæus (in hoc, ut in aliis rebus) laudem
meruit, cujus cura apparuit, ut res
tanta

tanta sine tumultu aliquo finiretur.

Bello peracto, Fairfaxius Parliamenti Anglicani fortissimus Sospitator, Londinum medio Novembre reversus est. Maximo boni omnes desiderio tenebantur tantum videndi Bellatorem; & immoderati affectuum, non poterant non impense illum admirari, cujus fortitudine tristibus exempti periculis, Pacem felicissimam tandem expectabant.

Proximo adventus ejus die, ut Parliamenti gratitudinem sentiret, missus est à Domo Procerum Prolocutor Manchestrius, comitantibus, Northumbrio, Pembrochio, aliisque nobilibus, qui adventum ejus gratularetur, & immensas, pro præstita Regno fidelissima, felicissimaque opera, gratias ageret.

Digressis Proceribus, Lenthallus Prolocutor Domus Communium, cum trecentis fere ejusdem Membris, ad gratulandum Imperatorem ingressi sunt, quem Lenthallus composita oratione allocutus, multa de magnitudine Rerum ab eo gestarum, exemplis ab antiquis, clarissimisque Heroi-

bus conquæsitis, recensuit; ad finem subjiciens; *Te, Imperator, posteri mirabuntur, & colent, & Populus Anglicanus, cum parem meritis tuis gratiam non possit reddere, hanc semper debere tibi, ut Dei Instrumento, quo bella nostra incredibili successu finita sunt, libentissime fatetur. Ad hæc modestissimus Fairfaxius pauca respondit, non tali se dignatum Honore, pro quo tamen Parlamento se humillimas gratias agere; & hoc maximam sibi felicitatem ducere, si aliquo modo Dei Instrumentum pro Patria sua bono fieri possit.*

Non diu Londini moratus est Fairfaxius, mox argentum cum Præsidio, ad Scotos in Septentrionem ducere iussus; de quibus postea.

Sed ad Regem, Scotosque revertamur. Sexto die *Maii*, multo antequam deditum est Oxonium, Parliamentum Angliæ, intellecto Regem apud Scotos esse, post spreta etiam à Scotis eorum postulata, nempe ut Southvella detineretur; utque Ashburnhamus, aliique ejus Comites Londinum mitterentur (neutrum enim fecere Scoti; Ashburnhamum, reliquosque evadere passi,

passi, & Regem in Septentrionem secum abducentes). Post longā in utraque Domo disceptationem, tandem decrevere; *Personam Regis ex sententia utriusque domus Parliamenti Angliaci disponendam esse.*

Scotis vero, multis se excusantibus, & Regem tradere negantibus; acce inter duas gentes ortum (quod etiam Regem suosque multum sustulit) & quod utrisque perniciosum fieri posse videbatur, dissidium.

Variae de hoc negotio querelæ, & variae, per multos Menses; Verbis, Scriptisque altercationes.

Scoti, Regem non minus Scotia, quam Angliæ esse diserebant, ideoque Jus aliquod esse illi Regno, in Persona ejus disponenda. Angli Personam ejus esse disponendam ex sententia illius Regni, in quo tunc esset; id vero mirandum esse, *Quod exercitus Scottorum Parliamenti Angliæ stipendiarius, quique Pactione inter utramque Gentem, consensu Delegatorum utriusque gentis regendus esset, Regem tamen Angliæ, in Angliæ, sine consensu, vel notitia Delegatorum Anglorum, ad se reciperet,*

Et ad Novum Castellum (opidum Anglia) abduceret; ibique sine consensu Parliamenti Anglia detineret.

Inter hæc tamen dissidia (quæ ne in perniciem utriusque gentis cederent, exaggerantibus omnia inimicis & factiosis) effecit quorundam prudentia; ut de summis rerum, & bono publico necessariis, unanimiter & amice inter utramque Gentem, nempe de Propositionibus, *pro firma & bene fundata Pace*, Regi mittendis, disceptatum est; & tandem consensus, ut ad Novum Castellum Propositiones 19, (totidem enim erant, quas omnes recensere, cum alibi plene descriptæ sunt, non est hujus Opusculi) Regi mitterentur.

Propositiones hæc decimo quinto Julii 1646 ablegatæ ad Regem; & Novi Castelli per utriusque Domus Delegatos, nempe Comites Pembrochiæ, & Denbeiræ, & Baronem Montacutum, cum sex à Communium Domo illi in manus traditæ; præsentibus etiam & assentientibus Deputatis à Scotiæ Parlamento.

Ut vero Rex secum, ut Rege, non victo aut captivo, agi sentiat, humilli-

mu.

CIVIL. ANGLIA. 157
mum hoc Exordium, consensu utriusque
Parliamenti, Propositionibus
præfixum est.

MAJESTATI

vestræ placeat.

Nos Proceres & Communes Anglia Parlamento congregati, nomine, & ex parte Regnorum Anglia & Hibernia; & Deputati à Parlamento Scotia, nomine, & ex parte Regni Scotia, Supplices offerimus MAJESTATI vestra humillimas Petitiones, & Propositiones de firma & bene fundata Pace; in quibus vestra MAJESTATIS astipulationem supplicamus; utque hi & omnes supplices libelli MAJESTATI vestra offerendi in horum, vel cujusquam horum prosecutione, sanciantur, & decernantur ut Statuta, & Acta Parliamenti vestra Regia astipulatione, in Parliamentis utriusque Regni respective.

Diu apud Regem in Novo Castello morati sunt Delegati, Proceres, Com-

munesque Parliamento Angliæ multum, suppliciterque orantes ut Propositiones [non multo altiores illis, quas Uxbridgæ, ancipiti adhuc bello, Majestati ejus oblatae essent] signare tandem, & sancire dignaretur. Idem etiam assidue fecerunt Deputati à Parliamento Scotiæ, alique quotidie, qui renovatas preces in eundem scopum à Parliamento Scotiæ Edinburgi congregato obtulerunt.

Sed incassum cecidere utriusque Regni Preces. Rex enim astipulationem suam obfirmato animo denegabat. Multa vero indies in particularibus causatus est, quibus mora aliquot Mensium necebat, & negotia utriusque Parliamento retardata sunt; inopportuno sane tempore, cum dissidia non solum inter duas Gentes, de stipendiis, aliisque verita sunt; sed in ipso Parliamento Anglicano, & Urbe Londinensi inter Presbyteriorum & Independentium factiones. Unde spes non improbabili intumescabant Hostes; & hinc forsan Regis mora.

Sed cito evanuerunt spes illæ hostium; & dissidia Parliamentariorum composuit

posuit hæc averfatio Regis ; adeo ut utrinque unanimiter difceptatum eft, quomodo Regnorum negotia fine Rege (quando aliter non potuit) conftituerent ; actum igitur eft in Parlamento Angliæ de folvendis Scotorum Genti, pro navata in his bellis opera, pecuniis ; & confenfum tandem ut *quadringenta millia librarum* Scoti acciperent ; cujus summæ dimidium, nempe *ducenta millia* in præfenti folveretur ; poft cujus Pecuniæ folutionem, Scoti Præfidia omnia Anglicana nempe, Bervicum, Carleolum, & Novum Castellum, in manus Parliamenti, fecundum Fœdus, traderent. Agitatum eft etiam, non fine multa longa que difceptatione, ubi Regis Perſona, fi Propositionibus aſtipulationem fuam omnino denegaverit, difpenderetur ; in quo conventu, concefſum eft Scotis à Parlamento, ut Regem (fi illis ita placeret) Edinburgum abducerent.

Hoc vero recufabant Scoti, affirmantes Præſentia ejus, in Regno incompoſito, novos tumultus excitari poſſe ; ſe potius cupere Regem in Auſtrales

strales Angliæ Partes abduci, ut prope Londinum, in aliquo Palatiorum suorum esset; id enim commodius pro pace agitanda fore (tanquam non idem periculum Anglis à præsentia Regis immineret,) quodque etiam Rex maxime desideravit; adeo ut in tota hac disceptatione, non qui haberent, sed qui non haberent Regem, contendere videbantur.

Dum hæc agitantur; & Assensus Regius Propositionibus illis indies ab utroque Regno humillime postulatus est; Comes Loudenius summus Scotiae Cancellarius, sub finem Augusti, in conventu Procerum ab utroque Regno Delegatorum, sic Regem allocutus est: cujus Orationis, quoniam ad totam rem explicandam plurimum conducit, maximam partem habeat lector.

Placuit Majestati tuae Deputatis Scottici Parliamenti, proximo die Luna convocatus, Propositiones impertire; & Responsum tuum, antequam redderetur, te illis communicaturum promississe. Adeo autem breve est statutum Deputatis tempus, magnique adeo momenti Majestatis tue responsum ad Corona, Regnorumque tuorum vel salutem, vel ruinam, ut nec Deo maximo, nec Fiduciosae responderemus, nisi remonstremus Majestati tuae quam necessarium sit (in tanta rerum angustia) ut assensum tuum his Propositionibus praebeas; quamque immedicabilis morbus, vel subita ruina repulsam hanc tuam certo sequetur.

A Posteriore, nempe morbo, exordiar; postea de remedio. Discrimina inter Majestatem tuam, & Parliamentum (nemini magis quam tibi ipsi cognita) usque adeo nunc exacerbata sunt, ut nullo modo, nisi presenti pacificatione (post tot funestas dimicationes) componi possunt; nec certissima ruina averti.

Parliamentum naves tuas possidet, Arces omnes, Opida, & Praesidia Regni tenet. Vectigali tuo, Tributis, & Sequestratione

strationibus fruitur. *Authoritate ejus*
& *milites* & *pecunia coguntur*. Et post
tot *victorias*, *prosperosque successus*,
stantem jam habet *validum instructum-*
que exercitum, qui (*viribus tantis*) pro
lubito suo quidvis & in *Ecclesia*, & in
Republica agere possit. Quidam praterca
adeo metuunt, alii nolentes sunt *Maje-*
statis tue imperio subesse; ut non omni-
no cupiant vel Te, vel ullum ex sobole
tua illis diutius imperare; *Populus vero*
belli tadio, & gravissimis pressus oneri-
bus, quamvis *Pacem summe cupiat*, ita
tamen ab *abolitione Monarchia* (in qua
opulenta pace diu floruit) abhorret; ut
illi, qui *Regiminis tui pertasi sunt*, non
audeant illam penitus abjicere, donec
Propositiones de pace, semel faltem, *Ma-*
jestati tue obtulerint, ne vulgus (sine
cujus concursatione instituta sua perfice-
re nequeant) ab illis dilabatur. Itaque
cum totus *Populus belli pertasus*, *securi-*
tatem à pressuris & *arbitraria potestate*
cupiat, *Honoratissima Domus Parlia-*
menti in has Propositiones Majestati tue
offerendas convenerunt, ut sine quibus
nec *Regnum*, nec *Populus in tuto esse pos-*
set; nec alio pacto solida pace se fruitu-

tam

ram sperat major Populi Pars. Itaque
 Majestatis tua Amici, & Scotia Delega-
 ti, non sine reluctatione tamen, missioni-
 harum Propositionum (nulla enim omni-
 no aliter oblata essent) assentire coacti
 sunt: aut odium cunctorum, tanquam
 adversarii pacis, incurrere. Nunc au-
 tem Domine, si Majestas tua (quod ab-
 sit) has Propositiones sancire denegat,
 amicos omnes deperdes; civitatem, to-
 tamque regionem amittes: omnis enim
 Anglia, tanquam unus homo, congluti-
 nabitur adversus te; & (spe reconcilia-
 tionis sublata) timendum est, ne te ci-
 rent, & deponant, aliudque Regimen e-
 rigan: à nobis etiam postulabunt Ma-
 jestatem tuam in illorum manus tradere;
 Boreales Urbes praesidiarias reddere,
 & Exercitum nostrum ex Anglia amo-
 vere. Denique si Majestas tua astipula-
 tionem his denegare persistat, cogetur
 utrumque Regnum, pro mutua incolumi-
 tate, inter se convenire, Religionemque
 ac pacem sine Te stabilire. Quod (inef-
 fabili dolore nostro) Majestatem tuam,
 & Sobolem pessundabit. Si vero Maje-
 stas tua consilium nostrum (qui nihil in
 terris pra Majestatis tuae throno stabi-
 liendo

liendo cupimus) spreverit, & impotenti
 tua voluntate Angliam amiserit, Maje-
 stas tua non permittetur intrare, & per-
 dere Scotiam. Domine, corda nostra at-
 tigimus; ut Deus nos dirigat, oravimus;
 & de remedio malorum serio cogitavi-
 mus. Sed nihil aliud (rebus sic stantibus)
 videre possumus, quod Coronam tuam,
 & Regna tutetur, nisi ut Majestas tua,
 Propositiones has subsignet. In quibus-
 dam (fatemur) magis ardua sunt quam
 (si nostra daretur optio) probaremus. Sed
 cum nulla relicta est alia via, qua curen-
 tur Regni vulnera, & consolidentur ru-
 ptura illa inter Majestatem tuam, &
 Parliamentum: humillime, fidissimeque
 consulimus, ut Majestas tua eis ex gra-
 tia (ut unico remedio procurandi firmam
 & beatam Pacem) assentiatur. Unde
 bona plurima accedent, &c.

Sed nec hæc Lodenii oratio, nec
 conatus utriusque Parliamenti Regis
 animum flectere valuerunt: non ta-
 men spem omnem abiicere Delegatis
 statutum est, sed in orando persistere;
 adeo ut his conatibus menses com-
 plures usque ad mediam hyemem
 productæ sunt; nec persuadere Regi
 pote-

poterant, ut aliquos Synodi suæ ministros concionantes audiret; solis enim Capellanis suis adhærebat.

Summū interea studium fuit, ut amicitia inter utramque gentem inviolata conservaretur, & Regna (rebus sic stantibus) sine Rege, pacifice regerentur.

Post longam igitur inter Parlamentum Angliæ, & Scotiæ Deputatos disceptationem, consensus est tandem de prædicta Summa; nempe ut ducenta librarum millia Scotis continuo solverentur: quam Pecuniam Londini numeratam Fairfaxius Imperator cum parte copiarum ex Urbe vehendam curavit; & postea negotium illud Skippono, datis sex Legionibus, cominisit; qui media hyeme profectus, mense Januario Novum castrum ad Tinam cum prædictis pecuniis venit.

Scoti, acceptis Nummis, Præsidia Anglicana (secundum Pactum) nempe Bervicum, Carleolum, & Novum Castellum, in manus Parlamenti tradiderunt; & in Scotiam pacato agmine redeunt: Regem quoque Delegatis Anglis, ut in Austrum duceretur, tradunt Scoti; quem summa observantia

Comi-

Comites Pembrochii, & Denbei, reliquique à Parlamento Deputati receperunt; & ad Palatium suum Holmbyam in Comitatu Northamptoniæ, honorifico stipatum Satellitio deduxere. Hæc Mense *Februario* facta sunt; quo tempore Comes Stanfordiæ & Goodvinus, Asherstusque è Domo Communium à Parlamento delegati sunt in Scotia, ut Edimburgi de rebus utriusque Regni cum Parlamento Scotico agitarent.

Fractis penitus, debellatisque Regiis partibus, quæ contra Parlamentum suum, patriæque libertatem stetitissent; nondum tamen libertas tranquilla reddita est; & victoria magis quam securitas parta. Finito enim bello Civili, dissidium plusquam Civile inter victores exortum est: quod ideo tristius bonis omnibus videbatur; quia inter eos, qui antea Communibus, conjunctissimisque Votis contra eundem (ut publicum) hostem vitas suas, & Fortunas omnes in aleam conjecissent; quos eadem causa, idem Religionis reformandæ, libertatisque restituendæ ardor, eadem etiam Preces,

ces, arcto conscientiæ vinculo ligassent.

Hac divisione sub Presbyteriorum, & Independentium nominibus nata, & paulatim indies latius diffusa, tandem ultra modum exacerbata sunt mentes hominum. Illi Fœdus violatum clamant: Hi non recte interpretatum ab illis disserrunt, nec ita, ut susceptæ Causæ, & salutis publicæ convenire queat. Clari utrinque honoratique viri; & qui justius arguebant, scire nefas; magno se iudice quisque tuctur.

Non tamen primo in tantum dissentiebant; quin contra Malignos (sic Regiarum partium homines vocati) acriter vindicare publicam causam utrique videbantur. Longo opus erat tēpore, dum pars altera, deflexis paulatim conscientiis, inferior sibi visa, Malignorum adminiculo inniteretur.

Prompti erant ad alterutram partem (ut utramque pessundarent) auxiliandam Maligni; qui numero maximi (quamvis exarmati) nunc fuerunt, mutatis multorum animis ob pressurarum gravitatem, & ad eorum partes trans-

transeuntibus. Plurimi quoque Londinensium, non tantum è plebe homines, sed melioris loci Cives, animos & Vota sua mutassent; adeo ut Urbs illa (derivata illic Regionum militum colluvie ex omnibus Præsidiiis, quæ Fairfaxius incruentis victoriis ad deditionem compulisset) intuta ipsi Parlamento, sine exercitus auxilio, videbatur.

Hæc Presbyteriorum & Independentium diffidia (quoniam causæ, intentionesque hominum non satis notæ) ut obscura, & multa caligine involuta, brevius multo quam Bella aperta (quamvis hæc quoque breviter transacta sint) attingere nostrum est institutum.

Longum nimis esset, arduumque particulariter referre quot calumniæ passim in Exercitum illum (ante laudatissimum, jam vero summam Independentium tutelam existimatum) ab adversæ factionis hominibus sparsæ sunt; ut Petitiones in Comitatu Essexiæ contra Exercitum (tunc, mense videlicet *Aprili*, stativa Waldenæ in eodem Comitatu habentem) factæ, subscri-

scriptionesque quæsitæ; ut denique in ipso Parlamento de illo exauctorando disceptatum sit; adeo ut tandem indigne secum actum putabat Exercitus, jam merita sua æstimare doctus; Petitionemque Imperatori suo Mense *Mai*o, tradidere; in qua non tantum de stipendiis suis, ut Milites; sed multa etiam de Republica ordinanda (id enim ad se, ut liberos Gentis Angliæ homines, pertinere) differebant, de qua multum querebatur adversa factio. His aliisque altercationibus effectum est, ut milites Regem initio *Iunii*, tunc Holmbyæ à Delegatis Parliamenti custoditum, è manibus illorum eriperent (quo consilio, quibusve suspicionibus ignotum) & secum in Exercitu abduxerunt; ut Persona ejus in Opido aliquo, vel Palatio stativis eorum proximo, maneret: quo audito, ab utraque Domo Parliamenti 15 die *Iunii* decretum (& decreta eorum ad Fairfaxium missa).

1. Ut Persona Regis Richmondiam duceretur.

2. Ut iidem servi, quibus ante apud Holmbyam usus esset, confamularentur.

H

Ut

3. Ut Rosliteri legio Regem stiparet. Proximo vero die à Fairfaxio, & generali Ducum ejus concilio missæ sunt Chartæ accusationem undecim Membrorum Domus Communium continentes. Crimina illis objecta generaliter sunt, Retardatio sublevationis Hiberniæ, quod contra Exercitum, item contra Leges, libertatemque populi multa egissent, & quod Justitiam obstruxissent. Nomina accusatorum (clara multorum, & apud populum honorata) sunt Denzillus Hollesius, Philippus Stapletonus, Guilielmus Wallerus, o hannes Maynardus, Gulielmus Levissius, Johannes Clotvorthius, Milites, Masleius Major Generalis, Longus, Glinnus, Harleius, & Nicholls Armigeri.

Membris his accusatis unanimiter respondentibus se paratos esse ad respondendum objectis criminibus; alia oblata est charta ab eisdem, postulans ut accusati illi viri, interim dum responderent, à sedibus suis in Parliamēto suspenderentur: hoc primo non cōcessum, ut arduum nimis & privilegiis Parliamentariis adversum; sed ita-
tis

etis parvo post tēpore Exercitus postulat, accusati illi viri, venia Parliamēti impetrata, voluntariam secessionem ad sex Menses duraturam, fecerunt.

De Parliamenti decreto, ut Rex Richmondiam duceretur, excusavit se Fairfaxius, oravitq; ne id mandarent, dum pacatiores res essent; neve locum aliquem Regi assignarent Londinē propiorem, quam quo stativa Exercitus esse permetterent. Roistonā postea deductus est Rex, inde Hatfeildā; postea ad Caufamum, dūm stativa Exercitus ad Readingam fuere: inde cū Fairfaxius, cum exercitu Bedfordiam progressus est: Rex in Comitibus Bedfordiæ Domo, prope Ouburnam morabatur.

Periculosissimam tunc in Urbe Londinensī conjurationem, tam Civium quam Tyronum, aliorumque contra exercitum esse nuntiabatur; nempe Cives multos, Tyroneſque clanculum nomina subscripsisse sua ad copias contra Exercitum contrahendas: de quibus Fairfaxius Deputatos ab Urbe, tunc secum in Castris agentes, certiores fecit; qui continuo Londinum ad sedandas illas turbas accel-

rabant, sed eo tempore inter duas exacerbatas factiones omnia tumultibus, & suspicionibus plena.

Quibus indies auctis Decretum 22 die *Julii* Parlamento factum de mandanda Londini Militia, quæ quarto *Maii* stabilita esset, & in alios (ut Exercitui magis amicos) transferenda. Quo decreto incensa Civitas, Petitionem Parlamento 26 *Julii* offerebat; quæ perlecta, mandatum potius quam Petitio videbatur. Hanc ad Parliamentum comitabatur tumultuosa multitudo, millia aliquot Civium, Tyronum, aliorumque effrænorum hominum; qui ad fores usque Parlamento progressi, minaciter clamantes, decernendum esse secundum omnia in Petitione contenta, priusquam surgeret Domus; adeo violentia sua effecere, ut denuo decretum de priori Militia stabilienda, aliisque, extorserint; nec eo contenti, Prolocutorem, jam surgente Domo, rursus in Cathedram ejus propellebant; ibique illum reliquaque Membra (inaudita Parlamento violatio!) detinebant, dum aliud Decretum de Regis adven-

in Londinum, fieri coëgerunt.

Post hanc violationem, comperendinatum est Parliamentum usque ad diem Veneris sequentem, nempe tricesimam *Iulii*, quo die, absentibus utriusque Domus Prolocutoribus (illi enim, cum maxima Membrorum parte Londino ad Exercitum interea se contulerant) novi Prolocutores, nempe *Hunsdonius* pro domo Procerum, *Pelhamus* Jurisconsultus pro Communibus, electi sunt. A quibus eodem die decretum fuit;

1. Ut Rex Londinum veniret.

2. Ut Militia Urbis autoritate ad cogendas copias pro defensione Civitatis instructa esset.

3. Potestas facta est eidem Militiæ Imperatorem copiarum eligendi. Decernunt quoque ut undecim prædicti viri ab Exercitu antea accusari, ad Parliamentum revertantur.

His decretis armati Cives Londinenses ad comparandas copias (quibus *Massæius* Præfectus est) se accingunt.

Proceres interea, Communesque, qui ad Exercitum transissent, cum Imperatore, reliquisque summis Du-

cibus consultantes, decernunt quod acta omnia; & decreta, quæ 26 die Julii, & post id tempus producta, essent, pro irritis & antiquatis haberentur: se quoque declarationi Imperatoris, & concilii Exercitus adhærescere; decretum etiam ut Fairfaxius cum Exercitu Londinum progrediretur. Audito vero Fairfaxium cum exercitu appropinquare, Cives Londinenses detumescunt paulatim animis, præsertim divisis inter se sententiis in Communi Urbis Concilio, adeo ut impossibile videbatur copias, quæ Exercitui opponerentur, subito comparari; ad Fairfaxium de pacificatione mittunt, quæ his conditionibus concessa à Fairfaxio (consentientibus Parliamenti Membris qui cum illo erant) ut *Parliamentum jam sedens, & accusata undecim Membra deferrent, ut Declarationem suam nuper evulgatam revocarent, ut Militiam jam constitutam relinquerent; ut præsidia sua, ipsamque Turrim Londinensem Imperatori traderent; copias, quas cumque comparassent, exauctorarent; aliisque qua ad tranquillitatem necessaria videbantur:*

que

quia omnia, nemine detrectare auso, rata habebantur.

Sexto die *Augusti* Imperator cum Exercitu Westmonasterium venit; & cum illo utriusque Domus Prolocutores Manchestrus, & Lenthalus, cum Proceribus, & Communibus reliquis, quos omnes sedibus suis restituit. Fairfaxio Prolocutores ambo, nomine totus Parliamento, gratias egerunt; cumque omnium copiarum, & Præsidiorum tam in Anglia, quam in Wallia Præfectum constituunt; & Constabularium Turris Londinensis. Stipendium quoque unius mensis ut donum gratulum, exercitui decretum est.

Postero die Fairfaxius, & proximus illi in Imperio Cromwellus, Skipponus, reliquique Duces cum universo exercitu per totam civitatem, ab occidentali ejus parte usque ad Turrim militari ordine progressi sunt. Ubi Præfecturæ aliquæ mutatæ, & postea Militia Londinensis aliter constituta.

Tum, ne nimia potestate tumesceret Urbs; Militia ejus, decreto Parliamento, divisa est, & potestas data Westmonasterio, Southvarkæ, & Pa-

gis circa Turrim Londinensem, Militias proprias exercendi, & regendi.

Sic Presbyteriorum factio graviter depressa, & restauratum Parliamentum in antiquandis actis omnibus, quæ absentia sua, & per turbas illas producta essent, & puniendis seditionum authoribus, occupatum est.

FINIS LIBRI SECUNDI

ORIGINIS ET PROGRESSUS
II BELLI CIVILIS
ANGLIÆ,
BREVIS MENTIO.
LIBER TERTIVS.

Restaurato Parlamento, constituta Urbis Militia, dispositisque aliis Præfecturis, Fairfaxius Imperator Londino excessit: & Exercitum suum, relictis tantum propitiatione Parliamenti turmis aliquot Equitum, Peditumque cohortibus, circa pagos, & opida vicina disposuit. Stativis vero præcipuis
ad

ad Putneiam positus, medio *Augusti* mensis, Rex ad Palatium suum, omnium magnificentissimum, Hamptincurtum deductus est.

Dum Hamptincurti moratus est Rex, non captivus, ne dum omnino custoditus videbatur; sed in Aula vere Regia residere; adeo libere ad eum omnium ordinum populi (nullis prohibitis) ad visendum, salutandum, adorandum, manus ejus osculandum, & observantias quascunque præstandas convenere; nec è Londino solum, aliisque adjacentibus Angliæ oppidis populi illuc confluxere: sed ex transmarinis regionibus servi ejus, illi etiam, qui Parliamento decretis vetiti, & pro Delinquentibus habiti fuerant, Ashburnhamus, Barclaius, alique, nunc permissu Exercitus tuto advenire: quo vero consilio quibusve causis hæc permissio facta, mirabantur homines.

Quibus exemplis incitati etiam Consiliarii ejus, Oxonienses, Dux Richmondia, Marchio Hartfordia, Marchio Ormondia, Comes Dorsetia, Comes Southamtonia, & Baro

H-5

Sci-

Seimorus, initio *Octobris*, ad Regem venire, ut cum illo, tanquam consiliarii, de Propositionibus Parliamenti, aliisque negotiis consultarent. Proceres vero illos à Rege accitos fuisse creditum est, sed eorum adventus Parlamento displicebat, nec id diutius tolerare voluit Exercitus; præsertim cum Rex nulla in re Parlamento adhuc satisfecisset. De quo admoniti Nobiles illi, postquam duos tantum dies Hamptincurti morati essent, ad domos quisque suas discesserunt.

Propositiones, septimo *Septembris* die, consensu utriusque Domus Parliamenti (astipulantibus etiam à regno Scotiæ Deputatis) missæ sunt ad Regem Hamptincurti; quibus humillime desideratum est, ut Rex responsum suum intra sex dies reddere dignetur. Huic negotio delegati sunt, pro Parlamento Angliæ, Comes Pembrochiæ, Baro Montacutius, Jacobus Harrington, Johannes Cooke, Johannes Holland milites, & Major Generalis Brovvne; pro Regno Scotiæ, Comes Loutherdaliæ, & Carolus Erskinus Miles.

Rex...

Rex, Quamvis Propositiones (ut antea) concedere denegabat , pauca tamen Parlamento scripsit ; *Se aliquibus assentire posse, nempe de Presbyterio in tres annos constituendo , & de militia, ut antea oblata esset, concedenda: in reliquis vero se omnino dissentire: affirmabat quoque se potius exercitus Propositis auscultaturum* (Exercitus enim Proposita quadam, more Propositionum Parliamenti, de pace Regni stabilienda , evulgasset) postulavitque ut de Propositis illis consideraret Parliamentum.

His tamen iteratis negationibus Regis non deterriti Ordines Regni, de Propositionibus iterum conformandis disceptabant; cum Deputati Scotie Londini residentes, (postquam Londenius & Lanericus, qui nuper è Scotia advenerant , cum Rege Hamptincurti colloquuti essent,) litteras Parlamento mittunt , in quibus postulant , ut Rex Londinum veniat , & in propria Persona cum Parlamento de rebus controversis agitet; illi ipsi Scoti; qui paulo ante in Orationibus & Epistolis suis negabant æquum esse,

aut commodum Reipublicæ, ut Rex, ante præstitam satisfactionem & securitatem populo, ad Londinum, vel personalem cum Parlamento disceptationem admitteretur; quique illum in Scotiam recipere recusassent, ne turbas illic concitaret, jam ad Londinum, Urbem Malignis refertissimam & tumultibus opportunam, qua nec ipsum Parlamentum, sine Præsidio Exercitus, tutum esse posset, deduci cupiunt. Causam vero hujus postulationis afferunt, quod Rex invitus ab Holmbya, sine consensu Parlamenti, violentiam militum abductus, sub potestate Exercitus adhuc maneat, nec ea libertate fruatur, quæ Regi de negotio tanto perficiendo agitati, consentanea censerì possit.

Sub finem vero Epistolæ, assensum suum ut Hamptincurti (si Londinum negatum sit) maneat; dummodo sub Exercitus potestate non sit; sed ea conditione, qua libere tutoque ad illum utriusque Parlamenti Delegati commeari possint; Nihilominus de Propositionibus (quibusdam alteratis) ad Regem denuo mittendis occu-

pati sunt Ordines Regni; cum subito, inopinatoque Nuncio percussis, Regem ex Hamptincurto clam au-
fugisse, litteris à Cromvvello ad Lenthallum Prolocutorem media nocte missis, certiores facti sunt. Duodecimo enim *Novembris* die, expectantibus Delegatis Parliamenti, & Tribuno Whalcio Satellitii Duce, dum Rex ad cœnam è cubiculo exiret, & cunctationem mirantibus, nona tandem hora, introierunt aliqui: Rege vero non invento, pallium ejus relictum & litteras Delegatis (& ab eis utrique Domui Parliamenti communicandas) propria manu scriptas invenerunt: in quibus, postquam de captivitate sua, & libertatis dulcedine pauca disseruisset; ut coram Deo protestatur, consilium hoc clam se subducendi, non ut publicam Pacem, Agitationesve aliquas de ea stabilienda interturbaret, impediretve, se suscepisse: sed tantummodo ut salutis suæ (cui structas insidias intellexerat) consulere. Sub finem vero his verbis.

Vt precipuam recessus mei causam securitatem esse Persona mea non inficiabor:

bor : ita Pax publica (Deum contestor) non minus quam antea coram oculis meis est , quam Professionem meam non melius exprimi posse existimo (nescio quid putare prudentiores possint) quam importune efflagitando , ut intensiones omnes libere audiantur ; ut eo modo omnibus satisfactum sit. Vt (exempli gratia) Exercitus (de ceteris , quamvis necessariis , non difficulter consensum iri existimo) libertate conscientiarum suarum (quod equum esse puto) fruatur ; decreto etiam oblivionis , & Indemnitate (quod etiam reliquis omnibus subditis meis extendi debeat ,) & ut Reliquia stipendiorum omnium eorum tempestive & celeriter persolvantur. Quod ego , in me libenter suscipiam , dummodo libere audiar , nec prapeditus sim quo minus in legitimis illis & honestis rationibus (quas elegi , insistam ; permitcite denique , ut cum libertate , honore & securitate audiar , & nubem istam recessus mei subito perrumpam ; ostendamque me paratum esse Patris Patria officio fungi ,

Car. Rex.

Parliamentum vero , nuncio discessus Regis paulisper perculsum ; tandem

ne

ne pax Regni hoc negotio turbaretur, decernit fidos homines ad omnes Portus maritimos celeriter mittendos esse, ne Rex in exteram aliquam Regionem evaderet; cumque nuntiatum esset (quamvis falso) Regem in Urbe Londinensi latitare; decretum est; *si quis Personam Regis clam detineret, nec Parlamento indicaret, damno fortunarum omnium ipsiusque vita mulctaretur.*

Sed cito evanuit hæc nubes, & certiores facti sunt Ordines regni, litteris ab Hammondo Tribuno (nuper insulæ Vecti utriusque Domus consensu, præfecto) Regem ad eam Insulam profectum, se in Hammondi tutelam tradidisse; Hammondus quoque se paratum esse Parlamento mandatis in omnibus obtemperare. Ordines Regni Hammondum laudant, imperantque ut summa diligentia Regem custodiat; honorifice tamen habeat, maximumque illi obsequium præstet; se vero curaturos promittunt, ne commeatus omnis generis, pecuniæve pro impensis Regiis desint.

Dum Ordines Regni de Propositionibus Regi in Insulam Vectem mit-

tendis denuo deliberant ; Regis litterarum, perlongæ illarum quidē, Prolocutori Procerum superscriptarum, communicandarum etiam Communibus, 18 *Novembris* perlectæ sunt. In quibus sensum suum, animumque de multis, quæ Propositionibus antea sibi oblatis continentur, aperit ; præcipue de Episcopatu abolendo, ex conscientiarum suarum Dictatis multa differit, reliquasque varie attingit ; de quibus omnibus se rationibus Parlamento suo satisfacturum sperat ; si modo liceat propria Persona cum illis disceptare : qua causa id unum enixe rogat, ut cum libertate, honore, & securitate Londinum, personaliter cum Parlamento agitare, admittatur. Hoc Regis postulatum ut concedatur, non minori vehementia efflagitant Regni Scotiarum Deputati.

Ordines Parliamenti, his perpensis rebus, ne se, suosque prodere viderentur, si personalem Regis agitationem Londino (maligna jam civitate) admitterent, priusquam ullam omnino, post tot Regni calamitates, vel satisfactionem, vel securitatem præstitisset (quæ etiam Scotorum antea fuisset

sec.

set sententia) mediam inire rationem student.

Post longam igitur disceptationem, in hoc tandem consensum est *Novembris 16*; ut quatuor Propositiones, in Statutorum formulam compositas, Regi ad Vectem Insulam signandas mitterent. Quibus signatis, Rex post hanc qualemcunque securitatem populo datam ad Personalem Londini Agitationem admitteretur.

Propositiones in acta Parliamenti componendæ hæ fuerunt.

Vt signetur Billa de Militia Regni secundum Parliamenti decreta constituenda.

2. *Vt signetur Billa de revocatione omnium Regis Declarationum, Iuramentorum & Proclamationum contra Parliamentum, atque eos qui Parlamento adhaferunt.*

3. *Billa signetur, ut Comites illi, Baronesque, qui post deportatum Oxonium, Sigillum magnum creati essent, Pares Regni non reputentur, nec locum in Parlamento teneant.*

4. *Billa signetur; in qua potestas data sit utrique Domo Parliamenti Sessiones suas,*

suas, ad libitum suum comperendinandi.

Ut quatuor hæc Billæ Regi mittantur, priusquam Londini de pace agitur. Deputati Scotiæ assensum suum negant; & contra missionem illam; ipsasque Billas, declaratione oblonga, protestantur.

Missæ nihilominus sunt per Delegatos ex utraque Domo Parliamenti; & 24 die *Decembris* 1647, in Castello Carisbroko Regi oblata, ut eas signet sanciatque. Rex vero intellectis Scottorum animis, & quibus eo tempore Urbs laborabat factionibus; signare noluit, & assensum suum omnino denegavit. Re igitur infecta Londinum redeunt Delegati.

Tertio *Januarii* de responso Regis disceptatum est. Acris quidem, vehemens, & ardua de ipso Reipublicæ statu, & Regimine disceptatio fuit, multique de Regis obstinata aversione, & nimia populi patientia, apertis verbis dislerebant; & querebantur, Regem, Billarum denegatione, Populo *Angliæ Protectionem*, pro qua tantum Subjectio debita, denegasse; & sublata una, tolli quoque alteram:

ram: iniquum vero esse & absurdum ut Parliamentum (tentato toties Regis animo) se, amicosque suos, qui fortiter injustissima causa, omnia in discrimen mississent, jam implacabili Hosti prodant: nihil jam sibi relictum, nisi ut salutis sue, illorumq; amicorum consulant, & Rempublicam sine Rege (quando aliter fieri non possit) constituant.

Tandem vero 17 Januarii, consensu utriusque Domus, declaratio talis, & Decreta facta. Proceres Communesque, Parlamento conventi, post multas à se factas ad Regem applicationes, ad amovendum, finiendumque bellum impium ab illo excitatum, contra Parliamentum & Regnum, nuper etiam missis Majestati ejus quatuor Billis, nihil, nisi quod ad salutem & securitatem Parliamenti Regnique spectat, continentibus; differentiis reliquis, ut Personali cū Majestate ejus tractatu componantur, sepositis, illisque pertinaciter denegatis; obstrictos jam se esse existimant, ut modis omnibus annitantur quam-celerrime Regimen hoc ita constituere, ut maxima inde Regno securitas in fruendis legibus suis & libertatibus, adnascatur; in eundem.

dem finem; & ne moras aliquas vel interturbationes in tam magno & necessario opere inveniat Parliamentum, de sequentibus his deliberatum decretumque est.

1. Declarant Proceres & Communes se nullas deinceps Applicationes Regi facturos.

2. Deliberatum est à Proceribus & Communibus in Parlamento conventis, nullam omnino Regi Applicationem ab ullo Hominum, sine permissu, utriusque Domus faciendam.

3. Deliberatum à Proceribus & Communibus in Parlamento conventis, Illum, Illosve, quicumque hoc decretum violaverint, perduellionis reos esse, & sic puniendos.

4. Deliberatum &c. quod Proceres & Communes declarant se nullum deinceps nuntium à Rege recepturos; & præceptum omnibus cujuscunque qualitatis sint, ne quis audeat nuntium aliquem à Rege vel recipere, vel ad utramque, aut alterutram Parliamenti Domum, aut alicui alii Persona afferre.

His evulgatis Parliamenti Decretis;
Declaratio Exercitus, i. e. Fairfaxii

Im-

Imperatoris, Conciliique Ducum ejus generalis, Vindeforiæ tunc habiti, Ordinibus Regni humillime oblata est; pro qua gratiæ ab Ordinibus Imperatori, Concilioque actæ sunt. Declarationis scopus ejusmodi fuit; & hæc præcipua Capita; Primo, quod Parliamentum (sic illi existimant) post Leges, libertatesque populi multimodis à Rege violatas, impiumque ab eo, ad hunc finem, bellum excitatum, in vindicatione tamen Regni, bellicque prosecutione, semper sollicitos de sospitanda Regis Persona, & conservandis privilegiis, prærogativisque illi debitis fuisse. Sed ita ut cum, & in salute, bonoque publico fieret hæc conservatio ejus, nec ut altiora jura nempe Religionis, Libertatis, Legum, & salutis Populi destrueret.

2. Sinceram Parliamenti de his intentionem, tot Applicationibus ad Regem liquido patere.

3. Hac postrema (post alias omnes) Applicatione, qua nihil nisi quod securitati publicæ sit omnino necessarium, postulatum, & à Rege denegatum sit; dilucide constare, spem nullam

lam ulterius restare vel Rempublicam constitui, vel securitatem Populi, concurrente Rege, stabiliri posse.

4. Consideratis igitur Parliamenti Decretis, pro se, & totius Exercitus nomine, unanimiter declarant, statutum esse sibi (Deo adjuvante) constanter adhærescere Parlamento, illudque pro viribus suis sustentare, in Decretis iis novissime factis de Rege, & in aliis omnibus, quæ ulterius necessaria erant ad eundem finem proseguendum, & ad constituendam, stabilendamque Parliamenti Regnique securitatem sine Rege, & contra Regem, aut quoscunque alios, illi deinceps adhærescentes.

Publica quoque Declaratio circa initium *Februarii*, à Parlamento edita est, ut omnibus generaliter, de causis horum decretorum, satisfacerent. In qua (præter priora Regis delicta, aliis Remonstrationibus partim enarrata) quoties cum eo de Pace agitassent, declaratum est; quod, quamvis nunquam ad Tractatus aliquos vi coacti fuissent, septies tamen ad Regem, cum Propositionibus ad pacem, securitatem,

temque regni necessariis, se applicassent; quæ Oxoniæ, postea Vxbridgæ, denuo quoque Novicæ, victo jam, debellatoque Regi oblata; denique post Scotorum discessionem, Hamptincurti; Quæ quoties oblata, toties negata fuissent; &c.

Tali declaratione irrequietas hominum mentes delinire conatur Parliamentum. Sed nullis argumentis, nullis edictis tanti animorum motus comprimere, aut ingruentes inde tempestates sedari potuerunt, viribus opus erat, & solerti consilio ad conjurationes indagandas, & suppressandas, qui timebantur, populi tumultus. Exercitus igitur Pars, quanta ad hæc sufficere videbatur; circa Westmonasterium in stativis disposita: Et Mense præcedente; cum ardua hæc moliretur Parliamentum; Delegati sunt Proceres aliquot, & Communes ex utraque Domo, qui pro Republica invigilarent; qui domo Derbieniensi concessum suum obtinerent, & Concilium salutis publicæ nominarentur. In eodem loco ante hac consedisent Delegati utriusque Regni, nempe Angliæ
&

& Scotiæ; quibus data potestas suppressendi tumultus, & insurrectiones omnes, eoque nomine Militias excitandi, cogendique: eadem potestas his Delegatis ex utraque Domo (qui etiam utriusque Regni, nempe Angliæ & Hiberniæ tutatores) concessa est. Membra hujus Concilii fuere Septem Proceres, Comites videlicet Northumbriæ, Cantii, Varvici & Manchestriæ; Barones Say, Wharton, Roberts. Communes tredecim, nempe Guil. Peirepoint, Nath. Fiennes, Henricus Vane Senior, Juniorque, Guil. Arminus, Arthurus Hazzlerig, Gilbertus Gerard, Joanes Evelin milites; Oliverus Cromvvellus, Oliverus St. John, Robertus Wallop, Joanes Crevv, Sam. Brovvne, Arnigeri.

Non unquam magis periclitabatur Parliamentum, quamvis victore, quavis valido stipatum Exercitu, nullis contra comparentibus copiis; bellis enim fervidam æstatem fore, jam Vere ineunte, vaticinabantur cuncti; dum factionibus divisas Provincias, Scotiam minacem, plenam tumultibus Urbem Londinensem cernerent.

Et

Et tristiora, ubi nihil videbatur, timuere, aucto indies horrido de secretis conjuratoribus, & clandestinis perduellium cœtibus, rumore. Hinc cædes, bella, minas, præsentire animis, ut Nautæ mox orituram Tempestatem solent,

- cum longo per multa volumina tractu
Æstuat unda minax; flatusque incerta futuri

Turbida testantur conceptos æquora ventos.

Regiis (quos malignos vocant) intumescere animi, non sibi jam victi, sed victores visi, nec se temperare poterant, quin audacter ubique ascensum Regis, Parliamenti ruinam jactitabant. Eadem hæc à Presbyteriis desiderata videbantur; qui odiis suis in Independentes, se, causamque immolare parati, quod sibi non liceret facere, infectum cupiebant; & libertatem potius à Rege omnino tolli, quam ab Independentibus vindicari.

Ipse Rex, quamvis sepositus, & in insulam Vectim seclusus, magis hac æstate metuendus, quam aliis, cum validissimis stipatus exercitibus per

Provincias fulminabat. Latius jam operabatur nomen Regium; & augustiorem personæ ejus Majestatem reddidit miseratio. Princeps quoque Carolus absentia sua & ipso exilii nomine desiderabilior apud vulgus, per Diplomata (secreto à Parte missa) quasi legitima instructus potestate, volentibus facile imperabat; & mandatis suo nomine editis non tumultus tantum, sed bella (ut postea apparuit) excitare potuit.

A tumultibus inceptum est; & in ipsa Urbe, à qua etiam secutæ pervicinas provincias insurrectiones originem suam traxere, à ludibundis per agros civitatis die Dominica, nempe nono *Aprilis* 1648, servis tyronibusque civium, facta seditio prima, qui magistratus imperia contemnentes, Ducem urbanæ cohortis adorti, fustibus, lapidibusque è Campo pepulerunt; & vexillo ejus detractò, Westmonasterium versus, confuso agmine (quibus effræna plebis infimæ multitudo se adjunxerat) vociferantes se pro Rege Carolo esse, progressi sunt; quos omnes Turma Equitum cito dissipavit; qui

qui Londinum regressi (confluentibus etiam undique seditiosis) rota illa nocte integro agmine constiterunt, terrore omnia complentes: adeo ut ipse Urbis Prætor Watnerus Parlamento fidus, clam domo sua elapsus, in Turrim se recepit. Primo mane Fairfaxius Imperator, ut principiis tanti mali obstaret, priusquam sceleratorum concursu inmedicabile efficeretur, validam exercitus partem in Urbem misit. Qui fuis Seditiosis, & in Aulam plumbeam (vocatam) compulsis (ex quibus aliqui captivi abducti) tumultum mira fortitudine, nec minore prudentia sedarunt. Gratia Imperator tam à Parlamento, quam à probis civibus, pro erepta tanto periculo Urbe, actæ sunt, & pecuniarum mille libræ militibus dono datæ.

In Petitionibus quoque, tam maligno tempore latebant tumultus & bella; ut in Comitatibus Surraë & Cantii evenit: è Comitatu Surraë trecenti circiter Westmonasterium 26 *Maii* advenerunt, Petitionem Parlamento offerentes, in qua non orare, sed altis verbis postulare videbantur,

ut Rex dignitati pristina statim restituatur, & VVestmonasterium cum honore, libertate, & securitate veniat, personaliter illic de controversiis agitare; ut ex-auctoratis exercitibus, liberi Anglia ci-ves notis legibus & statutis regantur; cum aliis ejusmodi; nec moram ullam, dum scilicet de Petitione disceptaret Parliamentum, passim Provinciales, qui illam afferebant, tumidi, & insolentes, plerique etiam vino maddi, non maledicere solum, & dira precari Ordinibus contenti, sed milites etiam, eorum stipatores adorti, quosdam male multabant, unum occidebant, terrore omnibus injecto, donec ad auxilium sociorum, accitis è vicinis præfidiis aliquot Equitum, Peditumque cohortibus, victi & dissipati, nonnullis interfectis, sunt Provinciales; & hunc habuit finem seditiosa Petitio.

Jam etiam cum ejusmodi Petitione appropinquabant Cantiani, qui justus exercitus numero Parlamento eminens minitari videbantur; (illos præ-terea irritasset nuperæ seditionis circa Cantuariam severa nimis castigatio)

contra

contra quos non præsidio minore indigebat Parliamentum, quam ipso Imperatore Fairfaxio, qui cum septem legionibus ad Grenovico adjacentem planitiem progressus est: de cujus successu postea.

Designatum fuerat à Parlamento, Fairfaxium ad Boreales partes tutandas progressurum; sed propiora pericula in Austro retinebant; nec jam ulla fere pars Angliæ quiescit; ubique turbæ, tumultus, bella; ad quæ omnia compescenda (mirandum prorsus) unus ille, propitio numine, suffecit Exercitus, qui, ut conjunctus, una æstate, anno videlicet 1646, Regios fregisset validissimos exercitus, omniaque in Parliamenti potestatem rede-gisset; ita nunc, non minore vel fortitudine vel felicitate, divisus in partes per singulos Regni angulos victor evasit; adeo ut videretur fortitudo & fortuna in exercitu illō (sicut anima in corpore humano) tota esse in toto & tota in qualibet parte. Præter leves illos, & cito compressos tumultus Suffolciæ, in Oriente, Stamfordiæ in mediterraneis partibus à Tribuno

Wairo, & Cornubiæ in Occidente à Wallero Tribuno, majores, & multo formidabiliores, in Borealibus partibus, & in Wallia orti sunt.

Initio *Maii* Boream infestabant Regii Duces; Glenhamus tot Præfidiis quondam à Rege præfectus totidemque exutus, nempe Carleolis, Eboraco, & Oxonio, Carleolas iterum non meliore fato occupaverat. Eodem quoque tempore Langdalu, (de quo antea dictum) Bervicum ceperat, munivitque.

Arx etiam Pontefracti munitissima, caſo per infidias Præfecto, à Regiis occupata eſt. Ad hæc bella peragenda Lambertus strenuus Dux & pro Comitatibus illis Major Generalis cum Legionibus aliquot Fairfaxianorum militum relictus eſt.

Majora vero pericula Parlamento imminere in Wallia videbantur, non ſolum ab antiquis, & priore bello victis, hoſtibus; ſed ab illis etiam, qui quondam Parlamentarii Duces, partes ſuas, cauſamque jam deſeruerant; nempe à Tribunis Poyero, & Povvello; ipſoque etiam optime toties de patria

patria merito Laughornio. Poyerus, qui Opidum, Arcemque munitissimam Pembrochiæ hæcenus tenuerat pro Parlamento, nunc contra illud (susceptis ad se malignis hominibus) pervicacissime defendit. Laughornius summæ claritudinis in illa regione Dux, non contemnendum exercitum contraxisset; sub illo Povvellus Tribunus militabat: Brevi tempore adeo auctus [Wallis undique ad eum confluentibus] est Laughornii exercitus, ut Octo millia recensebantur. Bellum hoc gessere Laughornius & Poyerus [ut postea apparuit] auspiciis Principis Caroli, Diplomate illis à Principe concessio; sed non meliora Filii quam Patris Auspicia. Hortonus Tribunus cum exigua Fairfaxiani Exercitus parte, aliisque militibus contra illos contendit, agmen vix trium Millium ducens. Sed Deo omnium victoriarum largitori sic placuit, ut non secundum numeros Partium eveniret.

Hortonus enim octavo die *Maii*, inter oppida Fagans & Peterstone cum Laughornio congressus, totum

illum exercitum, octo nempe Equitum, Peditumque millia fudit, fugavitque. Magna ipso campo strages, & numerus captivorum, [tria nempe millia] victoris exercitus numero major, inter quos capri sunt Ductores circiter 150; multa Vexilla, arma, & tormenta omnia in Hortoni potestatem venerunt.

Non ulla fere, pro statu temporum, Parlamento felicius evenit victoria: pro qua etiam, jussu Ordinum, publicæ Deo omnipotenti gratiæ actæ sunt.

Laughornius & Porvellus fuga elapsi ad Poyerum, in Pembrochiam se contulere. Mox illos sua fata manent majore sub hoste.

Ipse Cromvellus, initio *Maii*, in Walliam missus est cum Legionibus aliquot; qui undecimo die *Maii* ad Chepstoum Castellum venit, quod obsidendum statuit; sed ad Pembrochiam festinans Evverum Tribunum Chepstoi reliquit, qui intra quindecim dies arcem illam, interfecto Kemisho (cui antea prodita fuisset) expugnavit; & Cromvellus ipse vicesimo *Maii* ad Pembrochiam venit.

Po-

Poyerus loco confusus, conditiones respuebat; noverat etiam pretiosissimum Parlamento tot negotiis simul implicato Tempus esse. Cromvellus vero desperare non assuetus, obsidioni se accingit; adjutus maxime tunc à Mari opera & industria Georgii Ayscough militis, qui partem Classis illic regebat, qui tormenta bellica, Comatus omnes, cæteraque obsidioni necessaria; à Bristollia, aliisque locis petita, maxima cura Cromvello supeditavit.

Dum hæc in Wallia geruntur, Fairfaxius ad compescendos Cantianos (ut antea dictum) missus cum septem legionibus, eos ad Roffensem agrum persequitur; magnus undique numerus Cantianorum sub signis venire non procul à Gravesenda opido, inter quos plusquam viginti Equites aurati, armigeri, generosique ejus Provinciæ, nonnulli etiam qui Regiis exercitibus duces fuissent. Sed Fairfaxii adventum quamvis numero longe superiores, non ausi expectare, pars Maidstonam versus contendit, pars in Roffensi Vrbe substitit, pars Dorober-

niam progressa, Arcem illam obsidebat. Ad soluendam Doroberniæ arcis obsidionem missi ab Imperatore Richius Tribunus, & Michael Levesay Baronettus, qui feliciter opus illud perfecerunt. Ipse Fairfaxius Maidstonam cum exercitu proficiscitur. Maidstonam opidum duo circiter millia intrarunt, opidumque defendere statuunt. Ad illud expugnandum Fairfaxius se accingit; nusquam magis, in ullo bellorum casu, spectata Fairfaxii, militumque ejus virtus, aut majore discrimine emptæ victoria: nam postquam in Opidum (acriter quoque defensum) irrupere milites, in singulis etiam Plateis bellum invenerunt, tormentis ubique dispositis, & pro cunctis ejus angulis pugnatum est. Opidum tandem jactura 40 suorum militum cepit Imperator, ducentis hostium cæsis; captis circiter 1400, quadringentis equis; armisque 2000. Mirandum prorsus fuit illud, quod Cantianorum Exercitus multorum millium numero Fairfaxianis superior, qui etiam ad auxilium sociorum à Roffensi agro venisset, non ausus tamen

tamen illis auxiliari, in conspectu stabat, dum Fairfaxiani opidum expugnare. Publicæ Deo actæ gratiæ pro hac insigni victoria.

Jam pacatum penitus videbatur Cantium (exceptis arcibus aliquot, quæ brevi post captæ etiam, aut deditæ Parliamentariis sunt) cum subito novum oboritur hujus Hydræ caput. Goringus Baro, assumptis sibi reliquis Cantiani exercitus, circiter duobus millibus, ad Grenovicum fere processisset; unde exploratores ad tentandos Londinensium animos misisset; sed dum eventum expectabant, & in conspectum venire aliquot Equitum Fairfaxianorum Turmæ, subito omnes terrore perculsi, in fugam se coniiciunt, quos insecuti Equites prædam aliquam cum captivis abduxere. Cantiani ad domos plerumque suas dilapsi sunt. Goringus autem cum quingentis circiter Equitibus Grenovicum fugiens, Lembis aliquot illic comparatis, & trajecto flumine, in Essexiam se contulit. Illic (velut fato quodam novas undique victorias Fairfaxio conquirente) Capellus

Baro cum Copiis ex Harfordia adductis , & Carolus Lucas Miles cum Equitibus aliquot ad Chelmesfordiam. Essexiæ opidum se Goringo adjunxerunt: quibus magna militum , Regionum quondam , multitudo è Londino , aliisque regionibus confluit; inter quos majoris notæ fuere Henricus Hastings Huntingtoniæ Comes, & Comptonus. Northantoni fratres.

Fairfaxius Gravesendæ , trajecta Themeli , in Essexiam cum parte copiarum contendit; & reliquis ex Cantio, Londinoque accitis, hostes persequitur: quos tandem in Colchestriam compulso, opidumque illud munientes , obsidione (oblonga ut. evenit) cinxit.

Sed aliis omnibus formidolosius malum ab Aquilone erupturum timebatur; non intra Angliæ tantum limites; sed è regno Scotiæ , quod postea enarrabitur.

Lambertus supremus in Borea Dux, Glenhamum , & Langdalum compefcere conabatur , tantumque effecit, ut intra Cumbriæ , Westmorlandiæ-
que

que fines continuit. Sed illi Scotici exercitus (cui se adungerent) progressum expectabant. Lambertus ingruenti tantorum bellorum moli impar, auxilia quam mature è vicinis provinciis comparare studuit; inter quas eminuit Lancastriorum Fides; qui duas equitum, quatuor Peditum Legiones in Comitatu suo cõegerunt; ut illas Ashtoni ductu, Lamberti copiis in Eboracensi comitatu adungerent.

Non omnino tamen formidabiles in Septentrione videbantur Maligni Angli; nisi Scotia etiam Parliamenti hostibus addita esset. Bella ex alio Regno produxit fatum, ne de solis Anglis triumpharet Cromvellus.

Parlamento Scotiæ prævalescebat factio Hamiltoniana. Hinc consilia paci adversa, & utrique Regno perniciofa, ipsi etiam Fœderi contraria (sic enim ab Ecclesia Scotica judicatum) jnita sunt. De regno Angliæ invadendo, de copiis comparandis, & cogendo Exercitu, cui Dux Hamiltonius vir ambitionis notæ versutique ingenii, præesset, statutum est. Invitati etiam

tiam ad societatem sunt Angli Regii (pro Rege enim se armari pronuntiant) & stipendia illis promissa. Atque hæc omnia, reclamantibus frustra Argathelio, Loudenio, reliquisque probitatis notæ Proceribus, ipsa etiam Ecclesia bellum illud, ut impium, execrante, facta sunt.

Prævalescebat major pars; quæ idcirco se Parliamentum esse jure quodam jactitabat: & ad deterrendos adversæ factionis homines, ex Delegatis quibusdam concilium effecere; quibus potestas data decernendi in illos, qui aliquid contra Parliamenti decreta molirentur, & inter eos, pœna ministris omnibus statuta, qui è suggestis suis populos aliter docerent. Unde effectum est ut siluere multi, alii multari; Proceres etiam adversæ partis in loca tuta se recepere: non tamen ora ministris omnibus obstrui potuere; quidam constanti zelo, iram Dei in Exercitum Hamiltonii denuntiabant. Et infelici illius exercitus successu, ut postea evenit, non magis irritæ videbantur eorum devotiones, quam olim Tribunitiæ diræ

in Parthicam Marci Crassi expeditionem.

Parvæ nimium contra Parliamentum Angliæ videbantur terrenæ conjurationes, (quamvis per totam Insulam) nisi etiam Mare rebellasset. Præcipuæ Regiæ classis Naves initio Junii, à Parlamento descivere, imperium Rainsboroughi Præfecti detrectantes, & se pro Principe Carolo (auspiciis Regiis) militaturas jactitantes, Hollandiam versus navigabant. Hagæ Comitis tunc degebat Princeps, & cum illo frater Dux Eboracensis; qui nuper à Londino, ubi honorifice à Parlamento habitus fuisset, clam literis à patre missis, accitus aufugisset. Defectione harum Navium, ut periculosissima re perculsi Ordines Regni, quam celerrime Comitem Varvicensem accerserunt; qui virtute sua, (si fieri posset) desciscentes illas naves reduceret; reliquasque interim in Officio contineret. Varvicensis alacriter munus illud in se suscepit; ideoque à Parlamento supremus Angliæ Thalassiarcha (quo honore initio belli functus esset) denuo creatur.

Dum

Dum operam Parlamento navat Varvicensis; frater ejus Hollandiæ Comes infausse, inglorioseque contra illud insurrexit, & temporis opportunitati confusus, dum deficeret Classis; dum Colchestriæ Fairfaxius, Pembrochiæ Cromvellus bellis implicarentur; Hollandius, tentatis civium animis, adolescentes, Buckinghamiæ Ducem, fratremque ejus aliosque sibi adjungens, ad Kingstonam opidum, cum quingentis Equitibus [expectato ex Vrbe auxilio] armatus apparuit; sed à Levesayo, aliisque, qui prudenter principis tantum mali obstabant, profligatus circa Kingstonam, cæso Francisco Buckinghamii fratre, cum reliquiis copiarum aufugit, & paucis post diebus ad opidum St. Neddi, à Tribuno Scroopo, quem Fairfaxius à Colchestria ideo emiserat, omnino victus; cæsis Dalbeiro, aliisque, captus est Hollandius ipse, & Ordinum mandato, ad Varvicensem arcem in custodiam traditus.

Ipso illo tempore, quo hæc gesta, Rossiterus inclytam Victoriā de Exercitu Pontifrac̃ensium, qui præda-

bun-

bundus per provincias damna incolis ubique multa intulisset, reportavit. Quos omnes, circiter mille Equites, in Campo Willoughbeio adortus fudit, captis omnibus eorum Ducibus, armis, & sarcinis. Lætissimam victoriam tristabat aliquandiu Rossiteri ipsius grave vulnus; de quo tamen postea convaluit.

Victorias hasce Parlamento ubique acquisitas, quamvis perexiguæ earum aliquæ videantur, magnas tamen esse & recensione dignissimas liquido apparebit existimantibus quantum ipsa Respublica, si horum certaminum vel unum male cecidisset, periclitata esset. Et Parliamentum ipsum, perpensis discriminum suorum & numero & varietate, miram numinis protectionem & ipsissimum Dei digitum evidentius internoscat. Per has denique victorias ad altiora tropæa, ipsamque omnium hostium subjugationem facta est via. Quæ circa hoc tempus mirabiliter evenerunt.

Jam enim opportuno tempore Cromvvello dedita est Arx Pembrochiæ; quam pervicacissime diu tenebant

rant Poyerus, & Laughornius, confissi
munitionibus loci. Sed ad extrema
redacti, Opidum Arcemque nullis
conditionibus; seque captivos ad li-
bitum victoris tradidere. Quod eo-
dem tempore accidit (fato Crom-
vellum ad majora vocante) quo Dux
Hamiltonius numerofo validoq; Sco-
torum exercitu Angliam ingressus
est; & sibi, post paucos dies, circiter
initium videlicet *Iulii* mensis, Lan-
gdalum cum copiis suis adjunxisset.

Quibus formidolosus effectus Ha-
miltonius (jam enim exercitum 25
millium ducebat) terrorem sui late
sparserat. Vix alius toto hoc bello ex-
ercitus populationibus infestior, aut
miseris Incolis crudelior fuit.

De hoc tamen exercitu quid de-
cernerent, cum in Parlamento disce-
ptatum fuit; Procerum Domus ægre
in id consensit, *Vt Hostes Anglia de-
clararentur, Communium enim Do-
mus Scotos, qui sub duce Hamiltonio An-
gliam intrassent, Hostes, Anglosque om-
nes, qui illis se adjungerent, Perduelles
esse judicabat.* Cui decreto Proceres,
non nisi post longam disceptationem,
assen.

assensere. Præcipui quoque Cives Londinenses, aliique Presbyterii dicti [quamvis Presbyteriis Scotis abominatus hic exercitus] non minus quam Maligni Regii, fausta omnia Scotis his precabantur. Unde de statu temporis judicet Lector.

Lambertus, quamvis tam potenti Hosti longe numero impar, animum non despondit. Sed præsentis periculo occurrere, & certamen, si necessitas postulet, non detrectare statuit. Sed Cromvyelli (cujus auspiciis hæc victoria debebatur) adventum indies expectabat, prudentibus interea retrocessibus, nonnunquam etiam vexillationibus, & præliolis aliquot commissis, non solum cum Langdali, sed Hamiltonii etiam copiis tantum temporis absumpsit; dum magno hostium exercitum jam Lancastriæ fines circa *Augusti 20* diem ingressu, ipse Cromvyellus totis viribus adesset; qui Lamberto ad se recepto, exercitum decem fere millium ducebat.

Initum hoc prope Præstonam Lancastriæ inclytum certamen; quo fusæ, fugatæque omnes Hamiltonii, &
Lang-

Langdali copiæ, quas infecutus victor usque ad Warringtonam (viginti circiter millia passuum) & magna ubique edita strage, Baileium tandem, proximum Hamiltonio Ductorem, cum parte exercitus, vitis tantum concessis, captivos fecit: hoc prælio interfecta sunt tria Scotorum millia, capta vero circiter 9000; paucis interjectis diebus ipse Hamiltonius cum magno Equitum suorum numero prope Uttereterram à Domino Gray, & Tribuno Wait captus est. Capta quoque cum Hamiltonio hominum, equorumque circiter tria millia.

Captus etiam in Villa quadam est Langdalus à Widmerpofo Parlamento Duce. hunc habuit successum Hamiltonii in Angliam Expeditio.

Inclutam hanc Cromvelli victoriam secuta est Colchestriæ deditio, quam Fairfaxius Imperator jam tres ferme menses obsedisset, parvo sane, pro numero obsessorum exercitu; pluviosa tempestate, in qua militum non minus tolerantia quam fortitudo spectabatur. Goringus, Capellus, Hastings, Lucas, reliquique præcipui ob-

obfessorum Duces , donec ad extremam necessitatem deducti essent, pertinaciter deditiōem, omnesque conditiones recusassent. Animos eorum diu sustentabant (perpensa etiam Fairfaxianorum militum paucitate) vanæ spes auxiliorum ex motibus Londinensium , ex Hamiltonii, Langdalli, vel Hollandii, successibus , & à Principe Carolo ; qui jam navibus illis , quæ à Parlamento descivissent , potitus , adjunctis etiam sibi puppibus mercatoriis , quas vicepisset , classe non contemnenda , in angusto Britannicæ mari vehebatur. Jam vero, fine scilicet Augusti mensis , Colchestrii , desperatis omnibus , & ad extrema (diu enim equinis carnibus vescebantur) redacti, Victoris clementiæ se dedidere.

In duos tantum animadversum est, Carolum Lucas , & Georgium Lisle, equites , qui ambo militari more, plumbo trajecti sunt. Goringus, Capellus , & Hastings in custodiam traditi.

Sic victoriæ ubique terrestres Parlamento evenere ; nec infeliciter in Mari

Marigestum, in prædicta enim defectione Classis, pro felicitate reputandum est, quod non plures defecere; & contagium illud periculosum in incautos vulgi animos non latius serpsit, id enim magis mirandum quam defectio fuit. Sed nulla Ducis officia omisit Varvicensis; & placuit Numini, hoc terrore potius quam damno, Parlamento conditionis suæ fragilitatem ostendere.

In fluvio Thamesi cum instructa classe erat Varvicensis circa finem *Augusti* mensis; Cum ex adverso Princeps Carolus ad ipsum quoque fluminis ostium cum classe viginti navium advenisset; & Varvicensi denuntiasset ut Vexillum submitteret, sibi que ut supremo Marium Gubernatori, Regio videlicet Diplomate ad id munus ascito, obedientiam præstaret. Sed nihil, Varvicense Parlamento fido, effecit hæc denuntiatio, nec locus erat prælio navali (præcipue majoribus carinis) opportunus; & Classis Parliamentaria numero impar, adventum Porchmuthensis Classis expectabat: cujus circumagendæ cura, & præfectura Ay-
scou-

Ayscougho demandata fuit; nec certo novit Varvicensis quid de Porchmuthensi Classe factum esset; an & illa quoque à Parlamento (sic enim rumores crebri attulerunt) descivisset. Descivissetque procul dubio, nisi eximia Ayscoughi & solertia, & apud nautas existimatio tunc opportune apparuisset. Qui prudenter, dimissis pessimis, ne latius serperet contagio, reliquorum animos (maxima quamvis difficultate) ita confirmavit; ut totam denique Classem in officio contineret, quam, non minore felicitate, Principis Classem nocturno tempore præternavigans, ad Thalassiararcham Varvicensem incolumem adduxit, qui jam, recepto ad se Ayscougho cum Porchmuthensi classe, contra hostes profectus, comperit Principem comearus inopia in Hollandiam retrocessisse, quem insecutus non multo post cum tota Classe Varvicensis Gortæam venit.

Cromvvelus, debellato (ut antea dictum) Hamiltonio, victoriam secutus, Scotiam usque processit, opem Argathelio, Levenioque contra Mon-
roi,

roi, & Lanerici copias laturus ; quod felicissime effecit ; opida quoque quæ Scoti, malignique Angli occupassent, nempe Bervicum & Carleolum , in potestatem Parliamenti Angliæ redegit ; tum Scotiam ingressus de salute utriusque Regni consultaturus, honorificentissime in arce Edinburgensi exceptus est, missi obviam Cromvvello Nobiles aliquot Generosique à Concilio generali Scotiæ ; post Orationes gratulatrices , illum Edinburgum deduxere. Ubi Argathelius, Levenius , aliique Proceres Cromvvellum , Hazleriggum reliquosque Duces Anglos magnificentissimis epulis exceperunt. Gratia quoque à Ministris Scotis acta , & Cromvvelus Scotiæ (sub Deo) Sospitator appellatus ; ita enim testantur literæ Concilii Scotici ad Parliamentum Angliæ missæ, multa de eo , & Lamberto prædicantes. Exauctoratæ tunc sunt Monroi , & Lanerici copias ; reliquæ etiam omnes præter mille & quingentos Equites Peditesque , qui sub Imperio Levenii essent, dum constitutæ sint Res. Decretum quoque est à Concilio generali

rali Procerum, & conventu Ecclesiastico, pro conservatione Religionis, & fraternæ cum Anglis concordia, quod nullus eorum, qui cum Hamiltonio Duce in nupera Angliæ invasione stetissent, in novum Parlamentum (quod tunc indictum fuit) vel cœtum Ecclesiasticum, eligeretur. Hamiltoniana enim factio tam Religioni quam utrique Regno, inimica censebatur.

Notatu dignissimum est quod Exercitus ille Anglicanus qui Fasciculus Sectariorum à Religiosa Scotorum Parte habitus, appellatusque esset, quemque multis opprobriis, maledictisque onerassent; jam pro instrumentis Dei, & Ecclesiæ, Scotiæque vindicatoribus ab iisdem Scotis agnosceretur. Errorem quoque suum, & temeritatem ingenue fatebantur præcipui Scotorum Proceres; superiore anno Exercitum istum ut Rebellelem accusando, quod ea fecissent in Anglia, quæ nunc ipsi in Scotia agere Reipublicæ causa coacti sint.

Miranda prorsus hæc Concilii Scotici mutatio; nisi mutatio Parlamen-

ti Anglicani majus esset miraculum. Quis non obstupescat Cromvvelum, ob debellatos Scotorum Exercitus, & vindicatam ab extremis miseriis Angliam, Sospitatorem Scotiæ, non item Angliæ appellari, & illam ipsam contra Scotos victoriam Presbyteriis Scotis religionis causa placuisse; Presbyteriis vero Anglis Religionis causa displicuisse? Nec ipse Oedipus ad hæc ænigmata solvenda sufficiet; præsertim si secundum ea, quæ recta suadeat ratio; non ea potius, quæ producant invidia, odium, & exacerbans factio, judicaverit.

Mutata subito videbatur Parliamenti facies, mutata consilia, abrogata Decreta, quæ superiore anno facta sunt, illa ipsa Decreta *de nullis postea ad Regem Applicationibus faciendis*. De quibus etiam Declaratio illa [superius dicta] edita fuit: ut consiliorum suorum ratio, & necessitates illuc impellentes, toti mundo innotescerent. Jam vero contraria prioribus consiliis consilia inita, & Applicationes Regi (accusatis illis superius dictis ab Exercitu, Membris Com-

mu-

munium, & Proceribus aliquot ob nuperum excitatum bellum perinde accusatis, sedibus suis in Parlamento reſtitutis) ardentius multo quam unquam antea, factæ ſunt. De Propoſitionibus conficiendis, de Tractationibus cum Rege, etiam Londini Perſonaliter, in honore, libertate, & ſecuritate (priuſquam ſecuritatem ullam, vel ſatisfactionem populo dediſſet) deliberatum fuit. Hoc vero non proceſſit, ſed præponderantibus tandem ſuffragiis decretum ut in Inſula Vecti Tractatio de pace haberetur; Rex vero locum in illa Inſula ipſe eligeret. Miſſi itaque, quarto Auguſti ad Regem ſunt cum Comite Middleſexiæ, Duo Communium. Quibus Rex ſe libenter de pace tractaturum reſpondit; & Novam Portam opidum in Inſula Vecti, locum Tractationis nominat.

Protinus electi ex utraque Domo qui hanc cum Rege Agitationem perficerent, Proceres nempe quinque, Northumbriæ, Pembrochiæ, Sarisburæ, & Middleſexiæ Comites, cum Vicecomite Say.

Communes decem, videlicet Dominus Wainman, Holleis, Peirpoint; Henricus Vane Junior, Harbottle Grimston, Johannes Potts Milites; Brovvne, Grevv, Glyn, Buckeley, Armigeri.

Maxima Regi observantia, & in omnibus obsequium, durante hac Agitatione, à Regni Ordinibus exhibitum; adeo ut summo jam in honore videbatur; concessum est ei quos vellet ex famulis suis, eligere; & splendido comitatu ut Rex, degebat; Dux Richmondiæ, Marchio Hartfordiæ, Southamtoniæ, & Lindseïæ Comites cum famulorum inferioris loci ordinisque competenti numero; nec non Capellani sui, & Jurisconsulti, quos ad hanc Tractationem eligeret, in aula ejus permittebantur. Dum processit hæc cum Rege Agitatio; dum disceptationibus, concessionibus, & denegationibus menses aliquot absumpti sunt; ecce alia mutatio; quæ Regem è summo honore (contrariis contraria provocantibus) in extremas angustias tandem conjecerunt, Dum alii Regem levibus, vel nullis
fere

fere conditionibus, in Solium rursus evehere contendunt; alii, perpensis & quæ Rex fecisset, & quæ Respublica, præcipue Parliamentariæ partis homines, pati dehinc possent, si Rex immutato animo, pristinæ dignitati restitueretur, eum omnino tolli cupiebant. Hinc multæ, crebræque Petitiones Parlamento oblata, aliæ Fairfaxio Imperatori, *Vt quicumque in Rempublicam deliquissent, excepta nullius Persona; in judicium vocarentur.*

Prima ejus generis Petitio, undecimo Septembris die, Parlamento oblata; cui Titulus, *Honoratissimis Angliæ Communibus in Parlamento conventis.*

Humillima Petitio multorum millium bene animatorum hominum, in Civitatibus Londini, & Vestmonasterii, in Burgo Southwarka, & pagis adiacentibus, habitantium.

Hanc Petitionem spatio fere unius mensis secutæ sunt è diversis Angliæ Comitatibus, & Legionibus Exercitus, multæ ejusdem generis Petitiones; è Comitatu Oxoniæ, Septemb.

30: è Leicestriæ Com. Octob. 2. à multis in Exercitu Ducibus, Octob. 4. Tres aliæ una die, decima videlicet Octobris: ab Iretoni legione, Octob. 18. ab Ingolsbeii legione, Octob. 21.

Harum fere omnium Petitionum scopus unus & idem, nempe ut Justitia fiat; & Reorum tanti sanguinis effusi, totque Angliæ calamitatum Præcipui puniantur, illi videlicet, qui secundi hujus belli Excitatores, & nunc in potestate Parliamenti sint; nempe Hamiltonius, Hollandius, Capellus, Goringus, aliique: præcipue vero orant ut Rex ipse, maximus totius Belli & tantorum malorum Author, in judicium vocetur; *Vtque liceat sibi illa saltem in memoriam revocare, qua Parliamentum ipsum superiore anno contra Regem decrevisset; quæque Ecclesia Scotica anno 1646, contra eundem Regem, & flagitia ejus denuntiasset; Illum videlicet reum esse (præter alia horrida) effusi sanguinis multorum millium optimorum subditorum. Quæ si vera sint, nec ullo modo punita, ulla ve facta compensatione, metuendum esse ne tanta injustitia iram provocent Om-*
nipo-

*nipotentis Dei , qui Regem illum tam
cruento bello , tantisque populi impensis
victum debellatumque, in manus illorum
tradidisset. Orant itaque obsecrant-
que , ne tot miraculosa Sospitatoris Dei
collata in ipsos beneficia, ingratis proii-
ciant ; neve se, amicosque suos fideles,
tractationibus subdolis hosti exacerbatos
& implacabili tandem prodant.*

Hic ferme scopus omnium illarum
Petitionum , quæ Parlamento , jam
tractatui cum Rege intento , indies
oblatae, & rejectae. Prævaluerunt tamen
hæc Vota tandem ; præsertim post-
quam Declaratio illa Fairfaxii Impe-
ratoris, & generalis Ducum Concilii,
Novembris vicesimo die Parlamen-
to oblata est. Qua vero ratione, qui-
busve mediis eo demum perventum,
ut Carolus Rex in iudicium tractus,
damnatus, & capite plexus , sit , quo-
niam tantæ rei plena enarratio & in-
dagatio Historiam per se efficiet, non
erit hujus Opusculi. Et nos tantum
æquoris spatium permensi, vela con-
trahimus.

F I N I S.

A01 147-3848

L. 185.

BIBLIOTHECA
VATICANA